Adolfo Bioy Casares

Dormind La Soare

Vă scriu acum pentru a treia oară. În caz că nu mă vor lăsa să termin, am ascuns primul bileţel într-un loc pe care-l ştiu doar eu. Dacă vreau, mâine îl pot lua de acolo. E atât de scurt şi când l-am scris eram atât de grăbit, încât nu-l mai înţeleg nici eu. Al doilea, nu cu mult mai bun, vi l-am trimis cu o mesageră pe nume Paula. Fiindcă n-aţi dat semne de viaţă, n-o să mai insist cu alte scrisori fără rost, care vă stârnesc poate mai degrabă împotrivirea. O să vă spun povestea mea de la început şi o să încerc să fiu limpede, căci simt nevoia ca dumneavoastră să mă înţelegeţi şi să mă credeţi. Neliniştea e pricina ştersăturilor. Mă ridic întruna şi-mi apropii urechea de uşă.

Poate că vă întrebaţi: „De ce oare Bordenave nu trimite epistola unui avocat?" Pe maestrul Rivaroli l-am văzut numai o dată, dar pe Picardo Grasul (ce să mai spun!) îl cunosc dintotdeauna. Nu-mi inspiră încredere un avocat care pentru pariurile şi aranjamentele lui îl foloseşte pe Grasul. Ori poate vă întrebaţi: „De ce-mi trimite tocmai mie epistola?" Dacă veniţi cu argumentul că nu suntem prieteni, vă dau dreptate, dar puneţi-vă în locul meu, vă rog, şi spuneţi-mi cui aş putea s-o trimit. După ce m-am gândit la toţi amicii – lăsându-l la o parte pe Aldini, pentru că reumatismul îl amorţeşte —, m-am oprit la cel care nu mi-a fost niciodată prieten. Bătrâna Ceferina decretează: „Noi, cei care trăim într-un pasaj, ne aflăm cu locuinţa într-o casă mai mare". Cu asta vrea să spună că ne cunoaştem cu toţii.

Nici nu vă mai amintiţi poate cum a început neînţelegerea.

Asfaltul, turnat prin 1951 sau 1952, a ocolit, ţineţi minte, un gard viu şi a deschis pasajul nostru lumii din afară. E curios câtă vreme a trebuit să treacă până ne-am convins de schimbare.

Chiar dumneavoastră, într-o duminică pe la ora liturghiei, vă amuzaţi în tihnă de ghiduşiile pe care le făcea pe bicicletă fata băcanului, de parcă ar fi fost în curtea ei, şi v-aţi supărat pe mine că am strigat la ea. Nu vă învinuiesc c-aţi fost mai iute la mânie şi la vorbe de ocară, în loc să vedeţi automobilul care era gata s-o calce. Am rămas privindu-vă năuc, în aşteptarea unei lămuriri. Poate că v-a lipsit curajul să mă opriţi şi să-mi daţi o explicaţie, sau vă veţi fi gândit că lucrul cel mai chibzuit din partea noastră era să ne resemnăm în faţa unei neînţelegeri de atâtea ori reînnoită că începea să se confunde cu destinul. Fiindcă în realitate întâmplarea cu fata băcanului nu era prima, ci doar încă una în plus.

De mici, dumneavoastră şi toată gaşca mă urmăreaţi, când vă aduceaţi aminte. Într-o seară, Picardo Grasul, cel mai mare din grup (dacă nu-1 punem la socoteală pe Aldini şchiopul, care făcea pe maestrul de ceremonii şi nu o dată ne-a dus duminica la tribuna Atlantei1), m-a văzut cu cravată pe când mă întorceam de la nunta unchiului meu Miguel şi, sub pretext că-mi aranjează nodul, a fost cât pe-aci să mă sugrume. Altă dată, m-aţi făcut încrezut. V-am iertat, căci mi-a trecut prin cap că mă jigneaţi numai pentru a vă pune la mintea celorlalţi, ştiind bine că în fond era o calomnie. După mulţi ani, un doctor care o îngrijea pe soţia mea mi-a explicat că dumneavoastră şi gaşca nu mă puteaţi înghiţi pentru vila cu grădină cu pietriş colorat şi pentru bătrâna Ceferina, care vedea de mine ca o dădacă şi mă apăra de Picardo. Explicaţiile atât de complicate nu conving.

Poate că urmarea cea mai ciudată a neînţelegerii din cauza fetei băcanului a fost părerea pe care mi-am făcut-o atunci, şi de care m-am convins foarte curând, că dumneavoastră şi cu mine ajunseserăm la o învoială ca să păstrăm ceea ce eu am numit distanţa dintre noi.

Ajung acum la ziua căsătoriei mele cu Diana. Mă întreb ce veţi fi gândit când aţi primit invitaţia. Aţi crezut poate că era o manevră ca să stric acest pact între bărbaţi. Dimpotrivă, intenţia mea era de a dovedi cel mai mare respect şi consideraţie faţă de neînţelegerea dintre noi.

Mai demult, într-o seară, stăteam de vorbă în poarta casei cu Ceferina, care stropea trotuarul, îmi amintesc perfect că aţi trecut prin mijlocul pasajului şi nici măcar nu ne-aţi aruncat o privire.

1 Cunoscută echipă argentiniană de fotbal (N. Tr.).

— O s-o duceţi tot aşa într-o ceartă până la Judecata de Apoi? Întrebă Ceferina, cu vocea-i care părea că răsună din cerul gurii.

— E destinul.

— E pasajul, a răspuns, şi cuvintele ei nu mi s-au şters din minte. Un pasaj e un mic cartier în altul mai mare. În singurătatea noastră cartierul ne însoţeşte, dar prilejuieşte întâlniri neplăcute, care stârnesc ori reînvie duşmănii.

Am îndrăznit să-i îndrept greşeala.

— Nu chiar duşmănii, i-am spus. Neînţelegeri.

Dona Ceferina este o rudă din partea celor din familia Orellana, care a venit din provincie pe vremea când trăiau părinţii mei; când mama a dispărut, nu s-a mai dezlipit de noi, vedea de gospodărie, era dădacă, adevăratul stâlp al casei. În cartier e poreclită „Cacique”1. Ceea ce nu ştie lumea e că această femeie, pentru a nu fi mai prejos decât mulţi dintre aceia care o dispreţuiesc, citise toate cărţile de la chioşcul din Parcul Saavedra şi pe aproape toate cele de la mica şcoală Basilio din Parcul Chas, care îi e mai la îndemână.

Ştiu că unii au tot spus că n-am avut noroc în căsnicie. E mai bine ca cei din afară să nu-şi dea cu părerea despre lucruri intime, pentru că 1 Şef de trib, căpetenie (N. Tr.).

În general greşesc. Dar încearcă numai să le explici celor din cartier şi din familie că sunt din afară!

Firea soţiei mele este mai curând dificilă. Diana nu iartă nici o scăpare, nici măcar n-o concepe, iar dacă vin pe neaşteptate acasă cu un cadou deosebit mă întreabă: „Ca să-ţi iert ce

anume?” E cu desăvârşire bănuitoare şi neîncrezătoare. Orice veste bună o întristează, fiind convinsă că pentru a se restabili echilibrul o să vină una rea.

Nu voi tăgădui nici că ne-am certat, ea şi cu mine, şi nu doar o dată, iar într-o noapte – mă tem că tot pasajul a auzit larma —, cu intenţia de a pleca de-a binelea de acasă, m-am îndreptat spre Incaş1 s-aştept autobuzul, care a întârziat din fericire, dându-mi timp de gândire. Probabil că multe perechi au parte de astfel de necazuri. E din cauza vieţii moderne, a vitezei. Pot să vă spun însă că pe noi amărăciunile şi neînţelegerile n-au reuşit să ne despartă.

Mă uimeşte cât de mult pot urî oamenii compătimirea. Din felul lor de a vorbi ai crede că sunt de fier. Dacă-mi văd soţia necăjită de ceea ce face când îşi iese din fire, simt o adevărată milă pentru ea şi, la rândul ei, soţia mea mă compătimeşte că mă amărăsc din vina ei. Credeţi-mă, oamenii consideră că sunt de fier, dar când îi încearcă o durere, se înmoaie. În această privinţă Ceferina seamănă cu ceilalţi. După părerea ei, mila înseamnă numai slăbiciune şi dispreţ.

1 Prescurtare familiară de la Avenida de los Incas, bulevard din Buenos Aires (N. Tr.).

Ceferina, care mă iubeşte ca pe copilul ei, n-a acceptat-o niciodată pe soţia mea. Străduindu-mă să înţeleg această antipatie, am ajuns să bănuiesc că Ceferina ar nutri aceleaşi sentimente faţă de oricare femeie ce s-ar apropia de mine. Când i-am spus ce gândeam, Diana a răspuns:

— Îi plătesc cu aceeaşi monedă.

Cel mai mult ţin oamenii la duşmăniile pe care le au. Vă mărturisesc că nu o dată m-am simţit părăsit şi singur între aceste două femei, bune în fond. Noroc că mă puteam refugia oricând în atelierul de ceasornicărie.

O să vă dau o dovadă că antipatia Ceferinei pentru Diana era, în cadrul familial, un fapt public şi notoriu. Într-o dimineaţă,

Ceferina apăru cu ziarul şi ne arătă o notiţă care suna cam aşa: Tragic bal mascat în Paso del Molino1. A avut încredere în costumul de mascaradă de lângă el, socotind că era soţia lui. Era criminala. Eram aşa de irascibili, încât citirea acestei notiţe a fost de ajuns ca să ne luăm la harţă. Diana, n-o să vă vină să credeţi, a considerat că era o aluzie la ea, eu i-am ţinut isonul, iar bătrâna, nebunie curată, a luat aerul cuiva care zice: poftim! De parc-ar fi citit ceva compromiţător pentru soţia mea sau barem pentru breasla nevestelor. Au trecut mai bine de paisprezece ore până să-mi dau seama că pe bărbatul de la bal nu l-a ucis consoarta. N-am vrut să mai lămuresc nimic, de teamă să nu redeschid discuţia.

Am învăţat ceva: nu-i adevărat că te faci înţeles vorbind. Vă dau ca exemplu o situaţie ce 1 Cartier din Buenos Aires (N. Tr.). S-a repetat de nenumărate ori. O văd pe soţia mea abătută sau absentă şi, bineînţeles, mă întristez. Mă întreabă imediat:

— De ce eşti trist?

— Pentru că mi se pare că eşti nemulţumită.

— Mi-a trecut.

Am chef să-i răspund că mie nu, că nu sunt aşa de schimbător, că nu trec atât de iute de la tristeţe la bucurie. Crezând chiar că mă arăt drăgăstos, adaug:

— Dacă vrei să nu mă mâhneşti, nu fi tristă niciodată.

De-aţi vedea cum se mai supără!

— Atunci ce-mi tot dai zor că-ţi faci griji din pricina mea, îmi strigă de parcă aş fi surd. Ţie nu-ţi pasă ce simt eu. Domnul vrea ca nevastă-sa să se simtă bine ca să-l lase pe el în pace. Îi pasă numai de-ale lui şi nu vrea să fie deranjat. Mai e şi vanitos, pe deasupra.

— Nu te înfuria, că-ţi iese un herpes la gură, îi spun, fiindcă se-ntâmplă des să-i apară tot felul de bubiţe care o necăjesc şi o irită.

Îmi răspunde:

— Ţi-e teamă să nu-l iei şi tu?

Nu vă relatez scena asta ca s-o vorbesc de rău pe soţia mea. Poate că o povestesc în defavoarea mea. Când o ascult pe Diana, îi dau dreptate, chiar dacă uneori am îndoieli. Dacă, din întâmplare, ia atunci una din atitudinile ei caracteristice – ghemuită în fotoliu, îmbrăţişându-şi un picior şi sprijinindu-şi faţa de genunchi, cu privirea pierdută în gol – nu mai am nici o îndoială, mă înduioşez şi îi cer iertare. Mă prăpădesc după silueta şi statura ei, după pielea ei trandafirie, părul blond, mâinile fine, mirosul ei şi, mai ales, după ochii ei fără seamăn. O să-mi spuneţi că sunt înrobit; fiecare după cum îi e felul.

În cartier le vine uşor să spună despre o doamnă că e leneşă, ori că are o fire supărăcioasă, sau că e plimbăreaţă, dar nu-şi bat capul să cerceteze care-i pricina. Fără îndoială, Diana suferă că n-are copii. Mi-a explicat lucrul ăsta un doctor şi mi l-a confirmat o doctoriţă cât se poate de isteaţă. Când Martincito, băiatul cumnatei mele, un puşti insuportabil, vine să stea câteva zile la noi, Diana se dă în vânt după el, n-o mai recunoşti, e o femeie fericită.

Ca pe atâtea femei fără copii, animalele o atrag grozav. Prilejul de a confirma spusele mele s-a ivit acum câtva timp.

De când mi-am pierdut slujba la bancă, mă descurc cu atelierul de ceasornicărie. Am învăţat meseria doar de plăcere, aşa cum unii învaţă radiofonia, fotografia sau vreun sport. Nu mă pot plânge că n-am de lucru. Vorba lui don Martin: ca să nu meargă până-n centru, lumea se dă pe mâna ceasornicarului din cartier.

Vă povestesc lucrurile aşa cum s-au întâmplat. Pe vremea grevei funcţionarilor de la bancă, Diana s-a lăsat pradă nervilor şi tendinţei ei de nemulţumire generală. În primele zile, faţă de

familie şi chiar faţă de vecini şi străini, îmi reproşa o pretinsă lipsă de curaj şi de solidaritate, dar, când m-au închis pentru o zi şi o noapte care mi s-au părut cât un an la comisariatul nr. 1, şi mai ales când m-au dat afară de la bancă, a început să spună că, pentru a scoate castanele din foc cu mâna altuia, şefii s-au bizuit totdeauna pe cei fraieri. A trecut, biata de ea, printr-un moment greu: nu cred că s-ar fi putut găsi pe atunci vreo modalitate de a o linişti. Când am înştiinţat-o că o să mă descurc cu ceasurile, a vrut să lucrez la o mare agenţie de vânzare de automobile uzate, chiar pe bulevardul Lacarra. M-a însoţit să vorbesc cu responsabilul, un tip ce părea obosit, şi cu nişte băietani care, se vedea limpede, erau patronii. Diana s-a supărat de-a binelea că am refuzat să lucrez cu indivizii ăia. Acasă, discuţia a durat o săptămână, până când politia a făcut o percheziţie la sediul ăla din Lacarra şi în ziare au apărut fotografiile responsabilului şi ale băieţilor, care se dovediră a fi o bandă renumită.

În tot cazul, soţia mea şi-a păstrat neclintită împotrivirea faţă de ceasornicărie. E mai bine să nu-mi potrivesc lupa la ochi în faţa ei, deoarece gestul ăsta o irită inexplicabil. Îmi amintesc că într-o seară mi-a spus:

— N-am ce să fac. Nu pot suferi ceasurile!

— Spune-mi de ce.

— Pentru că sunt mici şi pline de rotiţe şi de ascunzişuri. Într-o zi o să-mi fac cheful şi o să comit prăpădul secolului, chiar de va trebui să ne mutăm la celălalt capăt al oraşului.

I-am zis, ca să-i câştig bunăvoinţa:

— Recunoaşte că-ţi plac ceasurile cu cuc.

A zâmbit, imaginându-şi desigur căsuţa şi păsăruica şi a răspuns mai bine dispusă:

— Aproape niciodată nu-ţi aduc vreun ceas cu cuc. În schimb, vin mereu cu mastodonţii ăştia de pendule. Dăngănitul ăla care mă calcă pe nervi.

Aşa cum decretează Ceferina, fiecare-şi are propriile lui criterii şi gusturi. Chiar dacă nu totdeauna le înţelegi, trebuie să le accepţi.

— S-a dus vestea că mă pricep la pendule. Mi le aduc chiar din Cartierul Norte.

— Să ne mutăm în Cartierul Norte! Am încercat s-o descurajez:

— Nu ştii că acolo e centrul pendulelor? I-am zis.

— Da, dragă, dar e Cartierul Norte! A răspuns gânditoare.

Nu poate tăgădui că are sângele familiei Irala. În „familia regală”, cum le spune Ceferina, toţi se dau în vânt după aparenţe şi după relaţii.

Pe mine, ideea de a mă muta m-a contrariat mereu. Sunt legat de casă, de pasaj, de cartier. Acum viaţa m-a învăţat că dragostea pentru lucruri, ca orice iubire neîmpărtăşită, se plăteşte, cu vremea. De ce n-am ascultat rugămintea soţiei mele? Dacă m-aş fi îndepărtat la timp, acum am fi fost liberi. Îmi imaginez cartierul cu ciudă şi cu neîncredere, de parcă şirurile astea de case pe care le cunosc pe de rost s-ar fi prefăcut în zidurile unei temniţe unde soţia mea şi cu mine suntem condamnaţi la o soartă mai rea decât moartea. Până nu demult, trăiam fericiţi; eu m-am încăpăţânat să rămânem acolo şi, vedeţi bine, acum e prea târziu să mai scap.

Anul trecut, în august, am cunoscut un anume domn Standle, care dă lecţii de dresaj la şcoala pentru câini de pe strada Estomba. Pun rămăşag că l-aţi zărit nu o dată prin cartier, mereu cu alt câine, care merge atent la comenzi şi nici nu scânceşte de teamă să nu-l supere. Aduceţi-vă aminte: un munte de om în trenci, blond, drept ca o coadă de mătură, pe jumătate pătrăţos din pricina spatelui lat, bărbierit, ochii mărunţi cenuşii, care nu

clipesc, vă jur, chiar dacă semenii lui s-ar zvârcoli şi ar urla. În pasaj circulă diferite zvonuri despre tipul ăsta: că a ajuns aici ca îmblânzitor la Sarrasani1, că a fost erou în ultimul război, fabricant de săpunuri din grăsime de la nu ştiu ce fel de oase, şi as neîntrecut în spionaj, care a transmis prin radio, dintr-o vilă din Ramos2, instrucţiuni unei flote de submarine ce se pregătea să invadeze ţara. Mai adăugaţi la toate astea, vă rog, seara în care Aldini s-a ridicat cum a putut de pe banca unde stătea la aer cu câinele lui, ce pare la fel de reumatic şi de bătrân ca şi el, m-a prins de braţ, m-a luat la o parte de 1 Circ din Buenos Aires (N. Tr.).

2 Localitate în apropiere de Buenos Aires (N. Tr.).

Parcă ar fi fost lume de faţă, deşi pe trotuar nu eram decât noi şi câinele, şi mi-a şoptit la ureche:

— E cavaler teuton.

În altă seară, pe când beam mate1, Diana i-a zis Ceferinei:

— Pariez că nici nu-şi aminteşte.

Arătă cu capul spre mine. Am rămas privind-o cu gura căscată, fiindcă la început nu mi-am adus aminte că duminică era ziua mea de naştere.

Diana ţinea cu stricteţe tot felul de zile de nume, aniversări, zile ale mamei, ale bunicului şi ale altora înscrişi în calendar sau cine mai hotărăşte în treaba asta, aşa încât nu tolerează nici o scăpare. Dacă data uitată ar fi chiar ziua ei de nume, sau cea a lui don Martin Irala, socru-meu, ori aniversarea căsătoriei noastre, aş face mai bine să dispar din pasaj, căci n-ar exista iertare pentru mine.

— Nu invita decât familia, am implorat-o. La noi, familia e cea a soţiei mele.

Cum era vorba de ziua mea de naştere, a cedat în cele din urmă şi am sărbătorit-o în intimitate. Credeţi-mă că mi-a fost greu s-o conving. E tare dornică de petreceri.

1 Varietate de ceai din America Latină, care în Argentina se bea într-o tărtăcuţă dată din mână în mână (N. Tr.).

În seara aniversării mele au venit, deci, don Martin, Adriana Măria, cumnată-mea, băiatul ei Martincito şi – în ce calitate, mă întreb?

— Neamţul Standle.

Pe don Martin l-aţi văzut poate prin grădina casei, cu sapa şi stropitoarea. Îi plac foarte mult florile şi toate soiurile de legume. L-aţi luat de bună seamă drept unul din grădinarii angajaţi cu ziua. Dacă-i aşa, e mai bine ca socru-meu să nu afle. Pe toţi, în familie, îi chinuie trufia sângelui, de când un specialist care dădea consultaţii într-un chioşc din Rural1 le-a povestit că se trag direct dintr-un Irala care a avut o problemă cu indienii. Don Martin e un om bine legat, mai curând scund de statură, chel, cu ochi albaştri, vestit prin izbucnirile temperamentului său coleric. Nici n-a sosit bine că a şi cerut papucii mei de lână. Nu-l pot refuza, credeţi-mă, deoarece au devenit pentru el o a doua natură; când îl văd însă cu papucii mă cuprinde furia. Socotiţi poate că un tip care ia în stăpânire papucii cuiva, chiar numai pentru o clipă, dă o dovadă a unui sentiment de prietenie. Nu aşa stau lucrurile cu don Martfn şi, dacă-mi vorbeşte, face asta ca să se răstească la mine. Trebuie să recunosc că în seara zilei mele de naştere s-a arătat vesel (ca toată lumea, în afară de mine). Din pricina cidrului. Ca să nu mai vorbesc, bineînţeles, de felurile meniului, proaspete, îmbelşugate, de cea mai bună calitate, pregătite ca la carte. Or fi şchiopătând multe la noi, dar nu în ce priveşte mâncarea.

1 Târg din Buenos Aires (N. Tr.).

Daţi-mi voie să lămuresc lucrurile aşa cum se cuvine: Diana s-a socotit totdeauna pricepută la bucătărie. Un merit de importanţă recunoscută în căminul nostru. Plăcintele ei umplute cu porumb

verde sunt pe bună dreptate vestite în cerc intim şi chiar printre neamuri.

Când s-a terminat Buletinul Sportiv, don Martin a închis televizorul. Martincito, care zbiară de parc-ar imita un băiat care zbiară, a pretins să-l deschidă iar. Don Martin, cu un calm de neînchipuit, şi-a scos papucul drept şi i-a ars una. Martincito a urlat, Diana l-a ocrotit, l-a mângâiat: se prăpădeşte după el. Don Martin tună:

— La masă, am zis!

— Ghiciţi care-i surpriza? Întrebă Diana.

Pe dată au fost cuprinşi cu toţii de un entuziasm de nedescris. Pană şi Ceferina, care-i aşa de certăreaţă şi de neînduplecată, a luat parte la această mică reprezentaţie, deloc prefăcută de altfel. Pe lângă bunăvoinţă, Diana pune în munca ei şi mult amor-propriu, aşa încât n-o să admită că plăcintele poate nu-i ies bine sau cad greu la stomac.

În casă se aude necontenit bătaia pendulelor ţinute sub observaţie. Pe nimeni nu irită, din câte ştiu, succesiunea sunetelor de pendulă, dese dar armonioase; pe nimeni, în afară de Diana şi de don Martin. Când a bătut un ceas cu cuc, don Martin s-a uitat ţintă la mine şi a strigat:

— Să tacă odată pasărea aia, că o să-i rup gâtul.

Diana protestă:

— Ah, tată! Nici eu nu sufăr ceasurile, dar cele cu cuc sunt într-adevăr simpatice. Nu ţi-ar plăcea să locuieşti în căsuţa lor? Mie da.

— Pe mine mă scot cel mai tare din sărite tocmai ceasurile cu cuc, zise don Martin, parcă mai liniştit de spusele Dianei.

Ca şi mine, o iubeşte la nebunie.

Martincito a mâncat într-un fel cum nu se poate mai scârbos. A lăsat urme prin toată casa cu mâinile lui lipicioase.

— Copiii altuia sunt îngeri deghizaţi în diavoli, comentă Ceferina, cu vocea-i nazală. Domnul îi trimite ca să ne-ncerce răbdarea.

Mărturisesc că în seara aceea n-am fost vesel nici măcar o clipă. Vreau să spun vesel cu adevărat. Poate că aveam o presimţire, fiindcă de când mă ştiu privesc cu neîncredere aniversările şi sărbătorile Crăciunului şi Anului Nou. Încerc să ascund asta, ca să nu-i stric soţiei mele petrecerile la care ţine atât de mult, dar îmi fac oricum griji şi n-am nici un chef. Şi nu fără motiv: lucrurile cele mai rele mi s-au întâmplat în aceste ocazii.

Să fie limpede că, până de curând, lucrurile cele mai rele au fost certurile cu Diana şi izbucnirile de gelozie pentru vini care n-au existat decât în închipuirea mea.

O să-i daţi dreptate soţiei mele: o să ziceţi că sunt foarte preocupat de-ale mele, că nu ostenesc să tot explic ceea ce simt.

În scrisoarea pe care v-a adus-o domnişoara Paula nu vă dădeam nici un amănunt. După ce-am citit-o, nu m-a convins nici pe mine. Mi s-a părut deci firesc să nu îmi răspundeţi. În schimb, în relatarea asta vă explic totul, până şi nebuniile mele, ca să vedeţi cum sunt şi să mă cunoaşteţi. Vreau să sper că o să consideraţi că, la urma urmelor, vă puteţi încrede în mine.

În seara aceea de aniversare, profesorul Standle a acaparat toată atenţia celor de faţă vorbind despre câini. Era nemaipomenit cum se interesau cei prezenţi nu numai de dresajul câinilor, ci şi de organizarea şcolii. Eu sunt primul – dacă profesorul nu minte – gata să recunosc rezultatele învăţăturii, şi n-o să vă ascund că, vreme de un minut sau două, m-au uimit poveştile astea despre animale. În vreme ce alţii vorbeau despre avantajele şi dezavantajele zgărzii de dresaj, m-am lăsat purtat de fantezie şi m-am întrebat în sinea mea dacă au dreptate cei care socotesc că animalele acestea n-au suflet. Cum spune profesorul, între inteligenţa noastră şi a lor nu e decât o

diferenţă de clasă; eu nu sunt convins că această diferenţă există. Unii dintre elevii lui de la şcoală se poartă – dacă mă iau după relatările neamţului – ca nişte fiinţe omeneşti în toată puterea cuvântului.

Vocea domnului Standle, un zbârnâit cum nu se poate mai monoton şi mai gra v m-a trezit din visare. Deşi nu înţeleg de ce, vocea aceea nu-mi plăcea. Tipul povestea:

— Ii educăm, îi vindem, îi îmbăiem, îi tundem, am organizat chiar cel mai grozav salon de cosmetică pentru câinii de lux.

Soţia mea îl întrebă:

— Unii îşi aduc câinii la dumneavoastră aşa cum alţii îşi trimit copiii la şcoală? Sărăcuţii de ei, plâng în prima zi?

— Şcoala mea formează câini de pază, răspunse grav Standle.

— S-o luăm pe îndelete, zise don Martin. Pentru asta nu-i nevoie de multă răbdare. Cu o zgardă şi cu un lanţ, chiar şi pe dumneavoastră vă prefac în câine de pază.

— Şcoala face mai mult, replică Standle. Socru-meu, de obicei atât de ursuz, obiecta ca să-şi afirme autoritatea, nu din convingere. În realitate, asculta fermecat şi, când bătea ceasul cu cuc, se prefăcea că nu-l aude. De ce să nu recunosc? Cu toţii sorbeau cuvintele profesorului, în afară de bătrâna Ceferina care, din pricina ciudei mocnite pe care o purta soţiei mele şi familiei ei, se ţinea de-o parte, ascunzându-şi interesul real sub un surâs uşor dispreţuitor.

Naiba ştie de ce eu mă simţeam părăsit şi trist. Noroc că Adrianei Măria, cumnată-mea – seamănă cu soţia mea, dar e brunetă – i se făcuse milă de mine şi din când în când mă întreba dacă nu mai vreau cidru.

Profesorul povestea mai departe:

— Nu-i dăm înapoi stăpânului un simplu animal dresat. Îi înapoiem un tovarăş pe a cărui credinţă se poate bizui.

Ascultând chestiile astea plicticoase nu bănuiam nici pe departe consecinţele lor îngrozitoare. Vă asigur că soţiei mele i-au afectat judecata. Nu vreau să par un alarmist: dumneavoastră ştiţi desigur, căci tot pasajul ştie, că încă înainte de căsătorie Diana a fost internată cel puţin în două rânduri. Recunosc că la începutul conversaţiei a abordat subiectul despre câini cu un calm aparent, vorbind încet, mai curând bine, ca cineva care se controlează.

— Într-o casă cu grădină, îşi dădu ea cu părerea, gânditoare, e bun un câine.

— Neapărat, hotărî neamţul.

N-am fost de acord, dar nici nu m-am împotrivit. Mi-e teamă că moderaţia asta a mea a încurajat-o mult pe soţia mea. În sens rău, bineînţeles.

Aspecte diferite ale aceluiaşi subiect (câinii, şcoala) au întreţinut conversaţia până foarte târziu.

Pe nepusă masă, socru-meu a declarat:

— Dacă plec târziu, eu unul nu reuşesc să mai adorm. Dumneavoastră nu vă pasă, mie însă, da.

E limpede că pe mine nu mă interesa dacă socru-meu va dormi sau nu, dar m-am apărat cu o tărie incredibilă de această acuzaţie de indiferenţă, pe care am calificat-o în repetate rânduri drept gratuită. Interpretarea pe care Adriana Măria a dat-o protestelor mele m-a făcut să zâmbesc.

— Sărmanul sărbătorit! Spuse afectuos. Pică din picioare de somn şi vrea să-l lăsăm în pace.

Nu-mi era somn, nu voiam altceva decât să plece, dar mi s-a părut că-i mai bine să nu spun nimic.

Deşi conversaţia continua, socoteam plecarea iminentă, fiindcă ne ridicaserăm în picioare. Dar tot au mai zăbovit. Don Martin a trebuit să se ducă la baie şi apoi a răscolit toată casa pentru că

nu-şi găsea fularul. Adriana Măria, care se arătase atât de zorită şi, sufocându-se de râs, mă arăta cu degetul şi repeta „Nu mai poate, sărmanul”, începu să-i explice la nesfârşit ceva Ceferinei, care o privea de sus. Dacă nu băgăm de seamă la timp, don Martin era cât pe-aci să plece cu papucii mei. E de prisos să mai spun că puştiul nu s-a oferit să-i aducă bunicului ghetele. După plecarea familiei, profesorul mi-a rezervat o surpriză neplăcută. A intrat în casă cu noi.

Vă asigur că în noaptea aceea a început coşmarul pe care-l trăim încă. Profesorul Standle, fără să-i pese de ce credeam eu, îi insufla soţiei mele ideea fixă cu câinii. Eu nu puteam să mă împotrivesc, de teamă ca ea să nu se dea de partea lui şi să-mi poarte pică.

Situaţia devenea şi mai greu de suportat, profesorul recurgând la explicaţii anoste, care nu puteau interesa nici o femeie:

— Pentru pază, cea mai indicată este căţeaua, afirmă el, de parc-ar fi dezvăluit un adevăr fundamental. Dacă ticăloşii îi aduc celui mai bun câine o căţea în călduri, s-a terminat cu paza. In schimb o căţea e totdeauna la datorie.

Nu ştiu de ce cuvintele astea i-au provocat soţiei mele un fel de râs neruşinat, care suna penibil şi nu se mai termina.

Am tot conversat despre câini până când tipul – pe la ceasul când te simţi vinovat că mai eşti treaz – spuse că pleacă. Dacă nu m-aş fi opus hotărât, am fi ajuns să-l însoţim până la şcoală. Oricum, a trebuit să-l ducem până la poarta dinspre stradă.

Când am reintrat, am găsit casa vraişte, tristă şi duhnind a tutun. Diana s-a lăsat să cadă într-un fotoliu, s-a ghemuit, şi-a înconjurat cu braţele un picior, sprijinindu-şi faţa de genunchi şi a rămas cu privirea pierdută în gol. Văzând-o aşa, mi-am zis, vă jur, că nu puteam trăi fără ea. De asemenea, îmboldit de entuziasm, mi-au încolţit în minte gânduri cu adevărat extraordinare şi mi s-a năzărit să mă întreb: Ce e Diana pentru mine? Sufletul ei? Trupul ei? Mie îmi plac ochii ei, faţa, mâinile, mirosul mâinilor şi părului ei. Gândurile astea, mă asigură

Ceferina, atrag pedeapsa cerului. Eu nu cred că mai e pe lume o altă femeie cu minunăţia asta de ochi. Nu mă mai satur să-i admir. Îmi imaginez răsărituri ca nişte peşteri cu apă şi îmi închipui că în adâncul lor o să descopăr adevăratul suflet al Dianei. Un suflet minunat, la fel ca ochii.

Chiar Diana m-a smuls din visarea asta când a început să bată câmpii, zicând că o să ne luăm un câine care să ne ţină tovărăşie şi să ne înţeleagă ca un om. Aţi fi zis că ascultaţi un copil. Din păcate, vorbea aşa de iute că, dacă nu mă grăbeam să protestez, afirmaţiile ei se pierdeau în depărtare şi trebuia s-o sâcâi să facă îndată cale întoarsă şi să le discutăm. Pe deasupra, era atât de nervoasă (şi îmi plăcea atât de mult) că, pentru a nu o contraria, de multe ori nu i-am mai deschis ochii. De-aş fi contrariat-o, ar fi fost vai de mine! E foarte aspră când se supără şi vă asigur că nu se potoleşte până nu te târăşti ca un vierme în faţa ei şi nu-i ceri iertare până la istovire. Abia am îndrăznit să observ:

— Ceferina spune că animalele au ceva monstruos şi grozav de trist.

— Când eram mică, voiam să am o grădină zoologică, răspunse Diana.

— Ceferina zice că e posibil ca animalele să fie nişte oameni blestemaţi să nu poată vorbi.

Băgaţi de seamă cum e soţia mea. Până şi în nebunia ei se arată ageră şi are răspuns la toate. Mă întrebă:

— N-ai auzit ce-a spus profesorul Standle?

— Am auzit prea mult.

A insistat, fără să se tulbure:

— Despre câinii care vorbesc.

— Sincer să fiu, n-am dat atenţie prostiei ăsteia.

— Tocmai destupai o sticlă cu cidru. A povestit că alt profesor, un compatriot de-al lui, a învăţat un câine să pronunţe trei cuvinte într-o germană perfectă.

— Un câine de care rasă? Am întrebat ca prostul.

— Îmi amintesc de cuvântul Eberfeld. Nu ştiu să-ţi spun dacă e rasa, ori oraşul unde locuiau, sau numele profesorului.

Multe slăbiciuni am avut în noaptea aceea şi încă le mai plătesc.

Supărarea m-a ţinut toată noaptea. Am stat de veghe, cu gândul la lucruri triste şi, când am auzit cocoşul pe care Aldini îl ţine în curtea din spate, mi-am zis că a doua zi o să fiu frânt şi o să-mi tremure mâna lucrând la ceasuri. În cele din urmă am adormit, ca să visez că o pierdeam pe Diana, cred că pe Avenida de Mayo, unde ne întâlniserăm cu Aldini, care ne-a zis: „Vă despart pentru o clipă, să-ţi spun un secret fără însemnătate”. Foarte zâmbitor, făcea gestul de a ne despărţi şi începu îndată şi să mă arate cu degetul. Chiar atunci, carnavalul năvăli pe bulevard şi o trase pe Diana. Am văzut-o pierzându-se printre măşti de animale care treceau fără răgaz, cu trupul în dungi colorate, ca la zebre sau vipere şi cu capul de câine cum nu se poate mai neruşinat, făcut din carton pictat. N-o să vă vină să credeţi; încă adormit, m-am întrebat dacă visul acesta era o urmare a celor întâmplate sau o prevestire a ceea ce avea să se întâmple. N-o să mă credeţi nici dacă vă spun că, treaz fiind, coşmarul continua.

Pe atunci soţia mea nu prea mai dădea pe-acasă: cât e ziua de lungă stătea la şcoală, fără a se putea decide pentru vreun animal. O lipsă de hotărâre care, aşa cum a comentat într-o seară chiar Standle, dă de gândit. Eu o aşteptam nerăbdător şi-mi închipuiam tot felul de prăpăstii: că a păţit ceva, că n-o să se mai întoarcă. Au fost seri când am mâncat târziu, deoarece soţia mea nu venea, iar altele în care Ceferina şi cu mine, după cină, ca să ne treacă timpul, jucam escoba sau alt joc de cărţi spaniol. Zvonurile nopţii mă făceau să mă scol în fiece clipă, ca să mă uit în grădină. Pe lângă furia şi dispreţul de pe faţa ei trasă, ca de

obicei, Ceferina mai şi bolborosea în surdină nişte vorbe care se auzeau perfect.

— Domnişorul îşi face griji. Nu i se întoarce nevestica. O s-o piardă până la urmă.

Intenţia generală şi tonul erau mereu aceleaşi. Uneori nu mai răbdam şi, cu o voce care voia să pară indiferentă, îi spuneam:

— Mă duc să dau o raită.

Dacă vă gândiţi că nu mai sunt la vârsta când să cer voie, aveţi dreptate. E foarte uşor să îndrepţi prin cuvinte comportarea semenilor, dar fiecare se poartă cum e în stare. Ce mă sfătuiţi? S-o dau afară pe Ceferina? Pentru mine ar fi ca şi cum aş goni-o pe răposata maică-mea. Să strig la ea? Nu-mi place să-mi petrec viaţa strigând. Ceferina, cu faţa mânioasă şi cu ochii strălucitori, lasă să i se vadă limpede dezaprobarea. Pentru ea, această dezaprobare, nu ştiu cum să mă explic, este ceva real, ceva care stă în calea mea, cum e colţul unei mese. Nu-mi cereţi ca, ori de câte ori trec, să mă lovesc de el, fiindcă eu prefer să trăiesc liniştit şi să-l ocolesc. Mă rog, a trăi liniştit e un fel de a spune.

Aşa cum vă povesteam; când mă răzbea neliniştea, ieşeam în stradă, sub pretextul că iau aer, alegeam locul cel mai puţin luminos, mă rezemam de gardul viu şi aşteptam. Aşteptam cu grijă-n suflet, căci Diana întârzia mai mult decât puteam prevedea, dar şi pentru că se iveau mereu vecinii, care nu trăiesc decât pentru a te surprinde şi a răspândi zvonul prin tot pasajul.

Într-o noapte, Picardo a venit drept la mine, de parcă ştia unde avea să mă găsească şi, fără să-şi dea osteneală cu prea multe introduceri şi menajamente, mi-a spus:

— Eu cred că i-a dat ceva. Mi-a explicat maestrul Rivaroli, un prieten cu care o să-ţi fac cunoştinţă, că ajung două-trei picături în cafeaua cu lapte. Când se satură s-o mai ţină ca sclavă, o vinde traficanţilor din America Centrală.

Altă dată chiar Aldini care, cum spune Cef erina, îşi pierde vederea, sub pretextul că-şi plimbă câinele (mai curând că-l trage după el, deoarece bietul Maladrân, când vrea să se împotrivească, se agită şi se lasă jos), deci, cum vă spuneam, sub pretextul că-şi plimbă câinele, a venit până la locul unde stăteam eu – locul cel mai întunecos, vă asigur – şi mi-a spus:

— Te rog nu-l lua în seamă pe Picardo. Acum toate se explică prin droguri! Ascultă ce-ţi spun, se exagerează mult.

Nici dumneavoastră nici eu n-o să credem povestea asta cu picăturile în cafeaua cu lapte. Recunosc totuşi că, atunci când Diana se întorcea în sfârşit acasă, avea pe haine fire de păr de câine. Ba mai mult: mirosea a câine. Vorbea despre câini şi despre neamţ – iar eu nu ştiam când se referea la animale şi când la el —, vorbea ca o morişcă de parcă avea o mâncărime de limbă ce nu-i dădea pace şi, fiindcă noaptea nu-i era de ajuns să comenteze meritele şi defectele copoilor, câinilor ciobăneşti şi dulăilor, dimineaţa continuam discuţia, până ce soţia mea pleca să bată străzile iar mie mi se închideau ochii de somn, aplecat peste ceasuri.

Profesorul ăsta, care n-are de ce să-l invidieze pe Iuda, m-a sunat într-o seară la telefon ca să-mi spună să ne întâlnim la barul Bichito, în dreptul străzii Carbajal.

— Pot să ştiu motivul? L-am întrebat. A răspuns imediat:

— Să vorbim de doamna.

Cu toate că am înţeles, i-am cerut să mă lămurească:

— De care doamnă?

— A dumneavoastră.

Vă daţi seama, nu puteam crede cele auzite, dar m-am stăpânit şi i-am răspuns cu duşmănie:

— Cine sunteţi dumneavoastră ca să vă amestecaţi?

N-am apucat să rostesc bine vorbele astea, că am îngheţat de spaimă. I s-o fi întâmplat oare ceva Dianei? Era mai bine să nu pierd vremea.

Profesorul Standle tocmai începea să-mi spună, cu vocea nefiresc de subţire:

— Păi ştiţi dumneavoastră.

L-am întrerupt fără multă ceremonie:

— Vin acolo.

Am alergat pe stradă, la Bichito am ales o masă de unde se putea supraveghea tot timpul intrarea, am comandat ceva de băut şi, înainte de a fi servit, mă şi întrebam dacă n-ar trebui să dau o fugă la şcoala de dresaj. Ce mi-a venit să spun „Vin acolo” şi să închid? E posibil ca profesorul să fi înţeles că o să vin la şcoală, dar dacă vedea că întârzii se va fi întrebând dacă „acolo” nu însemna la Bichito şi poate o să ne întâlnim pe parcurs, sau poate n-o să ne întâlnim.

Vă veţi întreba de ce vă povestesc caraghioslâcurile astea. Din seara aniversării mele şi până acum, în afară de scurte răgazuri de linişte, am trăit într-o stare de rătăcire permanentă. În ochii altora, cel rătăcit se poartă ca un măscărici.

După o jumătate de oră nesfârşită – fiindcă până la urmă am rămas în bar – a apărut profesorul. A venit la masa mea, a cerut o halbă, şi-a scos trenciul, l-a împăturit cu grijă, l-a pus pe spătarul unui scaun, a luat loc şi, pe cuvânt, până nu şi-a băut berea şi nu şi-a şters spuma de la gură, n-a scos un cuvânt. Când a început să vorbească, pentru o clipă chipul său mi-a apărut ca prin ceaţă, de parcă m-ar fi cuprins ameţeala. Primul lucru pe care l-am auzit a fost ăsta:

— Să ştiţi că soţia dumneavoastră e foarte bolnavă.

— Diana? Am bâiguit.

— Doamna Diana, mă corectă.

— Ce-a păţit? I s-a făcut rău?

A răspuns cu un dispreţ zdrobitor:

— Nu vă prefaceţi că nu pricepeţi. E foarte bolnavă. Dacă nu luăm măsuri, poate să nu-şi mai revină niciodată.

— Eu vreau să-şi revină.

— Dumneavoastră vreţi să închideţi ochii, ca să nu vedeţi realitatea, a răspuns, dar înţelegeţi foarte bine.

— Nu reuşesc să pricep, am încercat să-i mărturisesc sincer. Bănuiesc ceva, dar mi se învârte capul.

— Să acţionăm îndată, că de nu, vă pierdeţi practic soţia.

— Să acţionăm, i-am zis şi l-am rugat să-mi explice în ce fel.

Atunci mi-a vorbit cu vocea-i gravă:

— Răspunsul, grăi, e internarea. Internarea. Am izbutit să protestez:

— Asta nu.

A revenit iar la vocea subţire şi a comentat, ca şi cum asta l-ar fi mulţumit:

— Neputinţa de a lua hotărâri dovedită de doamna Diana, care nu se decide pentru nici un câine, nu-i de oameni cu mintea întreagă.

După părerea mea, profesorul a rostit dinadins cuvântul internare. În orice caz, am rămas de parc-aş fi primit o lovitură. Pe bună dreptate. Biata Diana, când îşi amintea de internările ei, începea să tremure ca un animal speriat, mă apuca de mâini şi, cerându-mi parcă stăruitor să-i acord toată atenţia, să-i spun tot adevărul, mă întreba: „Acum că sunt măritată, nu mă mai pot interna, nu-i aşa?” Eu îi răspundeam că nu, că nu puteau, şi credea ce-i spuneam.

Standle continuă:

— Vi se pare normal ca doamna să cutreiere cât e ziua de lungă departe de casă?

— De-ar fi numai cât e ziua de lungă. Am oftat.

— Şi-o bună parte din noapte. Dumneavoastră o aşteptaţi foarte liniştit?

— Nu, n-o aştept liniştit.

— Cât o să dureze internarea, n-o să mai aveţi bătaie de cap.

I-am zis, Dumnezeu să mă ierte:

— Credeţi?

— Bineînţeles, a răspuns. Dacă sunteţi de acord, iau legătura cu doctorul Reger Samaniego.

— Sărmana Diana e tare nervoasă, am bâiguit şi m-am simţit prost, ca şi când aş fi spus o ipocrizie.

— Mie-mi povestiţi asta? Răspunse. Doctorul Samaniego o face repede bine. Ştiţi, uneori e chemat pentru consultaţii chiar în centru! Dar e mai bine să nu vă faceţi iluzii. E posibil să existe o dificultate.

— O dificultate? Am întrebat nelinişti.

— Poate că n-o s-o primească. În Institutul de Psihiatrie al doctorului Reger Samaniego nu intră oricine.

— O fi existând un mijloc.

— Are multe solicitări. Şi nici nu ştiu care-i onorariul.

— Asta nu contează, am ripostat.

Nu că aş fi bogat, dar n-o să mă gândesc la bani când e vorba de Diana.

— Nu vă faceţi griji, zise profesorul.

— Uşor de zis! Am protestat furios.

— Institutul e pe strada Baigorria. Aici, după colţ. O s-o vizitaţi ori de câte ori vreţi. Mâine, la prima oră, trec s-o iau.

L-am privit surprins, deşi ştiam prea bine că e prieten cu doctorul, pentru că vinerea seara joacă şah, în văzul lumii, în restaurantul La Răscruce, unde se întretaie Alvarez Thomas cu Donado. E drept că ştiam toate astea din auzite; prin una din marile întâmplări ale sorţii, până atunci nu-mi apăruse niciodată în faţa ochilor doctorul Reger Samaniego, cu chipul său de mumie.

Profesorul Standle s-a ridicat, în vreme ce eu m-am grăbit să plătesc, să nu stau mai departe pe scaun, ca un mitocan, şi cred că l-am ajutat să-şi pună impermeabilul, ceea ce a fost cât de poate de obositor, căci matahala măsoară pe puţin doi metri. E greu de crezut, dar i-am repetat de mai multe ori „Mulţumesc”, deoarece vedeam încă în el un prieten şi un protector. Numai pentru că îmi găseam anevoie cuvintele nu i-am spus: „Nu ştiţi ce povară mi-aţi luat de pe suflet”.

Starea asta de spirit m-a ţinut până a plecat. Apoi m-am simţit, nu ştiu dacă reuşesc să mă explic, fără sprijin, total nemulţumit de hotărârea pe care o luasem. Cine ştie dacă Standle nu mi s-a părut protector fiindcă nu mă lăsa să deschid gura, să-mi exprim îndoielile. Cred că mi-a fost teamă de parcă aş fi dezlănţuit o calamitate neaşteptată. Am zăbovit făcând ocolul cartierului, ca să nu ajung prea devreme şi mai ales să nu apar acasă cu zbuciumul pe chip şi cu fălcile încleştate, căci astfel nu m-aş fi putut preface bine dispus sau cel puţin indiferent. Voiam să şi reflectez, deoarece nu ştiam ce să-i spun Dianei.

Deodată, am strigat: „Nu-i pot face una ca asta”. Nu puteam face aranjamente cu un necunoscut, pe ascuns, ca s-o internez. Nu mi-aş ierta aşa ceva; şi nici ea, credeţi-mă. Mi s-au năzărit planuri absurde. Să-i propun să plecăm, chiar în noaptea aceea, pentru o săptămână, la un loc de agrement pe malurile râului

Tigre (vremea nu era potrivită), sau să ne repezim până la Mar del Plata ori la Montevideo, să ne încercăm norocul la cazinou.

Bineînţeles că dacă Diana m-ar întreba „De ce nu aşteptăm până mâine dimineaţă, de ce plecăm în toiul nopţii, de parc-am fugi?” n-aş şti ce să-i răspund.

Nu-mi aduc aminte dacă v-am spus că soţia mea e foarte curajoasă. Cu toate că păstra o amintire tristă sanatoriului unde o internaseră, pe când nu era încă măritată şi, biata de ea, se bizuia pe mine s-o apăr de orice fel de medic sau infirmier care ar apărea la noi acasă, dacă ar fi bănuit însă că eu îi propuneam să fugim, pe lângă faptul că ar fi rămas dezamăgită şi m-ar fi dispreţuit cumplit, nu m-ar fi urmat pentru nimic în lume, chiar de-ar fi ştiut că a doua zi veneau după ea. Cât de diferiţi mai sunt oamenii: până în clipa aceea nu mi-ar fi trecut prin cap că cineva mi-ar putea interpreta planurile ca o încercare de fugă. Singura mea grijă a fost să-mi salvez soţia.

E drept că, dacă mă strângeţi un pic cu uşa, recunosc că am convenit să-mi dau soţia ca să nu ies prost în discuţie. Mai adaug, dacă vreţi, o circumstanţă agravantă. Când profesorul a dispărut din faţa mea, nu m-a mai interesat dacă mă pun rău cu el sau nu şi m-am îngrozit de enormitatea pe care o încuviinţasem. Sărmana Diana, atât de încrezătoare în Lucho al ei: la prima ocazie aţi văzut cum am apărat-o. Chiar dacă ea nu mă iubeşte cât o iubesc eu, sunt sigur că nu m-ar părăsi astfel la insistenţa cuiva. Integritatea şi curajul soţiei mele mă uimesc şi, în momentele grele, cum sunt astea prin care trec acum, îmi slujesc drept pildă.

Vă veţi da seama cât de mult se înşală cei care spun că n-am avut noroc în căsnicie.

Acasă mă aştepta o surpriză. Când am aprins lumina în dormitor, Diana, care era deja în pat, s-a prefăcut că doarme. Spun asta întemeiat, pentru că am surprins-o uitându-se la mine cu o privire cu desăvârşire trează. Uluit, m-am dus să-mi adun gândurile în bucătărie, unde Ceferina făcea curăţenie de zor.

Dacă am vreo neînţelegere cu soţia mea, prefer să nu dau ochii cu ea, din pricina antipatiei pe care i-o poartă.

— Ce-a păţit? Mi-a spus şi mi-a pregătit nişte mate.

— Cine? Am întrebat-o, de parcă n-aş fi înţeles.

— Cum cine? Nevastă-ta. E din cale afară de ciudată. Pe mine nu mă duci: se întâmplă ceva cu ea.

De dimineaţă, când a sosit profesorul, Diana dormea sau se prefăcea că doarme. E drept că pe mine – deşi n-am închis ochii toată noaptea – tipul m-a luat prin surprindere. Cât de devreme a venit, nici n-apucase să cânte cocoşul lui Aldini!

Purtarea mea în acea împrejurare a lăsat de dorit, fiindcă mi-am pierdut capul. Cred că cei de odinioară erau mai bărbaţi. Mai mare ruşinea, l-am întrebat pe nepoftitul ăla:

— Ce să fac?

— Spuneţi-i că o caut, răspunse placid ca de obicei.

Aşa am şi făcut şi, să vedeţi, fără să ceară vreo lămurire, soţia a dat fuga să se spele şi să se îmbrace. M-am gândit că o să treacă ceva timp, deoarece în treburile astea femeile întârzie mai mult decât se crede. M-am înşelat: după câteva minute a apărut, strălucitor de frumoasă, cu valijoara în mână. După părerea mea, îşi pregătise lucrurile încă dinainte de a se culca.

Acum intru la bănuială că profesorul s-a înţeles probabil cu ea în ajun, la şcoală. Naiba ştie ce minciuni i-a mai turnat. Mi-a fost milă de ea, când am văzut cât de uşor se lăsa înşelată şi l-am urât pe profesor. În această ultimă privinţă am fost nedrept, căci cel mai vinovat eram eu: îi făgăduisem soţiei mele ajutor şi mă încurcasem în atâta prefăcătorie. Diana m-a sărutat şi, întocmai ca un copil, sau mai bine zis ca un căţeluş, s-a luat după Standle.

— A rămas casa goală de parcă am fi scos mobila, a spus Ceferina.

Vocea ei, care îi răsună totdeauna în cerul gurii, răsună atunci şi în începere. Poate că bătrâna a vorbit cu gânduri rele, dar a exprimat ceea ce simţeam şi eu.

Începu îndată să mă plictisească. Se arătă peste măsură de atentă şi drăgăstoasă, ajunse cu voia bună la un exces remarcabil de vulgaritate, ba chiar fredona tangoul Victoria. M-am gândit plin de nedumerire că cineva care ne iubeşte ne poate spori de fapt mâhnirea. Şi m-am dus la atelier să-mi văd de ceasuri.

Tocmai ne aşezaserăm la masă, bătrâna Ceferina tare însufleţită şi cu o poftă grozavă de mâncare, eu cu gâtul încleştat, de nu trecea nici o înghiţitură de apă, când a sunat telefonul. Am răspuns într-un suflet, crezând că era Diana care mă chema să vin după ea. Era don Martin, socru-meu.

Cum bietul de el nu aude bine, la început a înţeles doar că fiică-sa nu era acasă. Când a priceput că am internat-o, pe cuvânt că mi s-a făcut frică la telefon. Pe lângă faptul că socru-meu e iute la mânie şi-şi arată supărarea de te impresionează, pe atunci internarea Dianei căpătase chiar şi pentru mine proporţiile unei catastrofe. Mi-am zis că, înainte de a apuca don Martin să vină la noi, trebuie s-o aduc înapoi de braţ pe Diana.

— Plec, am anunţat.

— Fără să mănânci? Întrebă Ceferina alarmată.

— Plec chiar acum.

— Dacă nu mănânci, o să-ţi slăbească puterile, se împotrivi. De ce-l laşi pe moşul ăsta să te fiarbă?

M-am înfuriat şi i-am răspuns:

— Iar dumneata de ce tragi cu urechea la discuţiile care nu te privesc?

— E clar că te-a pus pe jăratic. Ţi-a poruncit să te duci să-i cauţi fetiţa? Bine măcar că la întoarcere o să mănânci cu poftă, că o să-ţi gătească ea.

Nu-mi plac certurile cu bătrâna. Am plecat fără să-i spun o vorbă.

Nici n-am ajuns bine la colţ, că mi-a ţinut calea Picardo Grasul. Am băgat de seamă că atunci când eşti mai necăjit dai peste o paiaţă ca Picardo şi tot ce ţi se întâmplă nu mai pare real, ci un vis. Lucrurile însă nu se îndreaptă. Eşti tot aşa de nenorocit, dar mai cu capul în nori.

— Încotro? Întrebă el.

E nemaipomenit cum îşi mişcă Picardo mărul lui Adam când vorbeşte.

— Am treabă, am zis.

Mă spiona stăruitor, ascunzându-şi anevoie curiozitatea. E uimitor să te gândeşti că odată îl consideram un zdrahon, fiindcă acum nu numai că e cel mai amărât din cartier, ci şi cel mai costeliv.

— Azi-dimineaţă ţi-am văzut soţia, spuse. A plecat foarte devreme.

— Şi ce-i cu asta? Am întrebat.

Nu ştiu de ce-mi vine în minte un amănunt de atunci: fără să vreau, îi vedeam pe mărul lui Adam firele de păr prost bărbierite.

— Te duci după ea?

— Ce-ţi veni? I-am răspuns fără să clipesc.

— Trebuie să-ţi încerci norocul la joc, grăi el.

— Lasă-mă în pace!

— Plasez buletine de pronosport şi de pariuri. Aflând că am telefon, m-a angajat ca agent un avocat care trece uneori pe la restaurantul La Răscruce. Încep să lucrez de săptămâna viitoare. Făcu o pauză şi adăugă, cu o siguranţă neaşteptată: Mi-ar plăcea să te numeri printre clienţii mei.

Eram gata să-i spun că treaba asta nu-i pentru nişte amărâţi, dar voiam să scap de el, aşa că i-am promis:

— O să-ţi fiu client dacă acum te opreşti aici. Îmi amintesc în cele mai mici amănunte de întâlnirea asta cu Picardo. De fapt, de tot ce s-a întâmplat după seara îngrozitoare a aniversării mele îmi amintesc de parcă s-ar petrece acum. Un vis se uită; un coşmar ca ăsta, nu.

Şcoala de dresaj ocupă terenul întins şi accidentat unde se afla, pe când eram copii, ograda cu găini şi ferma lui Galache. Clădirea, cum o numeşte neamţul, este fosta căsuţă a paznicului, doar că acum e mai veche, din lemn uscat – probabil că de pe vremea lui Galache n-a mai fost vopsită – cu câte o scândură putrezită şi desprinsă. Totdeauna m-am minunat că puteau creşte acolo piersicii aceia cu fructele atât de aromate, fiindcă tot domeniul era năpădit de miros de pui. Astăzi, acolo miroase a câine.

Nu ştiu de ce m-am apropiat neîncrezător. Veţi spune: „Frica de câini”. Vă asigur că nu. Mă bântuia ideea că, intrând pe nepusă masă, aveam să descopăr un secret care o să-mi pricinuiască necazuri. M-am gândit: „Trebuie să joc cinstit”. Vă relatez amănuntul ăsta, căci dovedeşte cum îmi mergea mintea; înainte de a afla ceva, ca şi cum aş fi presimţit încercările la care aveam să fiu supus, băteam puţin câmpii. M-am gândit: „Trebuie să joc cinstit” şi am bătut din palme. Pe dată s-a ivit profesorul. N-a părut că se bucură de vizita mea.

Când am intrat în birou, m-a întrebat.

— Doriţi o cafea?

Eram gata să refuz, ca să trec fără zăbavă să-i spun ce voiam; mă cunosc însă prea bine: ştiu că nervos nu-s bun de nimic, aşa că am acceptat, pentru a câştiga timp şi a încerca să mă liniştesc. Neamţul ieşi din cameră.

Eu nu sunt dintre cei care se laudă că presimt evenimentele; mă întreb totuşi de ce m-am arătat, de la bun început, atât de neliniştit. E adevărat că faptul de a-şi interna soţia într-un ospiciu, mai mult sau mai puţin prin trădare, era de ajuns să tulbure pe oricine. Îmi spuneam: „Mă îngrozesc de ce-am făcut”, dar pe cuvânt că, în spatele acestui fapt, bănuiam ceva şi mai rău.

În cămăruţă aerul era închis. Pe pereţi atârnau portrete de câini înrămate de parc-ar fi fost de oameni şi o acuarelă ce reprezenta un vas de război, la prova căruia am descifrat cuvântul Tirpitz. Biroul profesorului, o mobilă din aceea cu uşă glisantă şi ondulată, ca jaluzelele, era ticsit cu hârţoage îngălbenite. A făcut puţin loc, ca să-şi pună stacana cu cafea, o lingură de supă şi o zaharniţă de faianţă. Pe podea, lângă scaunul turnant, se afla o cutie desfăcută de Bay Biscuits, cu dungi albastre, roşii şi albe. O cutie mare, din acelea pe care le vedeţi prin magazine.

Acum îmi dau seama că mă uitam la lucrurile alea de parc-ar fi fost vii.

Mi-a adus cafeaua într-o ceşcuţă de porţelan.

— Scuzaţi-mă, spuse. Aici n-am două ceşti la fel şi nici linguriţă. Pe deasupra, nu ştiu dacă vă place cafeaua.

L-am privit, surprins.

— Pentru că nu e cafea, a explicat. Cafeaua e rea, excitantă. Orzul e bun. Vreţi zahăr?

Ca să vedeţi ce întâmplare: orzul m-a ajutat să mă stăpânesc.

— E prost, dar n-are importanţă. Am împins ceşcuţa. Nici o importanţă.

— Nu pricep, spuse cu gravitate.

— Mă gândesc la cu totul altceva.

— Vă gândiţi la soţia dumneavoastră. A fost rândul meu să fiu nedumerit.

— De unde ştiţi? L-am întrebat.

Era oare aşa de şiret încât a ghicit, sau eram eu aşa de tulburat încât, fără să vreau, lăsam să mi se citească gândurile? Nu lămuri nimic cu răspunsul:

— Pentru că vă mustră cugetul.

— Nu există nici un motiv pentru care să fiu mulţumit, l-am prevenit. Dumneavoastră aţi făcut o greşeală. Şi cine face o greşeală, o îndreaptă.

A lungit-o, vorbind întruna pe un ton rezonabil, dar care părea insolent şi chiar ridicol atunci când vocea, în general groasă şi profundă, i se subţia. Pe scurt, m-a pisat cu riscurile bolii şi cu confortul Institutului.

— Ascultându-vă, s-ar crede că aţi băgat-o într-un hotel de lux. Într-un palace.

— N-are de ce să invidieze un palace. Adăugă un cuvânt care sună eslâs sau cam aşa ceva. Faptul că nu l-am înţeles m-a ajutat să mă înfurii.

— Să-mi scoateţi soţia! Strigai. S-o scoateţi! S-a lăsat o tăcere care nu se mai sfârşea.

— Scoateţi, scoateţi, grăi în cele din urmă, ciocănindu-mi uşor fruntea cu vârful arătătorului, tare ca fierul. O să vă scot doar ideea asta din cap.

L-am privit. Este uriaş, un adevărat dulap îmbrăcat ca un om.

— Dacă soţia mea, când se va întoarce acasă, mi se va plânge de ceva, vă fac răspunzător.

Am încercat să par ameninţător, dar vorbele mele sunau a împăcare. Pe deasupra, spunând „când se va întoarce acasă”, m-am simţit deznădăjduit.

— Dacă o scoateţi, răspunse, o faceţi pe răspunderea dumneavoastră. Eu nu-i fac una ca asta doamnei Diana. Nu mă pretez la aşa ceva.

Nu ştiu de ce, felul în care a rostit pretez m-a făcut să mă înfurii şi mai tare pe el. Ne-am mai ciondănit o vreme. În sfârşit i-am mărturisit, ca un copil gata să plângă:

— De data asta am impresia că am pierdut-o pentru totdeauna.

M-am detestat pentru dovada asta de slăbiciune. Standle mă sfătui:

— Dacă insistaţi, de ce nu vorbiţi direct cu doctorul Reger Samaniego?

— Nu, nu, m-am apărat.

— Cel mai cuminte ar fi să vă întoarceţi acasă. Chiar acum.

Am plecat ca un lunatic. N-am apucat să ajung bine la gardul de sârmă, când m-a fulgerat un gând alarmant. „Poate că tipul se înşală” mi-am zis şi am chibzuit iute. „Nu ştie că mă domină în discuţii numai fiindcă e mai şmecher. Poate crede că mi-e frică de el. Dacă crede aşa ceva, soţia mea rămâne fără apărare”. M-am întors din drum, am ajuns iar la căsuţă şi-am întredeschis uşa, stând în prag. Profesorul părea din nou supărat.

— Să nu fie nemulţumită soţia mea, că altfel, dumneavoastră şi doctorul ăsta o s-o încurcaţi! Fiindcă a deschis gura, dar nu a scos nici un cuvânt, i-am strigat: Dacă aveţi ceva de spus, vorbiţi!

— Nu, nu, bâigui. N-o să fie nemulţumită, îşi bău dintr-o înghiţitură cafeaua care de fapt era orz şi pesemne se răcise. Am închis uşa. Am plecat victorios, dar satisfacţia nu m-a ţinut mult. „îi dau dreptate bietei Diana, mi-am zis. Mă preocupă în felul cel mai meschin doar amorul meu propriu. Cine ştie dacă nu-i întârzii eliberarea cu fanfaronada asta”.

Când m-am întors acasă, am găsit-o pe Adriana Marâa. Venise ca să stea, cu copil cu tot. Spre deosebire de socru-meu, s-a arătat afectuoasă şi m-a felicitat pentru purtarea „curajoasă şi bine-venită”.

— Tăticu a fost totdeauna duşmanul ospiciului, mi-a explicat. Când a murit mămica, a jurat că n-o să mai fie om pe lume care s-o interneze pe Diana. Nu bănuia că soţiorul o să fie acela.

Cred că am zâmbit satisfăcut, fiindcă orice aprobare îl însufleţeşte pe cel care nu are parte toată ziua de aşa ceva, dar mi-am schimbat dispoziţia când am priceput că mă felicita nici mai mult nici mai puţin decât pentru internarea Dianei. Am protestat cum am putut.

— Adevărul e, spuse Adriana Măria, cu tonul cuiva care dă o lămurire completă, că n-ai habar câte lacrimi am vărsat din pricina acestui capriciu al lui tăticu.

— Un capriciu al tatălui tău?

— Da, aşa cum auzi. O iubeşte la nebunie pe Diana.

— Diana nu-i de vină că e iubită, am ripostat.

— Asta aşa-i. Ai într-adevăr dreptate. Dar trebuie să fii de acord că eu îmi cunosc familia. Sunt, cum să-ţi spun, obişnuită cu ea.

Am privit-o nedumerit şi m-am gândit: „Nu reuşesc să înţeleg. Când sunt mai îngrijorat din cauza soţiei mele, descopăr că tocmai cumnata are haz”. M-a trezit din aiurelile astea o frază a Adrianei Maria, pe care am auzit-o cât se poate de limpede:

— Eu semăn cu mămica, iar Diana e leit bătrânul.

Cu o furie pe care n-ar putea-o explica nici un psihanalist, i-am răspuns îndată:

— În familie semănaţi toţi, dar eu o iubesc pe Diana.

— De mic copil, zise, viaţa mea a fost o luptă. Pe când prietenele mele se jucau cu păpuşi, eu vărsăm lacrimi şi luptam. Totdeauna am luptat.

— Ce trist!

— Într-adevăr ţi se pare trist? Întrebă cu ardoare. Văduvă, tânără, liberă, mă port cum şi-ar dori multe femei măritate. Te-ai gândit vreodată cum e viaţa mea?

I-am răspuns sincer:

— Niciodată.

— Viaţa mea e pustiul imens pe care l-a lăsat Rodolfo, soţul meu, când a murit. Îţi jur pe mama că până acum nu i-a luat nimeni locul.

M-am simţit stânjenit. Poate că am înţeles, fără nevoia de a mă gândi prea mult, că Adriana Măria era cineva din afară, gata să se amestece unde nu-i fierbe oala, şi că avea să pretindă tot felul de atenţii, în clipele în care eu nu doream altceva decât înţelegere şi linişte. Mi-am ascuns cum am putut mai bine nemulţumirea şi, în căutarea unui umăr de frate, vorba tangoului, m-am dus în camera Ceferinei, în spate. Chiar în uşă m-am izbit de ea; deşi ciocnirea a fost uşoară, deoarece Ceferina căra perne şi pături, totuşi m-a descumpănit.

Fiinţele care ne iubesc au şi dreptul să ne deteste uneori. A comentat, de parcă s-ar fi bucurat că mă vedea:

— Nu câştigăm mare lucru, nu-i aşa?

Cu toate că ştiam că cel mai cuminte era să-mi ţin gura, am întrebat-o:

— Ce te face să spui aşa ceva?

— În casa asta mi-a fost dat mereu să fac patul unor neruşinate.

Vocea îi şuiera de furioasă ce era.

— Mă duc să-mi văd de ceasuri, i-am zis. Trecând pe lângă baie, cred că am văzut-o în oglindă pe Adriana Măria, aproape goală până la brâu. Noroc că n-a surprins-o Ceferina, căci am fi avut pricină de gâlceava pentru multă vreme.

M-am aplecat asupra ceasurilor împins de o nelinişte tainică, pesemne cu speranţa că munca îmi va abate gândurile. Când s-a apropiat vremea mesei de seară, am socotit că, dacă păstram ritmul ăsta, spre sfârşitul săptămânii aveam să termin reparaţiile prevăzute pentru sfârşitul lunii.

I-a venit rândul mărcii „Systeme Roskopf" a farmacistului. Indiferent despre ce am vorbi, don Francisco, farmacistul, emite mereu, cu precizia unui mecanism de ceasornic, sentinţe de genul: „E Mândria mea", sau „Nu se mai fabrică ceasuri ca ăsta", sau cea care pentru el e culmea tuturor: „L-am moştenit de la răposatul tata". În timp ce desfăceam ceasul, mă gândeam: „Ca să nu-l contrariez pe Standle, am fost de acord să o interneze la Psihiatrie. Nu degeaba zice Diana că, din dorinţa de a se pune bine cu primul venit, bărbaţii îşi sacrifică nevasta." Să nu mă întrebaţi ce avea „Systeme Roskopf „-ui: am lucrat la el cu mintea aiurea.

Deodată, gândurile mele, ba chiar şi ceasurile, mi-au devenit insuportabile. Cred că i-am dat iar dreptate Dianei, ba am simţit chiar o aversiune pentru meseria de ceasornicar. De ce să priveşti de aproape mărunţişurile astea? M-am ridicat de pe scaun, am făcut câţiva paşi prin cameră ca un animal în cuşcă, până când ceasurile au început să bată. Atunci am stins lumina şi am plecat.

Am intrat în sufragerie; era aproape întuneric, iar televizorul era deschis. Pentru o clipă, vă rog să mă credeţi, m-a copleşit o fericire de nesuportat: pe cine văd, întoarsă cu spatele, uitându-

se la ecran? Aţi ghicit: pe Diana. Am dat fuga s-o îmbrăţişez când, deodată, fie că m-a auzit, fie că a simţit prezenţa mea, pentru că s-a întors. Era Adriana Măria. Trebuie să recunosc că seamănă cu soţia mea, numai că e brunetă, cum v-am spus, iar la fire se deosebeşte mult. Văzând că nu e Diana am simţit atâta ciudă împotriva femeii din faţa mea, încât fără să vreau am comentat în şoaptă: „Nu-i ia oricine locul”. Încet, Adriana Maria s-a întors cu spatele şi a continuat să se uite la televizor. Se petrecu atunci ceva foarte bizar. Ciuda se risipi şi mă cuprinse iar mulţumirea. Nici eu însumi nu mă înţeleg. Ştiam că femeia asta nu e soţia mea, dar atâta vreme cât nu-i vedeam faţa, mă lăsam înşelat de aparenţe. Probabil că, din toată povestea asta, dumneavoastră vă puteţi face o părere destul de proastă despre ceea ce înseamnă Diana pentru mine. Nu-i nimic altceva decât părul ei, sau nici atât, unduirea părului ei pe umeri, şi forma trupului şi felul în care se aşază? Aş vrea să vă asigur că nu-i aşa, dar e greu să exprimi în cuvinte un gând confuz.

Veţi spune că Diana are dreptate, că ceasornicăria e a doua mea natură, că tind să privesc îndeaproape amănuntele. Cred totuşi că scena de mai sus, lipsită de semnificaţie dacă mă gândesc doar la ea, împreună cu restul întâmplărilor pe care le povestesc capătă sens şi ajută la înţelegerea lor.

M-am refugiat iar printre ceasuri, pentru o oră nesfârşită. Când m-am întors acasă, Adriana Măria îi arăta Ceferinei arborele genealogic al familiei Irala. L-l făcuse pe bani grei acelaşi potlogar de la Rural care le povestise că se trăgeau dintr-un Irala de pe timpul coloniei. După cum spunea Aldini, doar mie mi-a fost dat să intru într-o familie cu desăvârşire deosebită de tot ce se vede în zilele noastre. M-am uitat peste umărul cumnatei mele şi, când am descoperit pe una din ultimele ramuri numele Dianei – figurez alături de ea, legat printr-o liniuţă – m-am emoţionat. Sărmana de ea, rău a mai nimerit cu un bărbat aşa slab de înger. Am ridicat brusc privirea şi am văzut că Ceferina râdea. Probabil râdea de vanitatea cumnatei mele, deşi e posibil să mă fi surprins când mi-am dat cu mâna pe la ochi. Când e vorba să observe ceva ridicol la alţii, bătrâna nu iartă.

Un lucru părea vădit: cu necazurile mele, era mai bine să nu cer înţelegere de la femeile din preajmă. Ceferina îşi luă un aer trufaş, întrebând parcă: „Ce-ţi spuneam eu?” Mi-ar plăcea să ştiu ce-mi reproşa bătrâna. Eu nu m-am însurat cu cumnată-mea, ci cu soţia mea. Îmi veţi spune: „Doar e bine ştiut, crezi că te însori cu o femeie şi te însori cu o familie”. Vă lămuresc însă că, de-ar fi nevoie, m-aş însura din nou cu Diana, chiar dacă ar trebui să-i car în spate pe Adriana Măria, pe don Martin şi pe Martincito. Desigur, am regretat cu adevărat în acele zile asemănarea leită între cumnata şi soţia mea. La tot pasul o confundam, tresărind cu iluzia că s-a întors Diana. Îmi ziceam: „O să-mi dau silinţa să nu mă mai înşel”. Credeţi-mă, în situaţia mea nu-i bine să ai o fiinţă asemănătoare în casă, fiindcă îţi aminteşte neîncetat de absenţa celei adevărate.

Mi se pare că v-am povestit că sunt cam maniac: nu suport, de exemplu, mirosul de mâncare în haine şi în păr. Diana mă ia mereu peste picior, spunându-mi că deşi nu mă interesează genealogia, am sensibilităţi de domnişor. Naiba ştie ce gătea Ceferina în seara aceea: era sigur însă că-şi făcea baia turcească în aburi de usturoi. Pesemne că m-am plâns pentru că Adriana Marfa m-a întrebat:

— Te supără mirosul? Mie-mi face o foame! Dacă vrei, vino în camera mea.

Înainte de a ieşi, m-am uitat înapoi. Ceferina mi-a făcut cu ochiul, deşi ştie prea bine că nu-mi place ca lumea să se gândească la prostii. Probabil că nedumerirea mi s-a văzut pe chip, deoarece Adriana Maria m-a întrebat, cum nu se poate mai îngrijorată:

— Ce-a păţit sărăcuţul de el? Îşi puse mâinile pe umerii mei, mă privi ţintă, fără să şovăie, închise uşa cu o lovitură de picior şi insistă cu o voce foarte drăgăstoasă: Ce-a păţit?

Voiam să scap de braţele ei şi să ies din cameră, pentru că nu ştiam ce să-i spun. Nu puteam să-i pomenesc de Ceferina care-mi făcuse cu ochiul fără să zgândăresc vrajba dintre cele două femei şi, poate, fără să-i fi dat de înţeles că dezaprobam faptul

atât de inocent de a fi închis uşa, considerându-l o lipsă de tact. Aşa încât n-am invocat motivul din clipa aceea, ci pe cel oricând valabil. Am procedat astfel sperând să-mi asigur simpatia cumnatei.

— Mă întreb dacă nu-i o nebunie, am bâiguit.

Eram palid pesemne, căci a început să mă frece de parc-ar fi vrut să-mi pună în mişcare sângele în tot corpul.

— Şi unde-i nebunia? Exclamă, grozav de mulţumită.

— Crezi că a fost neapărat necesar?

— Ce să fi fost neapărat necesar?

Rosti apăsat fiecare cuvânt. Părea o proastă.

— S-o internez la Psihiatrie, am explicat.

Nu înţeleg femeile. Fără pricină vădită, Adriana Maria trecu de la însufleţire la oboseală. Un doctor de-al soţiei mele zicea că aşa se întâmplă când scade brusc tensiunea. Acum, cumnată-mea părea istovită, plictisită, fără vlagă să vorbească şi să trăiască. Eram gata să-i spun să-şi controleze tensiunea, când şopti, cu o sforţare vizibilă:

— E spre binele ei.

— Nu sunt sigur, am răspuns. Cine ştie cât suferă sărăcuţa, pe când noi facem ce ne pofteşte inima.

Râse într-un fel ciudat şi mă întrebă:

— Ce ne pofteşte inima?

— O internare, dragă, e îngrozitoare.

— O să treacă.

— Să nu ne facem iluzii, am insistat. Sărăcuţa de ea e la balamuc.

Pe un ton care mi-a căzut destul de prost, replică:

— Dă-i zor întruna cu sărăcuţa! Altele n-au norocul să li se plătească un balamuc de lux.

— Balamucul e balamuc, am protestat, îmi răspunse pe dată:

— Luxul e lux.

Îmi făcusem speranţa că o să mă înţeleg cu ea, că o să-mi fie o adevărată soră în clipele astea de tristeţe, dar vedeţi şi dumneavoastră ce prăpăstii spunea. Ba mi-a mai făcut încă o surpriză. Când unul din ceasurile cu cuc a început să bată de opt, s-a răsucit de parc-ar fi scos-o ceva din sărite şi strigă furioasă:

— Să nu mă mai plictiseşti cu femeia asta!

Aşa cum auziţi: pe propria-i soră a numit-o „femeia asta”.

Am ieşit din cameră fără să scot un cuvânt. Adriana Maria probabil că era supărată foc, fiindcă bombăni foarte desluşit, pe un ton ridicat, „stricată”, „până când” şi „ce o fi văzând la ea?” M-am prefăcut că nu bag de seamă şi am plecat.

Pe coridor am dat nas în nas cu Ceferina, care mă întrebă imediat:

— Aşadar nu i-ai făcut pe plac? Într-un acces de mânie, i-am răspuns:

— Diseară nu cinez acasă!

Nu vreau să exagerez, dar vă asigur că într-o situaţie ca a mea, fără un confident de încredere care să mă asculte şi să-mi dea un sfat, singurătatea devine insuportabilă. Spuneţi-mi la cine puteam apela să-mi uşurez sufletul? Din motive de neînţeles, cumnată-mea era pornită împotriva Dianei. Ceferina, de ce să

mă amăgesc, n-a iubit-o niciodată. Puştiul era doar un copil. Socru-meu – bietul de el nu era mai puţin necăjit decât mine – mă socotea vinovat că am internat-o şi mă detesta. Îmi aduc aminte că mi-am spus: „De-aş avea măcar un câine ca Aldini şchiopul, i-aş putea împărtăşi necazurile şi mi-aş mai alina durerea. Dacă aş fi ascultat-o pe Diana, când îmi cerea morţiş să cumpărăm unul, poate că aş fi evitat multe nenorociri”.

Nici n-am ieşit bine în bezna de afară, că am şi regretat furia care mă cuprinsese şi m-am întrebat ce-i cu mine. Noroc că atâta supărare nu mi-a tăiat de tot pofta de mâncare, pentru că în orice bodegă, cu coatele sprijinite de masă, îţi trece timpul mai uşor decât bătând străzile.

L-am întâlnit pe Aldini în restaurantul La Răscruce, poate tocmai pentru că mă gândisem la el. Oricum, nu văd altă explicaţie. Odată, Diana mi-a atras atenţia că asta e ceva destul de obişnuit.

— Tu aici? L-am întrebat.

Aldini era singur, în faţa unui pahar de vin.

— Nevastă-mea e bolnavă, a răspuns.

— Şi a mea.

— Să mai zici că nu există coincidenţe! Dacă rămân acasă, Elvira nu m-ascultă şi se apucă sa pregătească cina; ca să nu facă imprudenţe, am minţit-o.

— Nu mai spune!

— Am scornit că prietenii m-au invitat la masă. Nu-mi place s-o mint.

— Te invit eu, aşa că n-ai minţit-o, i-am zis.

— Să mâncăm împreună. Nu trebuie să mă inviţi.

Am încercat să-l lămuresc că, dacă nu-l invitam, însemna că şi-a minţit soţia, dar m-am încurcat în argumente. Am comandat tocană.

— Nu mi-ar fi trecut niciodată prin cap că o să te întâlnesc aici, l-am asigurat cu sinceritate.

— Să mai zici că nu există coincidenţe! Răspunse.

— Coincidenţe? Am întrebat. Ce legătură au coincidenţele?

— Amândoi aici. Amândoi cu soţia bolnavă. Am recunoscut:

— Ai dreptate.

E deştept Aldini. A repetat de câteva ori:

— Amândoi cu soţia bolnavă.

— Te simţi fără rost, am comentat.

Cum tocana întârzia, am golit coşuleţul cu pâine. Cineva rosti, în ceafa mea.

— Nu-l ascultaţi pe fătarnicul ăsta! M-am întors; era Picardo Grasul, care mă arăta cu degetul, zicând:

— Şi-a adus pe ascuns acasă cumnata, care-i leită soţia.

Făcu cu ochiul (ca Ceferina, mai înainte), nu aşteptă să-l invităm ci se aşeză, comandă o porţie de tocană şi, făcând pe grozavul, trase de două-trei ori din ţigara pe jumătate stinsă pe care Aldini o lăsase în scrumieră.

Dinspre biliard se îndreptă spre masa noastră un domn blond, cu capul mare, de statură mult sub cea normală, robust în costumul lui pe talie. Mi-am dat seama că părul îi era dat cu fixativ şi că părea foarte curat, chiar strălucitor. Se vedea clar că era dintre cei care-şi fac manichiura la marile frizerii din centru.

— Maestrul.

— Maestrul Jorge Rivaroli, a explicat tipul. Dacă nu vă deranjează, vă ţin tovărăşie.

Picardo i-a tras un scaun. S-a aşternut o tăcere prelungă, de parcă n-am fi avut ce vorbi. Eu continuam să mănânc pâine.

— Vremea e cam schimbătoare, şi-a dat cu părerea maestrul.

— Cel mai rău e că e umed, răspunse Aldini.

Picardo mi-a zis:

— Mi-ai promis că o să joci, poate la pariuri.

— Nu joc, am răspuns.

— Foarte bine, încuviinţă maestrul. E prea multă nesiguranţă în lumea asta ca să mai adăugăm şi un joc de noroc.

Picardo mă privi neliniştit.

— Ai promis, insistă. Maestrul îl opri:

— Nu se cade să plictiseşti lumea, Picardito.

— Şi de băut, domnilor? Întrebă patronul, don Pepino în persoană, care a venit la masa noastră de cum l-a văzut pe Rivaroli.

— Pentru toată lumea Semillân, comandă maestrul. Roşu, se-nţelege.

Prefer vinul alb, dar n-am zis nimic.

— Jumătate de sifon, adăugă Aldini.

Deşi cum nu se poate mai amărât, Picardo nu încetează cu răutăţile:

— Domnul are soţia bolnavă, explică, arătându-mă, dar să nu se plângă, fiindcă şi-a adus acasă cumnata, care-i leită.

— Nu-i totuna, am protestat.

Râseră cu toţii. Cu răspunsul ăsta lăsam drum liber să discute despre viaţa mea intimă, ceea ce îmi displăcea profund. Picardo comentă:

— Pun rămăşag că pe întuneric o confunzi cu soţia.

Nu degeaba se zice că gura nebunilor adevăr grăieşte.

— Mie, a observat gânditor Aldini şi eu i-am fost recunoscător că a abătut atenţia către el, mi se întâmplă ceva ciudat, la lăsarea amurgului. Dacă vă povestesc o să râdeţi. Din loialitate, l-am sfătuit:

— Atunci nu povesti.

— De ce să nu povestească? Întrebă maestrul şi ne turnă tuturor nişte vin. Înţeleg că suntem între prieteni.

Aldini mărturisi:

— O fi poate din pricină că mi se întunecă vederea; când e lumină puţină, o văd pe soţia mea frumoasă, nu ştiu cum să vă spun, de parcă ar fi tânără. Un lucru destul de ciudat: în clipele alea cred că e aşa cum o văd, fata tânără de odinioară şi o iubesc mai mult.

— Şi dacă-ţi pui ochelarii? Întreabă Picardo.

— Ce vrei, se ivesc amănunte despre care e mai bine să nu vorbim.

— Nu te recunosc, am zis. În general nu eşti indiscret.

— Ei, dragă, protestă, pot fi şi eu odată cu chef!

Maestrul a remarcat, cu multă afectare:

— Domnul e iubitor de frumos. Picardo m-a arătat cu degetul.

— Şi ăsta la fel. Dacă nu mă credeţi, maestre, întrebaţi cum sunt soţia şi cumnata lui. Te băga-n draci.

— Nu fi sâcâitor, Picardito, îl dojeni maestrul.

— Nu exagerez, protestă Picardo. Nu ştiţi, maestre, ce-a păţit bietul de el? În cârdăşie cu un neamţ, profesor de câini, şi-a băgat nevasta la balamuc şi acum are mustrări de cuget.

Maestrul mă rugă sincer:

— Nu puneţi la inimă vorbele astea, uitaţi-vă de la cine vin. Ştiţi că de fapt Picardito n-o spune cu răutate.

— Păi, i-am răspuns, nu-l iau în seamă, că îl ştiu eu pe Picardo; dar fiţi sigur că are gânduri rele.

— Răutatea îi porneşte din suflet, mă susţinu chelnerul, servindu-ne cu încă o porţie de tocană.

Picardo insistă:

— Acum umblă de colo până colo, pentru că îi pare rău şi vrea s-o scoată din balamuc.

Cum o fi aflat? Vorba mea de totdeauna: orice veste se răspândeşte până la urmă în pasaj.

— Scuzaţi-mă că mă amestec, spuse Rivaroli. Pot să vă întreb ceva?

Sincer să fiu, nu doream ca tipul să se vâre în treburile mele. Negăsind însă cum să-1 opresc, am încuviinţat.

— Nu-i nimeni mai potrivit să-ţi întindă o mână, dacă vrei într-adevăr să-ţi scoţi de-acolo soţia, remarcă Picardo.

Pesemne că eram destul de nervos, fiindcă în seara aia am mâncat o groază de tocană şi de pâine, fără să mai vorbesc că şi la Semillân am întrecut măsura.

— Motive de etică profesională mă îndeamnă să vă pun o întrebare, explică maestrul. Vă amintiţi dacă aţi dat autorizaţia cuvenită?

— Cuvenită?

— Pentru internarea soţiei.

— Eu n-am iscălit nimic, am răspuns.

— Bine aţi făcut! Îmi spuse. Niciodată nu trebuie să iscăliţi nimic. Ştiţi dacă soţia şi-a dat aprobarea în scris?

— Nu, asta n-o ştiu.

— Dacă n-a dat-o, avem pe ce să ne bizuim şi să acţionăm.

Aduseră nota.

— Plătesc eu, a zis maestrul.

— Nu, plătesc eu, i-am replicat, partea lui Aldini şi a mea.

Picardo comentă entuziasmat:

— Ai să vezi cum îi face maestrul să joace după voia lui.

Nu lămuri pe cine anume.

— Sunt cu totul la dispoziţia dumneavoastră, mă asigură maestrul pe când ieşeam. La momentul potrivit mi-l trimiteţi pe Picardito, să mă înştiinţeze. Vă garantez că vă iese mai ieftin decât internarea, cu avantajul de a avea soţia acasă.

Cum începuse să picure, maestrul s-a oferit să ne ducă cu maşina. Aldini şi cu mine nu l-am lăsat să se deranjeze, deoarece după atâta conversaţie mondenă e o adevărată plăcere să rămâi doar între prieteni. Ne-am îndreptat spre pasaj. Stropii s-au prefăcut în răpăială, şontâcăială lui Aldini ne încetinea mersul, hainele ni se udaseră leoarcă şi ajunsesem să mă întreb dacă n-ar fi fost mai bine să fi acceptat invitaţia lui

Rivaroli. Am aşteptat să treacă aversa, adăpostindu-ne sub o cornişă. Deodată, Aldini mi-a spus:

— Nu te-ncurcă cu avocaţi. O să-ţi ia şi cămaşa de pe tine.

— Trebuie să judecăm drept, am răspuns. Într-o privinţă îi dau dreptate lui Picardo. Dacă vreau să mi-o dea înapoi pe Diana, nu trebuie să îngreunez lucrurile.

— Mă întreb dacă discuţia din seara asta nu te angajează. E o întrebare.

— Nu i-am spus da.

— Nici nu l-ai refuzat. Pe unul ca ăsta e mai bine să nu ţi-l faci duşman. Nici pe cei de la balamuc.

— Păi, dragă, trebuie să aleg. Dacă vreau s-o scot, cu cineva tot o să mă pun rău.

— Crezi că soţia ta i-a dat neamţului aprobarea?

— De ce să i-o fi dat?

— Nu ştiu. Întreb doar.

— Întrebi tu cu un motiv.

Ploaia s-a mai oprit, aşa că ne-am continuat drumul, Aldini hotărât să meargă încet, iar eu trăgându-l de un braţ, ceea ce era neînchipuit de obositor. Când am traversat strada, şchiopul a refuzat sau n-a fost în stare să sară peste băltoacă şi s-a udat până la pulpe. A remarcat gânditor:

— Dacă reiese mai apoi că a semnat-o, cine ştie în ce complicaţii te vâră avocatul.

— Crezi?

— Calomnie sau ce-o fi. După o clipă de tăcere, adăugă: Nu mi-ar plăcea să mi-i fac duşmani pe cei de la balamuc.

Am ajuns în pasaj. Reflecţiile lui Aldini mă plictisiseră.

— Oricum o să mă pun rău cu careva, am spus. Acum mă duc să mă culc, că pic de somn.

— Ferice de tine. Eu trebuie să-l scot la plimbare pe Malandrin şi pe deasupra să-i mai fac şi ceaiul Elvirei.

Acasă era întuneric peste tot. Din vina tocanei, toată noaptea am avut coşmaruri şi am visat tot felul de nenorociri.

Dacă vă povestesc că a doua zi Ceferina s-a purtat cu mine plină de consideraţie, poate n-o să-mi daţi crezare. Vă spun, totuşi, adevărul-adevărat. Nu degeaba tot zice don Martin că firea femeii e la fel de schimbătoare ca vremea din Buenos Aires.

Tocmai beam mate când i-am zis Ceferinei:

— Dacă vine vreun client, până după-masă nu sunt la atelier.

Ceferina comentă cu cumnată-mea:

— Aşa cum ai auzit: acum lipseşte toată dimineaţa.

De parcă nu mai eram acolo, dar să nu credeţi c-a vorbit dispreţuitor. I se simţea de la o poştă admiraţia şi nedumerirea din glas. Pe deasupra, aş fi jurat că cele două femei nu mai erau aşa de învrăjbite ca de obicei. Cine să le înţeleagă?

— Unde te duci? Întrebă Adriana Măria.

— Mă întorc la prânz, am răspuns.

Se uitară una la alta. Aproape că mi s-a făcut milă de ele.

Cum vremea se schimbase, am mers cu plăcere pe jos, aşa că am ajuns destul de curând în apropierea Institutului de Psihiatrie. Vă mărturisesc că m-am sprijinit de grilajul Clinicii pentru Animale Mici, fiindcă la vederea Institutului curajul m-a cam lăsat. Nu-mi era teamă pentru mine. N-aveam însă încredere în capacitatea mea de a argumenta şi a convinge şi

mă întrebam dacă vizita asta la director nu avea să înrăutăţească situaţia Dianei, dacă biata de ea nu avea să plătească mai departe pentru stângăciile şi neroziile mele.

E limpede că, temându-mă pentru Diana, mă temeam pentru mine, deoarece nu pot trăi fără ea. Cred că chiar Diana mi-a spus odată că orice iubire, şi mai cu seamă a mea, este egoistă. Pe de altă parte, dacă nu vorbeam cu Samaniego, mă expuneam riscului ca Diana să-mi reproşeze pe viitor: „Nu te-ai zbătut pentru mine”.

Mi-am făcut curaj cum am putut, am traversat strada Baigorria şi am sunat la uşa Institutului. Un infirmier m-a însoţit până la biroul doctorului Reger Samaniego unde, după ce-am aşteptat puţin, m-a primit asistentul lui în persoană, doctorul Campolongo. E un tip cu faţa rasă, foarte palidă şi rotundă, atât de meticulos pieptănat încât presupui că s-a folosit de riglă şi de compas ca să-şi împartă firele.

Primul amănunt care nu mi-a plăcut: îndată ce m-a văzut acolo, a încuiat uşa. Mai era şi altă uşă care dădea spre interior.

V-aş putea face inventarul biroului: cât o să trăiesc n-am să-l uit. La dreapta am descoperit una din pendulele acelea de lemn închis la culoare, marca „T. Dereme” care, dacă le dai atenţia cuvenită oricărui mecanism, sunt în general bune. Ceasul Institutului se oprise, cine ştie de când, la unu şi treisprezece minute. La stânga era un fişier metalic şi o chiuvetă cu consolă, pe care am zărit mai multe seringi. În mijloc se afla biroul, cu un registru de reţete, câteva cărţi, un telefon şi o sonerie în formă de broască ţestoasă cu carapacea de bronz. Biroul era de lemn negru, sculptat, cu o ghirlandă de capete micuţe, cu expresie cu tot, o piesă valoroasă, dar care mie mi se părea puţin respingătoare, căci probabil purta ghinion. Mai erau şi nişte fotolii, din piele foarte închisă la culoare şi lucrată în relief, cu aceleaşi capete micuţe aducătoare de ghinion. Pe peretele din fund, printre diplome, se afla un tablou cu personaje îmbrăcate în tunică şi cu cască.

Campolongo mi-a spus:

— Va trebui să-l scuzaţi pe doctorul Reger Samaniego. Nu poate să vă primească. Se află la cinci.

— La cinci?

— Da, la etajul cinci. La chirurgie.

— Nu ştiam, i-am răspuns ca să-mi ascund nedumerirea, că faceţi operaţii.

— Chirurgia, îmi explică satisfăcut, îmbogăţeşte astăzi arsenalul terapeuticii psihiatrice avansate. Cu ce vă pot fi de folos, domnule Bordenave?

— Voiam să aflu veşti despre soţia mea.

Campolongo a deschis un sertar şi a început să se uite la nişte fişe, operaţie care i-a luat un timp ce mi s-a părut nesfârşit. În cele din urmă a zis:

— Veştile, grosso modo, sunt bune. Aş spune că soţia dumneavoastră reacţionează favorabil la tratament.

Ca să nu mă pripesc, pentru că pasul următor era hotărâtor, i-am pus o întrebare de umplutură:

— Ce reprezintă tabloul ăsta?

— O scenă romană. Doctorul Reger Samaniego o să vă explice. Cred că e un rege cu nevasta lui.

Luându-mi inima în dinţi, am profitat de coincidenţă şi l-am întrebat.

— Credeţi, domnule doctor, că aş putea s-o văd pe a mea?

Fără grabă, Campolongo strânse fişele, închise sertarul şi-mi spuse:

— În cazul acesta special, vizita oricărei persoane apropiate mi se pare puţin recomandabilă pentru bolnavă. Bineînţeles, nu

exclud posibilitatea ca doctorul Reger Samaniego să fie de altă părere şi să dea curs, stimate domnule Bordenave, amabilei dumneavoastră cereri.

— Dacă credeţi, îl aştept pe doctor.

— Mi-e teamă că n-o să-l puteţi vedea.

Pe scurt, cu aerul său prietenos, la început a spus nu, apoi imediat, ca să mă amăgească, a spus că poate şi la urmă că nu. Când ţi-ai făcut iluzia că o să vezi pe cineva de care ţi-e dor, dacă ţi se spune că nu-i cu putinţă, amărăciunea e cumplită. Stăpânindu-mă doar în parte, l-am întrebat:

— Sunteţi în măsură să-mi spuneţi data aproximativă când se va întoarce soţia mea acasă?

Campolongo m-a asigurat:

— Nu vă pot spune, fiindcă totul depinde – şi dumneavoastră înţelegeţi perfect – de felul în care răspunde pacienta la tratament.

— Trebuie să mă resemnez să mă întorc acasă fără să ştiu nimic sigur?

Cu un aer de politeţe exagerată, Campolongo a surâs şi a dat din cap.

— Întocmai, zise.

Îşi închipuia probabil că eram cu totul de acord.

— Cu toate astea nu mă voi resemna, l-am prevenit.

M-a privit surprins.

— Va trebui să vorbiţi cu doctorul Reger Samaniego.

— Când? Am întrebat.

— Când o să vă primească.

— Până atunci soţia mea rămâne închisă aici şi eu n-o pot vedea.

— Nu vă enervaţi.

— Cum să nu mă enervez? Credeam că nu e prizonieră.

— E bolnavă.

— N-am ştiut că sanatoriul e ca o închisoare.

— Nu vă enervaţi.

— Dacă mă enervez, mă internaţi şi pe mine? M-am gândit: „Cel puţin o să fiu mai aproape de Diana”.

Campolongo se ridică din fotoliu, înconjură uşor biroul, de parcă eu aş fi dormit şi n-ar fi vrut să mă trezească, şi se rezemă de chiuvetă, repetând mecanic:

— Nu vă enervaţi.

Vorbea ca cineva care încearcă să liniştească şi să păcălească un copil bolnav sau un câine.

— Dacă mă enervez, îmi faceţi o injecţie? Un calmant? Vai de dumneavoastră! Vă închid localul.

Campolongo s-a oprit să mă privească. Bănuiesc că vorbele mele l-au supărat, după felul în care mi-a zis:

— Nu umblaţi cu ameninţări!

— Dar ce-aţi crezut dumneavoastră? Că o să-mi spuneţi ce trebuie să fac şi ce trebuie să nu fac? Aflaţi că avocatul meu este la curent cu vizita asta. Dacă nu-i telefonez la prânz, acţionează.

— Un avocat? Cine e?

— La timpul cuvenit veţi afla.

— Nu vă purtaţi aşa.

— Cum vreţi să mă port?

— Vă sugerez să fixaţi o întrevedere, azi sau mâine, cu doctorul Reger Samaniego. Poate că vă lasă s-o vedeţi pe bolnavă.

Pentru că nu mai aşteptam nimic, am luat cuvintele astea împăciuitoare drept o predare fără condiţii. Ca să fiu sigur, l-am întrebat:

— Îmi vorbiţi sincer?

— Cum să nu vă vorbesc sincer?

— Credeţi că Samaniego îmi va da voie? Mie însumi mi s-a părut întrebarea asta prea servilă. Campolongo îşi recapătă tonul de superioritate:

— Dragul meu domn, zise, asta rămâne de văzut. Eu v-am împărtăşit părerea mea de specialist onest. Dacă doctorul Reger Samaniego hotărăşte altcumva, n-o să fiu eu cel care se opune. Doctorul ştie ce face!

— Iar eu vă sfătuiesc să vă reparaţi ceasul, am arătat spre „T. Dereme”. Un ceas care nu merge face impresie proastă. Te gândeşti: aici totul merge la fel.

Ce câştig debitând impertinenţe pe care lumea nu le înţelege? Campolongo m-a ascultat imperturbabil, poate furios, dar îşi făcuse cheful de a-mi fi refuzat posibilitatea s-o văd pe Diana şi în afară de asta mi-a mai şi spus „dragul meu domn”. Am făcut drumul către casă cu moralul la pământ.

Când am ajuns, Adriana Maria era ocupată cu dereticatul, Martincito nu se întorsese de la şcoală, nici Ceferina de la piaţă. Am intrat în camera mea, m-am înfăşurat în ponchoul albastru cu negru pe care Ceferina mi-l făcuse cadou de nuntă şi m-am trântit pe pat. Temperatura era desigur în scădere, sau poate

din pricina supărării de la Institutul de Psihiatrie nu mă simţeam prea bine.

După puţin timp, fără să bată la uşă, intră Adriana Măria. M-a surprins, căci era numai în furou, ceea ce într-o dimineaţă ca asta părea de neînţeles.

— N-ai să răceşti, dragă? Am întrebat-o.

— În casă e cald şi, ce vrei, am sângele încă tânăr.

— Cum să fie cald, am replicat. N-are nici un rost să te vânturi aşa.

Adriana Maria a oftat, s-a lăsat să cadă pe un scaun între pat şi fereastră, privindu-mă plină de curiozitate.

— Ce-i cu tine? Mă întrebă.

— Nimic, i-am spus.

— Eşti bolnav?

— Ce-ţi trece prin minte? Mă simt minunat.

— Eşti obosit?

— Puţin. Tu eşti cea care pari abătută sau, mă rog, tristă, i-am zis. Ai păţit ceva?

— Sunt îngrijorată pentru că băiatul nu s-a întors încă de la şcoală, spuse. Zâmbi şi mă întrebă pe alt ton: Sunt pisăloagă? Te plictisesc?

— Deloc, te asigur.

Am privit-o ca să mă creadă şi-am dat de o scenă care mi-a tăiat răsuflarea: trântită pe scaun, cu picioarele desfăcute, schimbată la faţă, despuiată la piept, era aşa de ciudată că m-a mirat vocea ei cu desăvârşire normală, atunci când m-a întrebat:

— Ce-ţi doreşti acum cel mai puţin e o femeie, nu-i aşa?

— De ce spui asta?

— Închipuieşte-ţi că nu-ţi fac nici o vină. Ştii ceva? Şi eu am sângele fierbinte.

Mă simţeam prost, eram grozav de trist şi mă gândeam la soţia mea, pe care n-aveam s-o văd până cine ştie când, iar femeia asta, cu înfăţişarea ei caraghioasă, îmi spunea tot felul de aiureli incoerente.

Am asigurat-o:

— Eu n-am sângele fierbinte.

Protestul meu era de prisos. Adriana Marâa mă întrebă:

— Nu-i oare mai bun ceea ce ai în casă? Tocmai eram pe punctul să-i spun cinstit că nu înţelegeam, când din curiozitate sau teamă am deschis ochii. Priveliştea nu era defel liniştitoare. Cu respiraţia tăiată, agitându-se dintr-o parte într-alta, cumnată-mea mi-a amintit de Gaucho Asaduriân, pe ringul de la Luna Park1, cu câteva clipe înainte de a începe atacul. Întorcând capul, de parcă s-ar fi sufocat, a surprins pesemne ceva prin fereastră, fiindcă s-a oprit de îndată. Eu m-am aplecat instinctiv, dar Adriana Măria ieşise deja din cameră şi-mi strigă pe furiş:

— Martincito! Martincito!

O să râdeţi dacă vă povestesc că, în liniştea camerei, mi-am auzit bătăile inimii. În cele din urmă, m-am uitat întâmplător la cronometrul „Escasany”. Băiatul se întorsese de la şcoală dând dovadă de o punctualitate de lăudat. Tot teatrul ăla cu grija că nu mai venea era deci neîntemeiat.

N-am avut timp să-mi mut gândul la grijile mele, că în prag se ivi un alt vizitator, numai şi numai ca să mă sâcâie. Era puştiul. Ca şi maică-sa, nu ceru voie înainte de a intra. Toţi cei din familia Irala seamănă, dar Diana e regina familiei.

1 Stadion din Buenos Aires unde au loc meciuri de box, de lupte etc. (N. Tr.).

Puştiul s-a înfipt în mijlocul camerei, cu braţele încrucişate, încordat, furibund, extraordinar de tăcut. Stând în picioare, cu şorţul de la uniformă care îi era prea lung, deoarece maică-sa prevăzuse o creştere rapidă ce nu se producea, mă purta cu gândul la nu ştiu ce stampă cu un general în surghiun, privind marea. Martincito se uita la mine cu un aer sever, aproape ameninţător şi de sus, ceea ce îi venea tare greu, întrucât el în picioare şi eu în pat ne aflam, dacă nu mă înşel, de aceeaşi înălţime. Făcea din când în când câte un pas mărunt, ca şi cum nu se mai putea stăpâni, poticnindu-se şi străduindu-se să-şi recapete rigiditatea. Cred că scotea un fel de zumzet. Am început să mă satur să-l tot văd înaintea ochilor, punându-mi răbdarea la încercare, aşa că i-am spus:

— Dragă parcă eşti o statuie.

În realitate, părea o maimuţică furioasă, când se apropie de pat de parcă ar fi vrut să mă atace şi, dintr-o smucitură năvalnică, îmi trase ponchul care fâlfâi ca o mare pasăre albastră, iar în cădere mă cufundă în beznă. Nu vă închipuiţi cât m-am luptat ca să mă eliberez. Când am izbutit în cele din urmă să scot capul, l-am văzut pe Martincito schimbat cu totul, deloc ameninţător, mai curând cu umerii căzuţi. Stătea cu gura deschisă, privindu-mă nedumerit.

— M-am plictisit de pantomima ta, i-am spus. Am sărit din pat, l-am apucat de un braţ şi l-am scos afară. Nici nu i-am dat bine drumul, că s-a întors să se mai uite la mine cu gura căscată.

M-am privit şi eu pentru orice eventualitate, fiindcă mi-au venit în minte tot felul de coşmaruri în care te crezi îmbrăcat şi deodată te pomeneşti gol. Eram treaz, cu o înfăţişare cam şifonată dar cuviincioasă.

Mi-era foame, aşa că m-am dus la bucătărie să caut o bucată de pâine. Am ieşit pe stradă, ca să fiu singur, dar am dat de Aldini şchiopul, care stătea acolo cu câinele. Să nu credeţi că mi-a

părut rău; numai cele două femei mă scot din sărite. Soarele era blând.

— Dă-mi şi mie puţină pâine, zise Aldini.

Mestecam amândoi într-o tăcere deplină. Curând nu m-am mai putut abţine şi i-am povestit cu lux de amănunte discuţia cu doctorul Campolongo.

— Medicul mi-a spus că vizita mea putea să-i facă rău Dianei. Tu crezi o tâmpenie ca asta?

— Am auzit că vizita rudelor le face rău acestor bolnavi.

— Dragă, mi se pare că eu nu sunt o rudă, am răspuns cu suficienţă îndreptăţită.

— În locul tău, nu l-aş lăsa pe Rivaroli să intervină.

— Dar pe Reger să-l sun la telefon?

— Mai dă-mi pâine, zise Aldini şi întinse mâna.

A mâncat gânditor. Am insistat:

— Să-l sun?

— Nu, spuse. Eu m-aş abţine.

— Îţi vine foarte uşor să te abţii. Doar nu Elvira e cea internată.

— Ai dreptate, admise, dar nu-ţi convine să-1 suni pe Reger.

— De ce?

— Pentru că, dacă îl suni, jocul e deschis şi poate trebuie să acţionezi.

— Cum?

— Asta-i, că nu ştiu. Aşa că mai bine nu-1 suna.

— Îmi vine să-l sun.

— Dacă nu reuşeşti să-l faci să te primească, sau dacă îţi spune răspicat că nu vrea, ai să te vezi în situaţia nefericită de a fi nevoit să apelezi la avocat, ca să nu se ocupe de tine medicii.

— Crezi că dacă nu fac nimic o apăr pe Diana?

— Bineînţeles. Dacă nu suni, ei nu ştiu ce pui la cale şi se grăbesc să ţi-o dea înapoi, ca să se pună la adăpost.

Totdeauna Aldini s-a remarcat prin inteligenţă. Femeile mă chemară, strigând că se răceşte mâncarea.

După-masă m-am refugiat în atelier, unde aveam de lucru, fiindcă în zilele acelea mi se aduseseră o grămadă de ceasuri. Cu banii câştigaţi i-aş fi oferit Dianei viaţa luxoasă pe care nu ostenea să mi-o ceară stăruitor, dar blestemaţii de bani veneau când soţia mea nu putea profita de ei.

Vechea poveste. A fost de ajuns să mă apuc să încălzesc apa de mate, că s-au şi auzit bătăi în uşă. Intră un bărbat mai în vârstă, însoţit de doi muncitori care duceau, pe un fel de targa făcută din beţe, ceasul de la fabrica Lorenzutti. Bărbatul mi-a explicat că el era şeful de atelier, că ceasul nu mergea de mai mulţi ani şi că acum avea nevoie de el, în stare perfectă, pentru petrecerea de duminică. I-am spus să-l ducă la alt ceasornicar, că eu nu mai pridideam cu lucrul (n-am terminat bine de spus asta, că mi s-a părut o dovadă de trufie care poate purta ghinion). Şeful de atelier nici vorbă să se răzgândească; m-a întrebat într-un fel care nu mi-a plăcut:

— Cât îmi cereţi ca să fie gata sâmbătă?

— Nu-l iau nici pentru cincizeci de mii de pesos, i-am spus, ca să-i dau a înţelege că-l refuzam categoric.

— S-a făcut, răspunse.

Până să protestez eu, a şi dispărut cu muncitori cu tot.

N-am avut încotro şi a trebuit să mut pe masa de alături lucrul de pe masa de reparat şi să mă apuc să demontez ceasul fabricii. M-am întrebat cu o presimţire amară dacă tot bănetul care se încăpăţâna să-mi curgă din belşug nu avea să fie până la urmă inutil. O nelinişte prelungită poate să te bântuie cu tot felul de superstiţii şi presimţiri.

Abia pusesem apa la încălzit, când s-au auzit iar bătăi în uşă. Îmi amintesc că m-am întrebat dacă de data asta îmi vor aduce ceasul de la Turnul Englezilor. Era Martincito, care venea cu o carte.

— Cadou de la bunicul, pentru că am luat note bune. Vreau s-o citeşti.

— Trebuie să demontez ceasul.

— Ce ceas grozav!

— E cel de la Turnul Englezilor. Martincito îl privea fermecat, în vreme ce-şi plimba distrat mâinile peste ceasurile de pe cealaltă masă. M-am gândit că în curând o să înceapă să cotrobăie.

— Atenţie la ceasurile clienţilor, l-am prevenit.

Dacă îi dau vreo două aşa cum merită, Diana n-o să mă ierte, când se va întoarce, chiar dacă puştiul s-a purtat urât, deoarece îl iubeşte ca pe copilul ei. (Dare se va întoarce Diana? Când mintea îmi zbura aiurea, eram convins că se va întoarce, dar când începeam să mă gândesc, mă cuprindea îndoiala.

— Mie mi se pare că nu-i o carte pentru bărbaţi. Bunicul, care e zgârcitul-zgârciţilor, le-o fi dăruit-o mamei şi mătuşii Diana când erau mici.

— De ce spui că nu-i o carte pentru bărbaţi?

— E cu un prinţ prefăcut în animal. Dacă izbuteşte să se facă iubit de o fată, se preschimbă la loc în prinţ.

— Nu mai spune! l-am zis.

Mi-a spus că, dacă nu-l cred, să citesc cartea. I-am promis că aşa voi face. A insistat.

— Începe acum.

A trebuit să-l ascult. Recunosc că povestea mi-a stârnit destul de mult interesul, fiindcă anifată şi se preschimbă iar în prinţ.

— Îmi place.

— De ce minţi? M-a întrebat.

_ Nu mint. Pe cuvânt că şi eu eram un animal până am cunoscut-o pe mătuşa ta Diana.

Eram nervos din pricina lui, pentru că încePuse iar să-şi plimbe degetele printre ceasuri.

Ştiam că se gândea la altceva, dar când am descoperit La ce anume am rămas surprins. Mi-a spus:

— Mama e rea. N-o iubeşte pe mătuşa Diana. Eu o iubesc.

Cât pe-aici să-mi cadă din mâini o jumătate Din ceasul de la Lorenzutti.

— O iubeşti pe Diana? L-am întrebat.

— Mai mult decât pe oricine altcineva. Cine n-o iubeşte?

— Şi eu o iubesc.

— Ştiu. De aceea tu şi cu mine trebuie să fim prieteni.

Eraadevărat ce spunea Martincito. În clipa aceea eram în stare să-i dau „Systeme Roskopf”-ul farmacistului să se joace cu el.

— Trebuie să fim prieteni, i-am spus. Se uită în toate părţile şi mă întrebă:

— Te încumeţi să semnezi un pact cu sângele tău?

— Sigur că da.

— Trebuie să-ţi spun ceva.

— Dă-i drumul.

— N-o să povesteşti la nimeni de pe lume ce o să-ţi spun?

— La nimeni de pe lume.

— Nici mamei?

— Nici.

— Să nu te iei după mama, pentru că vrea mereu să te despartă de mătuşa Diana.

— Nimeni nu mă va despărţi de mătuşa Diana.

— N-o să te iei după mama? Jură-mi. I-am jurat.

Noaptea, Adriana Maria a trecut de mai multe ori pe lângă uşa mea, doar în furou. Brusc, nu m-am mai stăpânit. M-am sculat şi-am chemat-o, cu un deget pe buze, ca să nu facă zgomot. A venit imediat. Privind-o atât de aproape îmi puteam închipui că e soţia mea. I-am zis:

— Pot să te întreb ceva?

Mi-a spus că da. Când să vorbesc, mi-a pus un deget pe buze, ca să nu fac zgomot, m-a luat de braţ şi m-a tras până în mijlocul camerei; pe vârfuri, s-a dus să închidă uşa, s-a întors şi s-a uitat la mine într-un chip care, sincer vorbind, m-a încredinţat că ne înţelegem.

— Bătrâna, lămuri, are auzul ascuţit ca un ofticos. Spune-mi ce vrei. Îndrăzneşte.

Am îndrăznit şi i-am spus:

— Tu crezi că, dacă mă duc s-o văd, îi fac rău Dianei?

Ca şi cum n-ar fi auzit, m-a întrebat:

— Cui?

— Dianei. Aşa mi-a zis un doctor de la Psihiatrie.

A vorbit cu o voce slabă, nepăsătoare:

— Azi-dimineaţă ai fost la Psihiatrie? N-am apucat să deschid gura, că s-a pus pe strigat, fără să se nelinişteasca defel că Ceferina ar putea s-o audă:

— Ce-mi pasă mie dacă-i face bine sau rău? Totdeauna te-am crezut mai bărbat, dar îţi jur că acum o înţeleg pe soră-mea, ba chiar o compătimesc şi o felicit din inimă dacă s-a dus după profesorul de dresaj.

— Ce tot spui? Am întrebat-o. Să-mi explici imediat!

A răspuns:

— Eşti încăpăţânat, dar n-ai nimic de bărbat în tine.

De la o clipă la alta, furia o schimonosea şi o făcea să pară de-a dreptul indecentă, ceea ce nu-mi cădea bine, pentru că semăna atât de mult cu Diana. Mi-a zis că nu-mi mai spune nimic, ca să nu-mi petrec noaptea plângând în poala bătrânei.

Bineînţeles, am petrecut noaptea pe gânduri, zvârcolindu-mă în pat. Deodată, am exclamat: „De ce să-mi pese de accesul asta de furie împotriva mea, dacă Diana e internată la Psihiatrie?” Nu mi-am sfârşit bine vorba, că m-a asaltat o îndoială: „Sau n-o fi acolo? Ce-a vrut să insinueze Adriana Măria?” Bănuiala asta lămurea poate discuţia pe care o avusesem dimineaţa cu doctorul Campolongo. „S-a împotrivit s-o văd”, mi-am spus, „pur şi simplu pentru că Diana nu se afla în clinică”. A inventat prostia că vizitele mele i-ar face rău, ca să mă îndepărteze definitiv.

Noaptea, omul gândeşte într-un fel straniu. Dă crezare tuturor ameninţărilor şi spaimelor, alungând cu uşurinţă gândurile care-l

pot linişti. Aşa încât am socotit, ceasuri în şir, că e cât se poate de firesc ca doctorii să susţină că Diana era internată, chiar dacă ea n-a pus piciorul în Institut. De ce? Ca să-l acopere pe profesorul ăla de dresaj. Jurământul făcut lui Hipocrate impune însă altă responsabilitate.

Eram atât de înnebunit şi de nenorocit încât, ajungând totuşi la concluzia că Diana se afla în clinică, m-am bucurat o clipă.

Când, în sfârşit, am reuşit să adorm, am auzit paşi pe pietrişul din grădină. Am stat nemişcat, ca să aud mai bine. Cum nici cel de afară nu s-a mişcat, s-a lăsat o linişte desăvârşită. „Cel care va obosi primul o să se mişte", m-am gândit. Probabil că a obosit cel de afară, fiindcă am auzit iar paşi. Am dat fuga la comodă, am deschis un sertar însă, în mare zor, n-am găsit revolverul. Este un Eibar cu mânerul incrustat cu sidef pe care mi l-a lăsat răposatul tata. În schimb am dat de lanternă. M-am repezit la fereastră, am deschis-o şi abia am avut timp să zăresc un om care sărea gardul şi se făcea nevăzut. Aş fi jurat că era băiatul de serviciu de la şcoala de dresaj, dar mi-am zis că cineva care munceşte ziua nu se poate preface noaptea în tâlhar.

A doua zi, pe când mă sculam şi mă îmbrăcam, eram cufundat în aceleaşi gânduri, aşa încât, fără să iau seama la ce făceam – fără măcar să mă pieptăn ori să mă bărbieresc – m-am dus la bucătărie să beau mate. Cum m-a văzut, Ceferina mi-a venit în întâmpinare şi, căutând sa mă privească în ochi, m-a întrebat:

— Ce-i cu tine?

Bându-şi ceaiul în balansoar, cumnată-mea se căznea să-şi ascundă râsul, de parcă s-ar fi distrat grozav. N-ar trebui s-o spun, dar uneori o asemăn cu o vulpe mare ce se linge dinainte pe bot de năzbâtiile pe care le pune la cale. Ochii îi strălucesc, e bine făcută, ca Diana, cu aceeaşi piele trandafirie. Aproape singura diferenţă dintre ele e culoarea părului. Îmi amintesc că mi-am zis: „Nu-i cu putinţă să fie atât de rea şi să semene într-atât cu soţia mea".

— Ai cearcăne, spuse Ceferina. Şi eşti palid.

— Foarte palid, corectă Adriana Măria.

— Nu te simţi bine? Adriana Maria adăugă:

— Bineînţeles că şi-a petrecut noaptea oftând după nevestica lui. Cine ştie ce farmece îi face Diana. Lui să nu-i vorbeşti de alta.

Nu-mi puteam crede urechilor. Vă jur că uneori libertatea cu care vorbesc femeile mă uluieşte. Aş vrea să ştiu ce-şi spun între ele. Chiar dacă nu se împacă, alcătuiesc un fel de breaslă.

— Nu râde, îi zise bătrâna.

— Crezi că mai am chef de râs?

— Cum ai mai strigat azi-noapte la el!

Am protestat imediat:

— N-a strigat la mine.

— Crezi să sunt surdă? Comentă Ceferina şi-mi dădu ceaiul.

— Azi-noapte a fost cineva în grădină.

— Şi eu am auzit paşi, spuse bătrâna. Trebuie să repari fereastra de la bucătărie.

— Ce-are fereastra? A întrebat Adriana Măria.

— Nu se închide. Într-o noapte o să ne pomenim cu un tip înăuntru.

— Să dea Domnul! Spuse Adriana Marâa. Am întrebat:

— A plecat Martincito?

— Dacă nu pleca, întârzia, lămuri bătrâna.

— N-o să aştepte să te scoli, a zis Adriana Măria.

Am constatat de mii de ori. Într-o noapte nu închid ochii, în cealaltă dorm buştean. Adriana Măria anunţă:

— Ies în oraş.

— Unde te duci? O întrebă Ceferina.

— Am şi eu treburile mele. Sau în casa asta numai bărbatul pleacă fără să spună unde?

Mi s-a părut că vorbea ca să aud eu. Ce-mi pasă mie dacă iese ori nu în oraş?

Când am rămas singuri, bătrâna şi-a pus mâinile pe umerii mei şi m-a întrebat:

— Ce se întâmplă, Lucho?

— Nimic, i-am spus.

— Nici în mine n-ai încredere?

Ca să vedeţi cât e de drăguţă când vrea.

— Dacă mă iei aşa, o să-ţi spun. Nu ştiu ce-i cu mine, dar mă întreb dacă Diana se va mai întoarce vreodată.

— Parc-ai fi Picardo. Când paceaura aia de Mari l-a lăsat, îşi petrecea toată ziua în restaurantul La Răscruce, strigându-i patronului: „Pepino, crezi că o să se întoarcă?”

— Foarte nostim, i-am răspuns.

M-a întrebat că de ce să nu se întoarcă Diana.

— Mi se tot fac aluzii.

— N-o asculta pe cumnată-ta.

— Alta-i pricina. Poate or fi închipuiri de-ale mele. Câştig atâta bănet că mă pune pe gânduri. Cantitatea mă sperie. Mă tot

întreb dacă nu-mi curg dinadins atâţia bani, fiindcă n-o să am cum să-i cheltuiesc.

— Dacă ăsta-i motivul, n-avea nici o grijă, îmi spuse. Dacă pe Diana o ţin pentru totdeauna la balamuc, oricât vei câştiga n-o să-ţi ajungă pentru cheltuieli.

Avea poate dreptate, dar nu mă consola; ea nu mă înţelegea şi eu nu ştiam să-i explic.

— Ieri au venit unii cu un ceas aşa de mare că, socotesc eu, aduce ghinion. Îmi plătesc o grămadă de bani. Nimeni nu-mi scoate din cap că e ceva necurat în toată treaba asta. O să râzi: lucrez la ceas zorit şi cuprins de o adevărată teamă, ca şi când aş vrea să nu mă contaminez.

— Teamă de ce?

— Că n-o să se mai întoarcă Diana.

O clipă m-a privit ca năucă; apoi m-a întrebat cu multă blândeţe:

— Ştii de ce n-are leac lumea asta? Am asigurat-o că nu ştiam. Mi-a spus:

— Pentru că visele unora sunt coşmarul altora.

— Nu înţeleg, am mărturisit.

— Gândeşte-te la politică, nu mai departe.

— Ce-are a face politica?

Am încercat să-i explic diferenţa între politică şi afecţiunea mea pentru Diana. M-a întrerupt.

— Gândeşte-te la alegeri şi la revoluţii. Jumătate din populaţie e mulţumită, iar cealaltă, deznădăjduită.

— E noutatea, i-am spus.

De la o vreme îi sare iute ţandăra.

— Noutatea, noutatea, repetă cu blestemata de trufie pe care i-o dă inteligenţa. Sub acelaşi acoperiş tu te rogi să se întoarcă Diana, iar Adriana Măria, să nu se întoarcă.

— Crezi? Am întrebat-o.

— Cum să nu cred? Dacă mă strângi cu uşa, îţi spun că nici eu n-o să mă plâng dacă Diana putrezeşte închisă acolo.

„Noroc că îmi rămâne prietenia lui Martincito” m-am gândit.

Restul dimineţii l-am petrecut cu ceasul „Ausonia” al fabricii. Am lucrat în mare zor să termin odată, de parcă aş fi fost încredinţat că, în vreme ce mă îndeletniceam cu vechitura asta, soţiei mele i s-ar putea întâmpla ceva la Institutul de Psihiatrie. La unsprezece şi jumătate, cu oarecare uşurare, am pus mecanismul la locul lui. Bineînţeles că aveam să ţin ceasul sub observaţie, cel puţin douăzeci şi patru de ore înainte de a-l preda.

Aldini mi-a explicat de mii de ori că nu trebuie să mă las stăpânit de superstiţie, deoarece îmi amărăşte sufletul.

Căutând să aflu ceva sigur despre masa de prânz, m-am dus la bucătărie să le întreb pe femei. Mi-aduc aminte că mi-am zis, ca şi când aş fi vorbit cu cumnată-mea: „Te-ai întors repede”, şi că n-am putut să nu mă întreb unde o fi fost. Cu spatele la uşă, trebăluiau cu crătiţile pe plită şi din când în când îşi apropiau capetele să şuşotească. Faptul că se arătau aşa de prietene m-a lăsat nepăsător, căci era de ajuns să mă gândesc o clipă, ca să pricep că toată tovărăşia asta n-avea alt motiv decât pizma faţă de Diana. Şuşoteau din obişnuinţă, dar duşmănia nu şi-o ascundeau.

Aveam chef să stau la taifas cu Martindto (mă simţeam probabil destul de singur), însă în cele din urmă m-am hotărât să mă îndrept către La Răscruce, pentru că n-aveam curajul să suport chipurile şi aluziile femeilor cât e prânzul de lung. M-am dus în

cameră, să mă aranjez puţin, mi-am luat haina şi am strigat din uşa bucătăriei:

— Mănânc în oraş.

Cum am ieşit în pasaj m-a abordat Picardo. A turuit întruna, până în dreptul casei lui Aldini, să mă convingă că dorinţa lui cea mai arzătoare era să cumpăr de la el, cu dragă inimă, un cupon de bilete, pariind pe o iapă care sâmbăta avea să fie revelaţia secolului, în Palermo1. Pe când eu îi spuneam: „Nu joc, n-am bani la mine”, 1 Cartier din Buenos Aires, unde se află un hipodrom (N. Tr).

El mă tot pisa: „Nu poţi să-mi faci una ca asta” şi bătea câmpii cu amănunte, rostind anevoie, din pricina limbii (şi chiar şi a danturii false) numele iepei, care era străin.

— Nu joc, am repetat.

— Cumpără optzeci de bilete. -- N-am bani la mine.

— Ţi le dau pe credit. Dacă maestrul află una ca asta, îmi pierd slujba, pentru că se dă în vânt după plata cu bani gheaţă. O să-ţi nenoroceşti un camarad din copilărie? Te întreb pentru cazul în care iapa o să piardă. Dar fii liniştit, o să câştigi o grămadă de pesos.

I-am spus categoric că nu joc, dar cine izbuteşte să-l facă pe un tip greu de cap ca Picardo să accepte un refuz? A repetat până la exasperare „o grămadă de pesos” şi a declarat:

— Plăteşti taxa pe câştig. Maestrul şi cu mine vrem să-ţi dăm satisfacţie.

I-am spus:

— N-o să-ţi plătesc nimic.

Mi-a promis că o să cumpere biletele. Am intrat la Aldini şi l-am convins lesne să ia prânzul la restaurantul La Răscruce. Dona Elvira, care se simţea mai binişor, a comentat:

— Vreau să cred că voi doi nu puneţi nimic la cale. Cum mă înzdrăvenesc, dau o raită pe la restaurant, să văd dacă Pepino n-a angajat nişte animatoare.

Vorbea în glumă.

În timpul prânzului, Aldini n-a prea fost în apele lui. Împreună cu soţia, urmăresc amândoi cu sfinţenie la televizor romanul Furtună în zori, cu nişte medici în redingotă şi joben care fură cadavre din cimitirul oraşului pentru a face transplanturi, sau autopsii şi vivisecţie. O poveste de groază, despre începuturile ştiinţei care, dacă nu mă înşel, se petrece la Edinburgh, pe vremea reginei Angliei, cu actori ce-şi lipesc pe faţă un plasture alb şi joacă rolul mortului care merge. Deşi i-am atras atenţia că-mi tăia pofta de mâncare cu amănuntele lui, n-am reuşit să-l fac să schimbe subiectul.

M-am întors apoi acasă, cu intenţia fermă de a mă apuca de lucru. Cum nu dormisem toată noaptea, mi se închideau ochii şi m-am trântit pe pat pentru câteva minute. Până la patru am visat tot felul de trăsnăi despre soţia mea, care suferea din vina neamţului, la Psihiatrie. Visul era atât de clar încât, când m-am trezit, nu mi-am putut alunga îngrijorarea, în aşa hal încât îi vedeam parcă în faţa ochilor pe neamţ, cu joben şi redingotă, şi pe soţia mea cu plasture alb pe faţă. M-am zvârcolit, învelit în poncho, am sărit din pat şi-am strigat în gura mare: „Trebuie s-o văd. Nici Reger, nici Campolongo şi nici altcineva de pe lumea asta nu-mi poate sta în cale.” Am rămas o clipă prostit, speriat de gândul că m-au auzit femeile. „Or să spună că sunt nebun” mi-a trecut prin minte. „Ce mai contează?”

Ca să mă dezmeticesc, am băut nişte mate, pentru că dacă nu eram atent începea iar să mi se deruleze în minte, ca un film, coşmarul cu medicii, devenind de-a dreptul insuportabil când apărea soţia mea cu plasturele pe faţă.

Apoi, ajuns pe Incaş, am luat autobuzul 113. Am coborât la pod, am luat-o la dreapta şi am apucat-o pe bulevardul San Martin, iar apoi pe Baigorria. Am stat acolo la pândă, postat după copaci. În dorinţa mea arzătoare de a o zări pe Diana, nu i-am

băgat în seamă pe trecătorii care, îmi închipui, se uitau bănuitori la mine. Nu vă ascund c-am tras o sperietură când doctorul Campolongo în persoană a ieşit din clădire, a trecut strada şi s-a îndreptat chiar spre mine. M-am ascuns la iuţeală după un camion vechi, părăsit acolo, şi-am văzut cum doctorul ajunge la chioşc şi cumpără un pachet de ţigări.

Alt moment de tensiune a fost când am zărit o femeie la fereastra de la etajul cinci al Institutului. Mi-am zis, fără umbră de îndoială: „E Diana”. Totdeauna am crezut că, dacă într-o zi o să fiu sub pământ şi Diana va călca peste mormântul meu, o voi recunoaşte. Fereastra s-a deschis: făptura pe care eu o luasem drept Diana era, de ce să nu recunosc, o infirmieră destul de grasă.

Înainte de a pleca spre casă l-am luat pe 113 până la intersecţia străzilor Pampa şi Estomba, fiindcă m-am hotărât să trec pe la şcoala de dresaj, în căsuţă licărea o lumină gălbuie, foarte slabă. Am rămas de strajă o jumătate de oră, bătând trotuarul în sus şi-n jos; din când în când, aruncam câte o privire piezişă spre luminiţă. Vă asigur că, dacă ar fi apărut vreo patrulă, mi-ar fi cerut actele, sau dacă m-ar fi văzut vreun prieten ar fi crezut că internarea soţiei m-a făcut să-mi pierd minţile; n-am ajuns chiar până acolo, dar în ritmul ăsta nu sunt pesemne prea departe. Acasă l-am găsit pe Martincito pitit în spatele roabei pe care socru-meu, în grandomania lui, o cumpărase pentru lucrul în grădină. L-am întrebat, mirat:

— Ce faci acolo?

Părea supărat şi, prin semne, îmi ceru să mă îndepărtez. Cum şovăiam, explică:

— Dacă rămâi, mă descoperă duşmanul. Când am dat cu ochii de băiatul vecinei, un grăsan palid, târându-se ca un vierme, am bănuit că se jucau de-a războiul. Eram gata să-i zâmbesc lui Martincito, dar l-am văzut aşa de furios că am bătut cuminte în retragere.

Noaptea iar n-am putut închide ochii; în zori am auzit cocoşul lui Aldini şi dimineaţa, când m-am dus să beau mate, băiatul plecase deja la şcoală şi a trebuit să rabd înţepăturile Adrianei Măria.

— Bine că nevestica lui nu-i strică somnul, zise.

Ce ştim oare despre semenii noştri? Nimic.

Către seară, a venit şeful de atelier de la fabrică, a plătit cât ne-am înţeles şi a luat ceasul.

Pare de necrezut: la o anumită oră nu m-am mai putut stăpâni şi-am pornit să dau o raită ca de obicei până la Psihiatrie şi până la şcoala de dresaj. Ca un făcut, mereu dau de cine n-am chef: pe strada Estomba l-am întâlnit pe Picardo Grasul.

— Ce faci pe aici? Mi-a zis.

Ca să-l pun în încurcătură l-am întrebat:

— Ţi-ai schimbat drumul?

— Eu în locul tău, m-a sfătuit el, n-aş căuta ceartă neamţului. E un tip periculos.

— Cum să-i caut ceartă?

Mi-a răspuns, cum nu se poate mai în silă:

— Înţelegi tu.

Am scornit repede o poveste ca să explic prezenţa mea pe strada Estomba.

— N-ai să mă crezi, i-am spus, fiindcă omul lasă să i se citească gândurile, dar mi-a trecut prin minte s-o aştept pe soţia mea cu o surpriză.

— Nu mai spune, a comentat, ca şi cum nu m-ar fi crezut. Ce surpriză?

— Un câine, bineînţeles, am spus. Soţia mea şi-a dorit mereu un câine. Se ştie prea bine. Întreabă pe oricine o cunoaşte. Acum am să-i fac plăcerea asta.

Picardo zâmbea şi se uita la mine. Luându-mi un ton solemn, care probabil că l-a intimidat, i-am zis:

— Vreau s-o primesc când se întoarce aşa cum se cuvine.

Bombăni:

— Se pare că n-ai prea multă încredere în tine, dacă îţi iei un câine în ajutor.

M-am prefăcut că n-am auzit bine. L-am întrebat:

— Ce spui?

— De unde scoţi banii?

— De aici. Mi-am pipăit portofelul. Am adăugat apoi, pe tonul cuiva care-şi dă importanţă. Mi-au adus la reparat ceasul fabricii Lorenzutti.

L-am uluit pentru o clipă, dar şi-a revenit.

— În loc să prăpădeşti bani pe câini, mi-a zis, mai bine plăteşte-mi datoria.

— Nu-ţi datorez nimic.

— Cele optzeci de bilete pe care ţi le-am jucat.

— Ţi-am spus până mi s-a acrit că nu joc.

— Nu-mi face una ca asta şi nu mai striga în gura mare. Maestrul a rămas foarte plăcut impresionat că ţi-am vândut cuponul de bilete. Dacă mă plăteşti din câştig, ce pierzi?

În ultima vreme, Picardo a devenit foarte încăpăţânat.

După ce-am mers o bucată, m-am uitat înapoi şi l-am văzut pe Picardo care mă supraveghea de la colţ fără să se ascundă deloc. „Din pricina pisălogului ăsta” mi-am zis „chiar dacă nu vreau să intru, trebuie s-o fac”.

În birou mirosea aşa de tare a câine, că m-am pomenit compătimind-o pe Diana, de parcă aş fi fost sigur că locuia acolo.

Bunătatea nu ţine mult la bărbatul gelos. Când am înţeles ce putea să însemne ceea ce-mi trecuse prin minte, m-am pornit să caut urme de-ale soţiei mele cu o înverşunare care mă uluia. N-am găsit nimic, de bună seamă. Veţi spune poate că n-o iubesc prea mult, dacă n-am încredere în ea. Aici vă înşelaţi, chiar dacă în ce mă priveşte nu ştiu să găsesc argumente convingătoare.

Apăru dinţosuL băiatul de serviciu de la şcoală.

— Ce doriţi? Întrebă.

Prin felul de a vorbi, l-aţi plasa la jumătatea drumului între oameni şi animale.

— Să vorbesc cu Standle, am spus. Băiatul întredeschise o uşă, anunţând:

— Vă caută cineva.

Nu şi-a luat ochii de la mine şi n-a plecat până n-a venit Standle. Neamţul îşi trăda neplăcerea, pe care o mască apoi cu faţa lui inexpresivă. Mi-aduc aminte de parcă s-ar petrece aievea că atunci n-am putut să nu mă întreb dacă tipul avea ceva de ascuns sau dacă-mi jucase o festă.

— Ce doriţi? Întrebă.

I-am zis, poate ca să-i observ reacţia:

— Caut un câine să i-l dăruiesc Dianei când o să se întoarcă acasă.

— Doamnei Diana?

Pe cuvânt că i-am surprins în ochi şi pe buze o expresie batjocoritoare. M-am înfuriat şi l-am întrebat:

— Cui altcuiva?

A trecut la afacere, plin de interes negustoresc.

— Avem în acest moment o adevărată scădere a ofertei, spuse. Urmarea firească în vânzare e creşterea preţurilor.

— Şi când nu-i aşa ceva! Am răspuns.

— Dumneavoastră vă trebuie o căţea.

— Sau un câine.

— Un câine se lasă atras de o căţea. Pe o căţea însă n-o puteţi abate de la datoria ei.

L-am prevenit:

— Mi-aţi mai spus asta.

— Veniţi cu mine. O să vă arăt ce vă trebuie. A deschis o uşă şi am înaintat printre două rânduri de câini. Nu că aş fi pretenţios, dar vă asigur că locul nu era primitor. Atâta lătrat, atâta miros de câine amestecat cu dezinfectant, m-au deprimat şi întristat. Aveam chef să las totul baltă.

— Ia uitaţi-vă cât e de frumoasă! Spuse neamţul.

Era o căţea lup superbă. Când am ajuns în dreptul ei stătea cu capul lipit de pământ şi de acolo de jos ne-a privit cu nişte ochi atenţi, aurii. Părea amuzată, de parcă s-ar fi distrat împreună cu noi de o glumă şi într-o clipă a trecut de la nemişcare la sărituri şi ghiduşii. Vă jur că mi-am zis: „O iau”. Vorba Ceferinei, e greu să rezişti în faţa frumuseţii. O comparaţie tâmpită, se înţelege fiindcă Ceferina se referă la soţia mea.

— Cât cereţi pe ea?

— Cincizeci de mii de pesos, răspunse.

— E enorm.

Era enorm, dar reprezenta (şi asta mi s-a părut mai important) aceeaşi sumă pe care o primisem pentru „Ausonia” de la Lorenzutti. Am înţeles că, dacă cheltuiam aceşti bani pe o căţea pentru soţia mea, poate că aveam să preschimb ghinionul în noroc. Nu mai e nevoie să vă spun că, în vreme ce mă gândeam la toate astea, neamţul vorbea fără încetare. Cred că lăuda inteligenţa animalului şi firea sa capricioasă. Exclamă, cu voce subţire:

— La urma urmelor, e femeie! Dar supusă, bună şi, o calitate esenţială: foarte avansată la cursul de dresaj.

— Cum o cheamă? Am întrebat.

Păru din nou stingherit. Luându-şi inima în dinţi, mă asigură:

— Cred că numele o să vă placă.

— De ce?

— Pentru că e tiza doamnei.

Când am priceput, am fost contrariat. Nu era bine să apar acasă cu o căţea cu numele de Diana, deoarece n-aveam să fiu în stare s-o apăr de antipatia şi de asprimea pe care or să i-o arate cele două femei.

În clipa aceea am început să chibzuiesc cu seninătate.

— Nu-mi convine. Ce altceva îmi oferiţi? Mi-a arătat o jumătate de duzină de câini. Nu se puteau compara nici pe departe.

— Căţeluşi frumoşi, dar muncă degeaba, zise el. Domnul a ales de la început. Dragoste la prima vedere.

L-am privit cu respect, căci spunea adevărul. M-am simţit atras de Diana de cum am văzut-o.

— O iau, am zis.

— Felicitări, spuse Standle.

Mi-a strâns mâna până m-a durut.

Înţeleg prea bine că m-am purtat ca un copil. De când mi-au internat soţia, nu mai sunt în apele mele.

Abia ne-am făcut apariţia în pasaj că l-am şi văzut pe Aldini şchiopul stând cu Malandrân. Deşi pare de necrezut, Diana a simţit un interes deosebit pentru animalul ăla sfrijit şi m-a dus, aproape târându-mă, în întâmpinarea lui. În vreme ce câinii se cercetau şi făceau cunoştinţă, am stat de vorbă cu Aldini.

— Ce-i asta? M-a întrebat.

— O căţea, am răspuns.

— De unde ai scos-o?

— Am cumpărat-o adineaori.

Şchiopul a avut unul din acele gesturi elegante care, chiar şi astăzi arată că e un domn, deşi nu mai poartă cravata albă impecabilă din anii tinereţii, când invita la stadion puştii (între care ne număram dumneavoastră şi cu mine), să vadă meciurile de fotbal. Cu două cuvinte magice mi-a ridicat moralul:

— Te felicit.

M-am uitat la el cu recunoştinţă şi am zăbovit să descifrez ce a mai spus. Aldini repetă:

— Cum o cheamă?

Ceva mai devreme neamţul păruse stingherit de întrebare; acum era rândul meu să mă simt încurcat.

— Pură coincidenţă, l-am asigurat.

— Cum? A întrebat, făcând ochii mari.

— S-ar putea crede că îmi uit soţia. Revenindu-şi din uimire, zâmbi:

— N-o să-mi spui că o cheamă Diana.

— Înţelegi iute, i-am spus cu sinceritate.

— De unde o ai? M-a întrebat din nou.

— Am cumpărat-o de la Standle.

Aldini începu un interogatoriu despre pedigriul animalului, la care n-am răspuns, nefiind pregătit. Mărturisesc că, pentru o clipă, m-am simţit dezamăgit; pe când eu mă gândeam „Mania cu strămoşii, aplicată la câini”, şchiopul îşi termină întrebările cu o frază alarmantă:

— Sper să nu-ţi aducă neplăceri. Am reacţionat imediat:

— De ce să-mi aducă?

— Pentru ca să nu le lipsească exemplare de vânzare, cei de la şcoală strâng câini vagabonzi, ori îi fură chiar de la stăpâni.

— Nu se poate, am zis.

— Nu se poate? Repetă el înfierbântat. Într-o zi o să te plimbi cât se poate de încântat cu noua ta Diană şi primul tip care îţi iese în cale o să pretindă că e căţeaua lui şi că i-ai furat-o.

— Am cumpărat-o de bună-credinţă.

— Va trebui s-o dovedeşti.

— N-o dau înapoi nici dacă ajung la comisariat.

— E dreptul tău. Îţi mai spun ceva să te liniştească: după părerea unui prieten al meu, stăpânul unui ogar, nu fură şi câinii pe care îi vinde la particulari.

— Eu sunt un particular.

— E în avantajul tău, spuse şi coborî vocea ca să adauge: Fură câinii pe care nimeni pe lume n-o să-i mai vadă vreodată.

— Ce câini sunt ăştia?

— Cei pe care îi dau la laboratoare.

— Pentru ce?

— Cum pentru ce? Nu ştii? Pentru vivisecţie. Apăru iar cuvântul vivisecţie de care nu-mi aduceam aminte până nu l-am auzit, în vis, nopţile trecute.

— Cu ce scop? Am întrebat.

— Cel de totdeauna. Dorinţa de înavuţire. Banii sunt îngrozitori.

— Eu socotesc că banii poartă ghinion, am zis, sperând că o să aud de la el o părere care să mă lămurească.

Poate nu m-a auzit, cu gândul la ceva care-1 frământa. Luându-mă după umeri, spuse în şoaptă:

— Rămâne între noi doi: Standle nu iubeşte sincer câinii.

Acasă m-au primit mai bine decât mă aşteptasem. Martincito ţopăia, dezmierda căţeaua, părea fericit. Îmi amintesc c-am zis în sinea mea: „E un băiat grozav”. Cât despre femei, s-au împotrivit de la bun început. Ceferina se prefăcea că nu înţelege de ce am adus căţeaua.

— Nu ţi-am spus? Craiul căuta o înlocuitoare pentru soră-mea, zise Adriana Măria. Şi, din respect, şi-a adus o tiză.

Mă întreb uneori dacă în realitate o iubeşte pe soţia mea.

Ceferina mi-a atras atenţia că ea n-avea de gând să cureţe după animal.

— Pentru asta caută-ţi vreo slujnicuţă metisă venită din provincie, zise, de parcă ea ar fi fost englezoaică.

Zilele treceau, căţeaua nu făcea murdărie în casă şi furia Ceferinei se înteţea. Mă întreb dacă unele femei n-au nevoie de necazuri şi certuri ca să trăiască liniştite. Noroc că nu i s-a năzărit să mă învinuiască (ar fi făcut-o cu temei) că neglijam ceasurile ca să dresez căţeaua. Când se uita la noi, în orele de dresaj, chipul ei oglindea numai dispreţ, pe cuvânt. Atunci când căţeaua nu mă asculta, o mângâia cu orice preţ, ba chiar îi dădea o bucăţică de zahăr. Faptul că o scoteam la plimbare de mai multe ori pe zi îi stârnea, naiba ştie de ce, indignarea cea mai profundă.

— Ţi-ai găsit o tipa în cartier sau îţi place într-adevăr să te plimbi cu căţeaua? Mă întrebă cumnata.

I-am răspuns:

— Bineînţeles că-mi place. Şi ce-i cu asta?

— Nu eşti oare cam degenerat, dragă?

— Ascultă, fetiţo, se băgă bătrâna Ceferina – care dacă mă supără cineva îmi sare în apărare —, ai putea să mai renunţi la felul ăsta al tău de-a fi.

Mă leagă o simpatie foarte puternică de căţea. Nu pot să n-o îndrăgesc, când îi văd boticul atât de negru şi fin, ochii aurii, exprimând atâta inteligenţă şi credinţă. Poate că Ceferina a avut dreptate când mi-a spus că sunt îndrăgostit de frumuseţe. Există ceva în treaba asta care mă frământă: frumuseţea care-mi place mie e frumuseţea fizică. Când mă gândesc la atracţia pe care-o simt pentru căţeaua asta, îmi zic: „Cu Diana, soţia mea, mi se întâmplă la fel. Oare nu ador mai ales chipul ei fără seamăn, ochii atât de adânci şi minunaţi, culoarea pielii şi a părului,

forma trupului, a mâinilor şi mireasma aceea în care m-aş pierde pentru totdeauna, orbeşte?”

Prezenţa unui animal ne schimbă viaţa. Ca şi cum aş fi fost însetat şi înfometat de o iubire absolută – aşa era, vă jur, dragostea pe care mi-o arăta căţeaua asta —, de când am adus-o în casă m-am simţit atât de rar singur, încât am ajuns să mă întreb dacă îmi mai era chiar aşa de dor de soţia mea. Bănuiesc că îndoielile astea nu erau altceva decât încă o dovadă a tendinţei mele crescânde de a vedea totul în negru. De soţia mea îmi era dor cu acelaşi nesaţ, dintotdeauna, dar căţeaua, cu credinţa ei, aducea, nu ştiu cum să spun, un echilibru în sufletul meu.

Pe moment, nu dăm tuturor faptelor importanţa cuvenită. De când am o căţea, mă uit pe stradă la câini şi, dacă îi văd de două ori, o să râdeţi, îi recunosc. Noi, ăştia, care ieşim să ne plimbăm câinii, ne împrietenim cu uşurinţă. Suntem ceea ce se cheamă o familie numeroasă. Cumnata mea mă asigură că, atunci când o femeie e însărcinată, sau se teme că va rămâne, nu dă decât de borţoase. Cât despre mine, de când o am pe Diana, nu întâlnesc decât oameni cu câini. Sau câini care se apropie de mine. Nu mai departe de aseară, în parcul Chas, o căţea de vânătoare, cu urechi mari şi privire tristă – chinuită, ăsta e cuvântul – a sărit pe mine, de parcă mă cunoştea. Cu un curaj care m-a umplut de mândrie, Diana a pus-o pe fugă. Apoi ne-am întâlnit cu dinţosul de la şcoala de dresaj; mă întreb ce-şi închipuie amărâtul ăsta: s-a făcut că nu ne vede.

Dacă Martincito n-ar fi fost atât de prietenos cu căţeaua, nu m-aş fi încumetat să ies şi s-o las singură cu femeile din casă. Mă puteam însă bizui pe băiat; o îngrijea şi se juca cu ea, până într-atât încât, uneori, mă-ntrebam dacă nu-mi fură afecţiunea ei. Diana prefera zbenguiala cu Martincito decât să petreacă ore întregi la picioarele mele în atelier. Probabil că mirosul de la sobiţa cu gaz o deranja. Trebuie să ţinem întotdeauna cont că, aşa cum mi-a explicat Ceferina, în materie de miros, câinele întrece fiinţa omenească.

În realitate, teama mea că băiatul mi-ar putea fura o dragoste atât de sigură era pesemne cam ridicolă. Prin felul în care mă privea a trebuit să pricep că această căţea mă iubea. Cred că nimeni n-are asemenea ochi.

De atâta plimbare şi dresaj, am rămas în urmă cu lucrul la atelier. Ca să-mi respect cuvântul dat clienţilor, n-am avut încotro şi a trebuit să-mi văd şi noaptea de ceasuri. În locul televizorului, un arc sau un ax rupt, o rotiţă cu vreun dinte uzat mă ţineau treaz până în zori.

Într-o noapte stăteam cu „Longines”-ul domnului Pedroso desfăcut în faţa mea. Pedroso, vi-1 amintiţi precis, e pensionarul de la pompele funebre de pe strada Mariano Acha. Am luat prima piesă cu penseta, ca să încep să montez, când mi s-a părut – o să credeţi că sunt închipuirile unui om cu mintea aiurea, fiindcă n-am auzit cel mai mic zgomot, iar Diana, care latră pentru orice, nici nu s-a trezit – că cineva mă spiona. Fără să las penseta, am întors foarte încet capul şi am văzut, timp de o secundă sau două, o faţă rasă şi extrem de albă încadrată în ferestruica ce dă spre grădină. Ştiţi ce gând m-a fulgerat? Că în vremurile astea, pentru a lucra noaptea, un ceasornicar ca mine, înconjurat de atâtea lucruri de valoare care nu sunt ale lui, ar trebui să aibă în atelier o armă şi că revolverul marca „Eibar”, cu mânerul incrustat cu sidef, moştenit de la tatăl meu, se afla din păcate în comoda din dormitor. S-a stârnit îndată agitaţie. Căţeaua a început să latre, eu am lăsat penseta şi, când mă duceam să deschid, se auziră bătăi în uşă. În penumbră stătea un bărbat de care căţeaua încercă să se ferească. Era dinţosul: o îmbrăţişa, o trăgea spre el, zicându-i:

— Cum o duci, Diana?

Dinţosul îmi întinse o zgardă de dresaj şi-mi explică:

— V-o trimite Standle.

Mi-a trecut apoi prin cap că e posibil ca amicul cu faţa palidă să fi rămas afară, şi că dinţosul a ţinut-o dinadins pe Diana ca să nu se ia după el.

Vă mărturisesc ceva de care mi-e ruşine: de când mi-a plecat soţia, stau cam prost cu nervii. Apariţia chipului ăluia în fereastră şi discuţia cu dinţosul, care a fost cât se poate de obişnuită, mi-au tăiat tot cheful de lucru. Ducându-mă să mă culc, m-am gândit că n-aveam să pot adormi uşor. Mi-am petrecut noaptea zvârcolindu-mă întruna, deoarece am visat că bărbatul palid îmi furase căţeaua. În coşmar, o căutam prin tot cartierul şi prin Parcul Chas, târându-mi picioarele, frânt de atâta umblet şi cu nelinişte în suflet. O chemam în gând şi, cred, să mă ierte Dumnezeu, că în zăpăceala mea confundam, ba chiar identificam o Diană cu cealaltă. Vă jur că m-am trezit în ultimul hal. Văzând căţeaua tolănită pe covoraş, am mângâiat-o pe cap.

Am făcut un duş, m-am îmbrăcat şi, când mă îndreptam spre bucătărie să beau mate, am auzit-o pe bătrâna Ceferina spunându-i cumnatei mele:

— Lucho se dă după cum bate vântul.

Ce părere aveţi de ce-i trece prin minte? Se pare că Adriana Maria a înţeles-o şi a fost de acord. Am lăsat ceaiul pentru mai târziu şi-am ieşit cu căţeaua să dăm o raită.

În pasaj l-am întâlnit pe Aldini. Faptul că aveam fiecare un câine consolidase vechea noastră prietenie. Mi-a spus:

— Azi-dimineaţă l-am văzut pe Picardo. Era atât de fercheş şi cu nasul pe sus că nici nu m-a salutat. De necrezut.

M-am gândit: calul meu a câştigat şi el a rămas cu banii. Ca să schimb vorba, nu mi-a trăsnit ceva mai bun prin cap decât să zic:

— E de necrezut ce-am văzut azi-noapte pe ferestruica atelierului.

I-am povestit cum s-a ivit chipul acela palid şi apoi dinţosul.

— Standle ţi-a vândut căţeaua, mi-a spus, iar acum vrea să ţi-o fure pentru laborator. Trebuie să fii cu ochii în patru.

Cuprins de adevărată indignare, am zis:

— Am îngăduit să-mi fie luată Diana, dar n-am să mai îngădui să mi-o ia şi pe asta.

Mi-am dat pe loc seama că, dacă aş fi spus cuvintele astea în faţa Adrianei Marâa sau a Ceferinei, m-aş fi expus la tot felul de glume. Aldini, care nu-i mai puţin inteligent decât femeile, le-a lăsat să treacă neobservate.

Ne-am luat apoi cu alte subiecte. În speranţa că o să înţeleagă dragostea mea pentru Diana dacă-i vorbesc de dragostea lui pentru Elvira, i-am spus:

— O să-ţi pun o întrebare prostească. Ai putea să-mi spui care-i făptura pe care o îndrăgeşti cel mai tare?

Mi-a răspuns:

— Păi, dragă, Elvira, nici vorbă.

Răspunsul lui m-a încredinţat că ne-am putea înţelege. Năzuind să ating scopul ăsta, n-am mai fost atent să nu întrec măsura şi i-am pus o a doua întrebare:

— La Elvira, ce iubeşti cel mai mult?

Se înroşi ca focul, până şi pe guşă. Zise imediat ceva care m-a umplut de uimire:

— Poate că îndrăgeşti cel mai mult ideea pe care ţi-o faci despre cineva.

— Nu te înţeleg, am mărturisit.

— Eu am norocul că Elvira nu dezminte niciodată ideea asta a mea.

Am cugetat o clipă şi am spus de parcă aş fi vorbit singur:

— Mă rog. Dacă mie fizicul Dianei e cel care-mi place, atunci poate că n-am luat-o razna chiar aşa de rău. Poate că Diana ca înfăţişare nu-i cu nimic mai prejos decât Elvira ca idee pe care ţi-o faci tu despre ea. Nu trebuie să scormonim atât de adânc.

Aldini răspunse cu naturaleţe:

— Eşti prea inteligent pentru mine.

Nu cred că sunt eu mai inteligent decât alţii, dar am chibzuit îndelung asupra unor chestiuni.

Într-o după-masă, pe când îmi făceam siesta, am visat iar aiureli. O să râdeţi: visam că stăteam în pat, în camera mea, şi că Diana dormea alături, jos pe covoraş. Întocmai cum se întâmpla în realitate, numai că în somn îi vorbeam, îmi amintesc că am întrebat-o cum era sufletul ei şi i-am zis: „E cu siguranţă mai generos decât al multor femei”. Înţelegeţi dumneavoastră, mă refeream la cumnată-mea şi la Ceferina, fără să le numesc. Am rugat-o pe căţea să-mi vorbească, fiindcă altfel, i-am spus, n-aveam să cunosc niciodată sufletul care mă privea prin ochii aceia atât de adânci. M-au trezit nişte ţipete. Dintr-o pricină cunoscută în vis, dar care mi s-a şters foarte curând din minte, m-am deşteptat îndurerat, cu o nevoie grozavă să fiu cu soţia mea. Am auzit vocea Adrianei Maria extrem de limpede, am localizat-o în bucătărie şi m-am întrebat dacă n-auzisem oare şi vocea bătrânei. Când m-am dus acolo, îmboldit de dorinţa să beau nişte mate, am avut neplăcerea să dau peste cele două femei certându-se. M-am gândit că fusesem nedrept cu cumnată-mea, şi mai cu seamă nepăsător. Dacă o vedeam pe fugă, puteam s-o confund cu soţia mea, de n-ar fi fost culoarea părului.

Să mai crezi că există telepatie! În vreme ce eu mă lăsam în voia unor consideraţii atât de favorabile ei, Adriana Maria clocise faţă de mine multă iritare, care nu întârzie să izbucnească. N-am dat atenţie femeilor până când n-au ridicat vocea şi s-au pus pe ţipat. Faptul nu m-a mirat, căci rar se întâmplă să treacă o zi fără să strige sau să se ocărască. Dacă aş fi chibzuit mai iute, m-

aş fi retras, dar cum sunt un fraier, am simţit obligaţia tâmpită să le împac, înainte de a pricepe ce se întâmpla.

Am avut atunci dovada că trebuie să-mi pun lacăt la gură şi să nu mai vorbesc despre lucruri scumpe mie în faţa unor persoane gata să-mi răstălmăcească spusele cu rea-voinţă. În diferite împrejurări am comentat acasă ultimele întâmplări şi gândurile pe care mi le-au stârnit. Poate că am socotit, nu prea limpede, că la urma urmelor femeile astea fac parte din familia mea şi că, dacă nu pot împărtăşi nimănui chinul care mă frământă, înseamnă că sunt cumplit de singur. Când mi-au spus de ce se certau, au întărit legătura care mă ţinea lângă ele. Ceferina explică:

— Medicii i-au prezentat bietului şchiop un onorariu pipărat pentru îngrijirea dată Elvirei.

— Şchiopul nu câştigă nici un sfanţ, o întrerupse Adriana Măria. Pentru că eu una n-o să-mi repar o mobilă la un moş înţepenit, şi nimeni n-ar face-o dacă ar fi în toate minţile. Ştii la ce e bun? Să plimbe câinele.

Aş zice că m-a privit cu înţeles.

— Nu-i atât de bătrân. Abia cu zece sau doisprezece ani mai mare decât mine, m-am împotrivit.

Ceferina a spus:

— Boala Elvirei i-a făcut praf toate economiile.

— Aşa-i trebuie, pentru că e reacţionar şi zgârcit, zise Adriana Măria.

— Şi ce legătură are asta? Am întrebat.

— Cum ce legătură are asta? Nu cotizează la Casa de Ajutor.

Chiar şi Ceferina admise:

— Nu există crimă mai mare.

— Dacă suflu un cuvinţel la Asigurările Sociale îl bagă la răcoare. Nu cotizează la Casa Pensionarilor şi nici n-a avut vreodată prevederea elementară să se înscrie la Centrul Galician.

— E fiu de italieni, am argumentat.

— Atunci să nu protesteze, decretă cumnata. Femeile s-au pornit iar pe strigat şi eu m-am gândit la lecţia pe care mi-o dăduse Şchiopul. I-am plâns pe umăr cât se poate de firesc, iar el nu m-a plictisit niciodată cu necazurile lui şi cu lamentări. Din păcate, era prea târziu să mai pot urma acest frumos exemplu de purtare elegantă, deoarece nu mai rămăseseră mulţi în cartier care să nu-mi fi ascultat confidenţele. Adriana Maria comentă:

— S-o fi îndatorat Aldini ca s-o îngrijească pe nevastă-sa, dar în realitate îşi iubeşte doar câinele.

Cred că a zis „câinele ăla jegos”. M-am împotrivit cu o prudenţă pentru care m-am felicitat.

— Mi se pare că în privinţa asta nu eşti nici dreaptă, nici înţelegătoare.

N-ar fi trebuit s-o spun. Se întoarse fulgerător ca un arc, mă pironi cu ochi scăpărători şi mă întrebă:

— Cum de îndrăzneşti să rosteşti cuvântul înţelegătoare?

O vreme bombăni furioasă:

— Ia te uită ce îndrăzneală! Nu ştiu ce naiba fac cei de la Psihiatrie de nu-l internează. Pe cuvânt că o să le-o cer.

I-am spus, fără să mă dau bătut:

— Nu confunda tristeţea cu nebunia.

— Eşti trist fiindcă eşti nebun. I-am mărturisit sincer:

— Nu te înţeleg.

Începu să înşire acuzaţiile de parcă ar fi învăţat lecţia pe de rost, poate pentru a o debita în faţa unei comisii medicale:

— Dacă-l ascultaţi pe el, cine i-a vândut căţeaua o să i-o şi fure.

Am lămurit-o, ca un prost:

— Mie nu mi-a trecut prin cap posibilitatea asta, nici pe departe! Aldini m-a pus în gardă.

— De ce trebuie să-şi dea moşul ăsta cu părerea? A tunat şi i-a adunat! Acum i s-a năzărit să-l imite şi, să nu fie mai prejos, aduce acasă o căţea pe care o cheamă ca pe propria-i nevestică!

Auzind cuvintele „propria-i nevestică” mi s-a părut cu neputinţă s-o fi privit cu afecţiune cu doar câteva minute în urmă. Mă cam tulbura, ba chiar îmi displăcea ideea că un trup de femeie, cât se poate de atrăgător şi de familiar, fiind leit cu cel al soţiei mele, ascunde un suflet atât de diferit. Adriana Marfa îi tot dădea zor:

— A ales căţeaua din pricina numelui. Sau o fi botezat-o chiar el. Mă întreb uneori dacă ceea ce-i place la soră-mea nu-i doar numele.

Din dorinţa de a respecta adevărul strict, am recunoscut:

— Nu-i deloc urât.

Adriana Marâa a zâmbit pentru prima dată:

— Dacă-ţi face plăcere să-mi spui Diana, zise ca şi când ar fi amuzat-o ceva, eu n-am nimic împotrivă.

Am crezut de cuviinţă să lămuresc bine problema asta:

— Pe tine te cheamă Adriana Măria.

— În schimb căţeaua se numeşte Diana şi el moare după ea. N-o să-mi spuneţi că nu-i ciudat un bărbat pentru care nu există altă

femeie decât cea legitimă. Şi când cea legitimă e soră-mea, sunt cu totul îndreptăţită să cred că bărbatul ăsta nu-i normal.

— Nu-ţi permit! Am protestat.

S-o fi auzit atunci!

— Domnul nu-mi permite. De când şi până când o să cer voie unui nebun care vede noaptea feţe palide în fereastră?

— Îţi jur că am văzut aşa ceva.

— Cui îi pasă de ce-a văzut un netot? O să povestesc toate astea medicilor, să-ţi măsoare prostia şi nebunia. Numai un nebun îşi închipuie că doctorii de la Psihiatrie îi închid pe cei în toate minţile, naiba ştie în ce scop îngrozitor. N-o să te reclam pur şi simplu din răutate, ci ca să mă apăr.

Am întrebat-o speriat:

— Ca să te aperi?

— Da, ca să mă apăr, răspunse. Eşti un nebun hain la suflet, care încearcă să-mi fure dragostea propriului meu copil.

— Nu mai bate câmpii!

— Cine eşti tu să-mi vorbeşti în felul ăsta?

— Eu şi Martincito suntem prieteni la cataramă, dar n-am încercat niciodată să-ţi fur dragostea lui.

— Mă crezi proastă, nu? Ascultă-mă bine: băiatul îmi povesteşte totul. O lauzi peste măsură pe soră-mea şi, pe la spate, te dai la mine. Încerci să ne dezbini.

— Asta-i calomnie curată.

— Te previn însă: o să-l pun la curent cu lux de amănunte pe tata, să-ţi rupă falca.

— Bietul de el, am zis, mângâind-o pe Diana. Izbucni în plâns.

— Acum mai şi ameninţă, spuse hohotind. O să plec cu Martincito. Şi eu, care credeam că o să rămân în casa asta pentru totdeauna!

N-oi fi ştiind eu cum să mă port cu femeile. Dacă o priveam în tăcere, cumnată-mea îmi spunea că îmi băteam joc de durerea ei, iar dacă o rugam să se liniştească, zicea că nu suferă ipocriţii.

M-am dus în cameră, am băgat în buzunar toţi banii câştigaţi în ultima vreme – din neglijenţă nu-i depusesem la bancă – şi am ieşit cu căţeaua. Din fericire, Aldini era în pasaj. L-am întrebat:

— Ţi se pare firesc să existe secrete între prieteni?

— Secrete nu, dar nici nu poate fi vorba să-şi povestească totul, ca femeile sau ca pederaştii de azi.

— Găseşti că ai făcut bine să plăteşti, fără să-mi spui o vorbă, onorariul la medici?

— De ce să-mi fi bătut gura?

— Pentru că întâmplător acum sunt în stare să te ajut.

Când am vârât mâna în buzunar, m-a oprit:

— Nu se arată banii pe stradă.

Am intrat la el. Şchiopătând anevoie, m-a dus în sufragerie. Elvira era la bucătărie. Am zis iar:

— Acum pot, întâmplător, să te ajut. Mi-e şi frică să spun, dar îmi plouă cu bani.

Mi s-a părut că mă cam lăudam.

— Poate că mâine o să ai nevoie de ei, zise simplu Aldini.

— Atunci o să ţi-i cer.

— Iar eu cum o să ţi-i dau înapoi? În ziua de azi cine nu munceşte e nefolositor ca o căldare fără fund.

I-am dat teancul.

— Nu faci o greşeală? M-a întrebat. Având în vedere situaţia ta, nu ştiu dacă mă înţelegi.

A numărat banii şi a insistat să-mi dea chitanţă. Apoi, a trebuit să accept ceaiul oferit de Elvira şi să stau de vorbă, cum se cuvine în astfel de situaţii.

Am plecat mulţumit. M-am întrebat îndată dacă nu-i împrumutasem bani şchiopului numai din dorinţa de a face pe prietenul bun şi pe omul generos. Sau şi mai rău: dacă nu l-am împrumutat crezând că banii îmi aduceau ghinion. Cum vedeţi, are dreptate soţia mea: interesat doar de mine însumi, mă tot întreb şi analizez întruna, uitând de-a binelea de ceilalţi. Să vă spun adevărul? Adevărul e că mi-a fost teamă ca banii ăştia să nu-mi poarte ghinion.

Cum nu sunt în stare să fac două lucruri în acelaşi timp, am zăbovit până să-mi dau seama că în faţa casei se afla un automobil. Era un taxi pe care Adriana Marâa îl încărca cu valize şi cu rochii pe umeraşe. Când am schiţat gestul s-o ajut, m-a dat la o parte şi, fără să-i pese că o aude şoferul, mi-a zis cu duşmănie:

— Om fără inimă!

I-aş fi băgat oricum lucrurile în maşină, de n-ar fi fost Martincito, care deschidea şi închidea ochii, îşi mişca mâinile de parcă ar fi fost urechi de câine, se strâmba şi-mi scotea limba. Chiar dacă o să credeţi că sunt un om slab, vă mărturisesc că purtarea lui Martincito m-a mâhnit adânc. După ce au plecat, Ceferina mi-a zis:

— Nu-ţi face sânge rău.

— Uşor de spus.

— O fi găsit un bărbat. Sunt femei din astea, înainte de a-şi face mendrele, dau vina pe cei din preajmă.

Mă supăra scandalul şi plecarea cumnatei mele, dar mai ales batjocura puştiului. Mi-am zis cu părere de rău că trebuia să-mi pierd nădejdea că Ceferina ori altcineva m-ar putea înţelege. Bătrâna m-a îmbrăţişat o clipă, apoi s-a desprins să mă privească bucuroasă, cu duioşie şi (aş adăuga, fiindcă sunt un ingrat) cu înverşunare. Cred că a spus:

— În sfârşit, singuri!

Deşi plecarea cumnatei mele a însemnat, în definitiv, o uşurare, viaţa mea şi-a urmat cursul zbuciumat şi plin de necazuri. Cel mai tare mă supărau telefoanele pe care le primeam de acasă de la don Martin; tatăl şi fiica se întreceau care mai de care, strigându-mi pe rând ameninţări şi insulte.

În cele din urmă, pe 5 decembrie, spre seară, a telefonat Reger Samaniego şi a lăsat vorbă că mă roagă să mă duc la Institut. Ceferina, care a răspuns la telefon, n-a crezut de cuviinţă să ceară lămuriri.

Mi-au trecut prin cap cele mai groaznice nenorociri, aşa că am plecat ca din puşcă şi am ajuns într-un suflet, mai mult mort decât viu. Eram atât de transpirat că îmi era ruşine. La început totul se petrecu întocmai ca prima dată, de parcă s-ar fi repetat un coşmar. În biroul lui Reger Samaniego m-a primit doctorul Campolongo în persoană, care a încuiat uşa şi mi-a întins, cât de poate de politicos, o mână palidă, la fel de umedă ca şi a mea, dar cu o temperatură simţitor mai scăzută.

— Aveţi aripi? M-a întrebat.

L-am privit fără să pricep. În zăpăceala mea, m-am temut să nu mă ia drept nebun.

— Nu înţeleg, i-am zis.

— Nici n-am închis bine telefonul şi iată-vă aici.

Am observat că faţa lui – rasă şi mai curând rotundă – era extraordinar de palidă.

— Doctorul Reger Samaniego vrea să vă vorbească, a spus. Vreţi să aşteptaţi un minut?

Am răspuns că da, însă a trebuit să mă stăpânesc să nu-l rog ca minutul să nu se lungească prea tare, pentru că eram foarte nervos. Ca să-mi abat gândurile, am început să compar faţa lui Campolongo cu cea pe care o văzusem cu câteva nopţi în urmă în fereastra atelierului. A lui Campolongo era la fel de palidă, însă mai rotundă.

Medicul ieşi pe uşa care dădea spre interior. Mi-au venit în minte ameninţările Adrianei Măria şi m-am întrebat dacă nu căzusem oare într-o cursă.

Îndată, uşa cu pricina se deschise şi intră o infirmieră. M-am ridicat, dar mi-a zis să stau jos.

— Doctorul n-o să întârzie, m-a asigurat. Era brunetă, cu bărbia foarte ascuţită şi cu ochii strălucitori, ca şi când ar fi avut febră. Se sprijini de braţul fotoliului meu, şi privindu-mă de aproape mă întreabă:

— Nu doriţi o cafea? O revistă să vă treceţi timpul cât staţi singurel?

I-am spus că nu. A zâmbit, dându-mi parcă a înţelege că refuzul meu o întrista, şi a plecat.

Mi s-a năzărit deodată că doctorul m-a chemat ca să mă îndepărteze de casă. „Pe când stau aici luând plasă, neamţul şi sprâncenatul se duc şi-mi fură căţeaua.”

Nu mai eram stăpân pe nervii mei, când apăru Reger Samaniego. Era înalt, slab, cu nasul ascuţit. L-am asemuit cu un lup, poate din pricina feţei umbrite de o barbă de trei sau patru zile. M-am întrebat dacă nu cumva faptul că mă gândeam la prostiile astea şi nu la Diana n-avea să-mi aducă ghinion. Reger

Samaniego a început să vorbească înainte ca eu să mă pot concentra. Când în sfârşit l-am auzit, spunea:

— E schimbată. Nu vă aşteptaţi să fie aceeaşi. Este schimbată în bine.

Am tăcut pentru că nu ştiam ce să răspund, dar în cele din urmă am spus:

— Eu mai că aş spune că prefer să fie aceeaşi.

— E aceeaşi, dar e mai bine.

În realitate, răspunsul meu nu exprima neîncredere, ci speranţă. Reger Samaniego a continuat:

— Dacă am considera maximul bolii o sută, cam la ce procentaj aţi calcula starea în care era doamna?

— Nu pricep un cuvânt, am zis.

— Aţi situa boala soţiei cam pe la douăzeci, la treizeci sau la patruzeci la sută?

— Să zicem la douăzeci.

— Să zicem la douăzeci, dar de fapt era dublu. Acum am scăzut procentul la zero. Sau, ca s-o spun invers, am obţinut sănătatea psihică a doamnei de sută la sută.

— E sănătoasă?

Eram să-l întreb şi dacă avea să mi-o dea înapoi curând dar, înainte de a mă hotărî să vorbesc, a răspuns la prima mea întrebare.

— Pe deplin sănătoasă. Vă rog acum să fiţi atent la ce vă spun. Ea era – nu vreau să jignesc, să mă înţelegeţi bine – mărul putred din menajul dumneavoastră. Mă urmăriţi?

— Vă urmăresc.

— Pe vremea când nu era sănătoasă, doamna v-a îmbolnăvit şi pe dumneavoastră.

În situaţii neclare, ca să nu fii laş poate trebuie să te arăţi foarte curajos. Aveam chef să plec. I-am zis, pe un ton liniştit:

— Eu cred, domnule doctor, că vi s-au îndrugat minciuni, profitând de buna dumneavoastră credinţă. Sunt sănătos tun.

— V-am rugat, domnule Bordenave, să vă străduiţi să mă urmăriţi. Nu răspundeţi dacă nu înţelegeţi.

Am răspuns:

— Înţeleg. Dar mă simt excelent. Vă asigur. Excelent.

Mi se părea că mă furnică sângele în vine. Cu o încetineală imperturbabilă, Reger Samaniego îşi reluă explicaţia.

— Mărul putred le strică şi pe celelalte. Pe dumneavoastră doamna v-a îmbolnăvit într-un anumit fel.

Explicaţia, aşa cum prevăzusem, lua o întorsătură primejdioasă. L-am întrebat, ca să mă arăt înţelept şi binevoitor:

— In ce procentaj?

— Nu vă înţeleg, mi-a răspuns.

— Cam cinci la sută?

— Să nu intrăm în procentaje, răspunse cu vădită supărare, căci oricum sunt pur şi simplu fanteziste. Să spunem în schimb că acum, când doamna se va întoarce sănătoasă, vă revine dumneavoastră rolul mărului putred.

— Ce trebuie să fac? Am întrebat cu voce slabă. Am închis ochii, fiindcă eram sigur că o să aud cuvintele de care mă temeam „să vă internaţi”. Am auzit:

— Să vă supravegheaţi.

— Să mă supraveghez? Am întrebat nedumerit, dar uşurat.

— Bineînţeles. Să vă înfrângeţi pornirea de a o îmbolnăvi iar.

Poate pentru că mă credeam în afara primejdiei, sau fiindcă mă simţeam într-adevăr jignit, am protestat:

— Cum vă trece prin cap că o să fiu înclinat s-o îmbolnăvesc pe Diana?

— Aduceţi-vă aminte de ce vă spun. Dumneavoastră puteţi, fără să vreţi, nu mă îndoiesc, să declanşaţi din nou boala. Vreţi ca doamna să se îmbolnăvească iar?

Am izbutit să repet:

— Cum de vă trece aşa ceva prin cap?

— Atunci îmi făgăduiţi că n-o să reluaţi obiceiurile şi felul de a fi pe care doamna le-a uitat?

— Nu vă înţeleg, l-am asigurat.

Îşi ascunse faţa între mâini. Când le îndepărtă păru foarte obosit.

— O să fac o comparaţie proastă, ca să vă ajute. Un tip care cumpărase un cal de la un lăptar era nemulţumit că animalul se oprea la toate porţile. L-a dus la cineva ca să-l dezveţe de obiceiul ăsta şi, când l-a luat înapoi, a fost nemulţumit deoarece calul nu se mai oprea nicăieri.

M-am supărat şi i-am răspuns ca măsură de prevedere:

— Nu înţeleg comparaţia.

— Am toată stima pentru doamna, m-a asigurat. M-am folosit de comparaţie cu iluzia, poate absurdă, că o să mă înţelegeţi. Vă repet: doamna e schimbată şi sper să nu fiţi nemulţumit.

— De ce să fiu nemulţumit?

— Omul regretă şi binele şi răul.

— Ce pot să fac?

Spuse nişte cuvinte pe care n-am să le uit:

— Nu o trageţi înapoi la felul de viaţă de pe vremea când era bolnavă.

Îşi acoperi din nou faţa cu mâinile şi apoi se uită în sus, cu expresia omul care contemplă ceva minunat.

— Poate ar fi bună o călătorie, o schimbare de casă, dar nu vreau să vă bag la alte cheltuieli. Soluţia ideală. Vreţi să vă spun care ar fi soluţia ideală?

Pe cuvânt că am răspuns:

— Nu.

Am vorbit atât de încet, încât probabil nu m-a auzit. A continuat:

— Să vă internez şi pe dumneavoastră!

În clipa aceea faţa lui mi s-a părut mai lungă şi mai ascuţită. O adevărată faţă de lup. Era palidă, dar umbrită de barba nerasă.

— Ar însemna risipă de bani, m-am împotrivit, de parcă n-aş da prea mare importanţă spuselor lui.

— Mă întorc iar la mere, răspunse. Dacă unul din soţi se îmbolnăveşte, se îmbolnăveşte şi celălalt. Dumneavoastră o să-mi dovediţi că nu sunteţi bolnav numai dacă n-o s-o împingeţi pe doamna să revină la vechile ei obsesii.

— Vă făgăduiesc, i-am zis.

Şi-a acoperit iar faţa şi, deodată, a lovit broasca ţestoasă de bronz care se afla pe birou. Am tresărit, căci soneria era nemaipomenit de stridentă.

Apăru Campolongo. Directorul întrebă:

— Este gata doamna Bordenave? Celălalt răspunse domol:

— E gata.

În sfârşit, directorul ordonă:

— Aduceţi-o.

Cu toată zăpăceala mea, am înţeles că Reger dădea o lămurire de prisos: A venit s-o ia.

Nu-mi puteam crede urechilor, dar bucuria mi-a fost curmată brusc văzând că Reger scotea din buzunarul halatului o hârtiuţă de neconfundat: „Fiindcă n-am banii la mine, n-o să mi-o dea încă", mi-a trecut prin minte. Poate dacă îi telefonam lui Aldini, sau dacă mă duceam chiar acum la el, aş putea lua înapoi banii împrumutaţi.

— Nu m-am gândit să iau bani la mine., am şoptit.

Mi s-a părut o scuză cu totul neconvingătoare, dar cuvintele lui Reger Samaniego au fost şi mai de necrezut:

— Îmi daţi banii când puteţi.

Mi-a întins hârtiuţă, şi-a frecat mâinile, şi cu un aer de negustor ipocrit, a adăugat: „Onorariul meu". Am cercetat hârtiuţă şi iar nu mi-a venit să cred; am întors-o pe dos, să văd dacă nu mai era ceva acolo. Nu mai era.

— Asta-i tot? Am întrebat.

— Asta-i tot, mi-a răspuns.

— Dar, domnule doctor, nu vă plătesc nici măcar întreţinerea.

În sinea mea îmi spuneam: „Cu ce am în bancă, îmi ajunge şi-mi mai şi rămâne".

— Nu vă faceţi griji, răspunse Reger Samaniego.

— Nu e cazul să vă faceţi pomană.

— Nu e cazul să vă faceţi prea multe griji, răspunse; am zăbovit până să pricep că nu se referea la bani. Dacă, bineînţeles fără voia dumneavoastră, o să fiţi înclinat să creaţi situaţii ca cele de mai înainte, o să aibă cine să mă înştiinţeze, fiţi liniştit – când spuse asta se bătu în piept, poate ca să-mi arate că puteam avea încredere în el – şi o să vă internez imediat, fără ca aceasta să însemne, pentru dumneavoastră, o risipă în materie de bani.

Eram cufundat în gândurile cele mai sumbre când am auzit strigătul:

— Lucho!

Cu braţele deschise aurie, trandafirie, minunat de frumoasă, Diana dădu fuga spre mine. Am avut prezenţa de spirit să mă gândesc: „E fericită că mă vede. N-o să uit niciodată mărturia asta de dragoste.”

Ţinând-o cu mâna dreaptă pe Diana de braţ şi cu stânga valiza ei, am ieşit din Institut; ne întorceam acasă şi eu ştiam că sunt omul cel mai fericit de pe lume. În momentul acela extraordinar vorbeam de lucruri banale, până când Diana m-a întrebat ce făcea tatăl ei şi dacă era tare furios pe mine pentru că o internasem.

— Destul de tare, am răspuns.

— Vom încerca să-l facem să înţeleagă. Izbucni în râs şi mă întrebă: Adriana Vlaria s-a ţinut după tine?

— Nu pricep.

— Îi placi grozav!

Nu încape nici o îndoială: femeile sunt mai isteţe decât noi.

În vreme ce mergeam ţinând-o de braţ, pe cuvânt că am simţit un imbold puternic s-o îmbrăţişez. Vă veţi întreba dacă nu mi-am pierdut buna-cuviinţă. Credeţi-mă că nu vă povestesc intimităţile astea din plăcerea de a le vântura, ci fiindcă socotesc că pot fi semnificative în înţelegerea faptelor, atât de misterioase şi extraordinare, care s-au petrecut mai târziu. Ca să nu credeţi că eram nebun sau măcar trăsnit, cum a dat să se înţeleagă Adriana Marâa în discuţiile ei cu lumea din pasaj, ba chiar din cartier, se cuvine să ştiţi în ce stare sufletească m-am întors acasă. V-aş descrie-o ca simpla fericire a unui bărbat care e din nou împreună cu nevasta lui după o lungă despărţire.

Mergeam aiurea pe străzi, atât de absorbiţi de conversaţia noastră şi de plăcerea de a fi împreună încât n-am băgat de seamă că am ajuns acasă.

— Ţi-am pregătit o surpriză grozavă, am anunţat-o.

— Spune-mi ce anume, a răspuns.

— Gândeşte-te puţin. Ceva ce ţi-ai dorit mereu.

— Nu-mi cere să mă gândesc, spuse, că sunt tare zăpăcită. N-am cea mai mică idee.

— Ţi-am cumpărat o căţea.

M-a îmbrăţişat. Am luat-o de mână şi am condus-o prin portiţa grădinii. Diana ieşi să ne întâmpine. Deşi e neîncrezătoare cu străinii, să fi văzut ce repede s-au împrietenit amândouă!

— Cum o cheamă? Întrebă.

— Ghiceşte, i-am spus. Un nume care ţi-e foarte familiar.

— N-am idee.

— Cel mai familiar dintre toate. După o clipă, întrebă:

— N-o să-mi spui că o cheamă Diana?

— Oare din pricina asta o îndrăgesc atât?

— Deci şi pe tine te-au botezat Diana? O întrebă pe căţea, mângâind-o. Sărăcuţa de tine.

A intrat în casă, uitându-se peste tot şi, când a apărut Ceferina, a îmbrăţişat-o, ceea ce m-a mişcat nespus.

— Mâncarea e gata într-o jumătate de oră, zise Ceferina. De ce nu te duci la tine în cameră să-ţi scoţi lucrurile din valiză?

Diana mi-a spus:

— Nu mă lăsa singură.

Am luat-o de mână, am însoţit-o în cameră. Totul îi stârnea uimirea, se oprea la fiecare pas, părea că şovăie, cred că şi tremura puţin. Fără să vreau, am întrebat-o:

— A fost greu?

— Nu vreau să-mi amintesc. Acum vreau să mă bucur.

Am îmbrăţişat-o şi am început s-o sărut. Inima ei bătea cu furie lângă pieptul meu.

S-a aşezat pe marginea patului, ca o fetiţă, şi a început să se dezbrace.

— Sunt la mine acasă, cu bărbatul meu, zise. Vreau să uit de toate şi să fiu fericită cu tine.

E o ruşine ce o să vă spun: am plâns de recunoştinţă. Dar se poate spune că trăiam momentul pe care îl aşteptasem mereu. Am mai fost împreună şi în alte rânduri, ba chiar am fost foarte fericit cu ea, dar niciodată n-am avut de la Diana o mărturie de dragoste atât de limpede. Am îmbrăţişat-o strâns, am sărutat-o, credeţi-mă, chiar am muşcat-o. Eram atât de orbit, încât nu mi-am dat seama că plângea. Am întrebat-o:

— Ai păţit ceva? Ţi-am făcut rău?

— Nu, nu, zise. Eu sunt cea care trebuie să-ţi cer iertare, pentru că ai suferit din vina mea. Acum o să fiu bună. Vreau doar să fiu fericită cu tine.

Cum tot îi dădea zor cu vinile ei, în cele din urmă i-am spus că eu am iubit-o totdeauna. „O să-mi răspundă", m-am gândit, „că încep cu reproşurile." M-a privit cu ochii ei neasemuiţi şi m-a întrebat:

— Eşti încredinţat că n-o să duci dorul defectelor mele?

Am bănuit că Reger Samaniego o fi prevenit-o pesemne despre pornirea pe care el mi-o atribuia de a o împinge iar la nebunie.

— O să te iubesc mai mult, am zis.

— O să mă iubeşti dacă sunt cu totul a ta? I-am sărutat mâinile, i-am mulţumit. Nu am îngenuncheat în faţa ei fiindcă Ceferina a deschis uşa şi a spus cu vocea ei răstită:

— Dacă nu terminaţi odată se strică sufleul! Am comentat cu Diana:

— Ce femeie nesuferită!

— E gelozia, explică Diana râzând. Nu-i da atenţie.

Naiba ştie de ce în momentul acela mi-am zis: „Ce curios! Azi, pe când vorbeam cu Reger Samaniego, nu mi-a trecut prin cap că Diana avea să fie poate furioasă pe mine pentru că nu i-am împiedicat internarea. Dacă mi-ar fi dat-o înapoi cum era înainte, acum m-ar fi chinuit cu învinuiri şi vorbe de dojana. Are dreptate Reger. E schimbată. S-a vindecat."

Peste câteva zile m-am întâlnit pe Carbajal, colţ cu Tronador, cu doctorul Reger Samaniego. Mergeam atât de distrat că, atunci când l-am văzut, m-am speriat. E drept că, fără umbra neagră a bărbii prost rase, faţa lui părea ca de mort, atât era de albă.

— Tare v-aţi mai grăbit să plătiţi! Mi-a zis.

— Nu-mi plac datoriile, am răspuns. Cred că m-am dus la Institut să plătesc chiar în după-amiaza în care mi-au dat-o înapoi pe Diana.

— Şi fiica rătăcitoare? Întrebă el.

— Nu înţeleg, am spus.

— Dumneavoastră nu vă schimbaţi deloc, zise el încet, pe un ton neplăcut.

— Tot nu înţeleg, l-am asigurat.

— Cum se simte doamna?

— N-am de ce să mă plâng.

Cuvintele astea m-au făcut să mă ruşinez, deoarece m-am simţit meschin. Mi s-a părut că eu îi datoram mult doctorului şi că îi răspundeam astfel numai din teamă şi dintr-o îndărătnicie cu adevărat gratuite. Bineînţeles, Diana nu-mi dădea motive să mă plâng. Mă înţelegeam aşa de bine cu ea, încât uneori mă întrebam dacă n-o să se sfârşească totul printr-un dezastru. Viaţa m-a învăţat că lucrurile prea bune nu prevestesc de obicei nimic bun; pe deasupra, mai sunt şi cam superstiţios. În realitate, nimeni n-ar fi socotit drept stranie purtarea Dianei; pe mine, fireşte, mă surprindea, căci nu eram obişnuit să se arate atât de devotată şi de chibzuită. Nu vă exagerez: Diana lăsa pe seama mea hotărârile, astfel încât a trebuit să mă conving, cu timpul, că în casa noastră eu eram stăpânul. Cum probabil vă amintiţi, doctorul spunea că omul duce dorul la toate, şi la bune şi la rele; mi-aş permite să adaug că te obişnuieşti prea repede cu cele bune. Eu m-am obişnuit până într-atât, că într-o zi, deoarece Diana m-a rugat s-o duc până în Piaţa Irlanda, am privit-o fără să-mi ascund surpriza. Când eram gata s-o dojenesc, mi-am reamintit că soţia mea a avut totdeauna capricii, iar mersul la Piaţa Irlanda era unul dintre cele mai nevinovate. În cele din urmă, am încuviinţat. Era într-o sâmbătă, îmi aduc foarte bine aminte.

Pe când străbăteam piaţa, n-am putut să nu mă întreb: „De ce a ţinut să vină aici?” Aproape că nu vorbea, părea neliniştită. I-am spus, în speranţa de a o distra, să ne apropiem de teatrul de păpuşi. Aici mă aştepta o surpriză cu adevărat neplăcută. Comedia se petrecea într-un ospiciu, iar medicul bătea un nebun. Mi-a fost teamă că Diana îşi va aminti de internările ei şi că se va cufunda şi mai mult în melancolie. M-am înşelat cu desăvârşire. A râs, a aplaudat, ca o fetiţă încântată. La plecare, a comentat, dând din cap:

— Ce hazliu!

Poate fiindcă nu mi-au lipsit niciodată grijile, acum mă deşteptam în fiecare dimineaţă cu teama de ce mi-ar putea aduce ziua; ce îmi aducea era confirmarea că lucrurile mergeau bine. Diana ieşea rar din casă; pentru a merge la piaţă sau a plimba căţeaua, mă ruga s-o însoţesc.

Într-o seară a venit profesorul Standle. Soţia mea l-a tratat cu o indiferenţă care m-a uluit şi 1-a întrerupt când se pregătea să ne supună la un adevărat examen în materie de tehnică a dresajului. Pisălogul de el, atât de amator de obicei să lungească vizitele, ne-a spus la revedere după câteva minute şi a plecat zorit, pe faţă citindu-i-se nedumerirea.

Cele două Diane se înţelegeau nemaipomenit.

N-aveau nevoie de cuvinte; se priveau în ochi şi ai fi jurat că una ştia ce gândea cealaltă. Uneori, am ajuns să mă întreb dacă faptul că purtau acelaşi nume nu le ajuta în înţelegerea asta. Mă felicitam pentru cumpărarea căţelei, deoarece chiar şi vecinii cei mai neştiutori îmi tot spuneau că prezenţa ei contribuise la readaptarea soţiei mele la viaţa de familie.

37 Într-o dimineaţă, beam mate împreună cu Ceferina, când apăru Diana care, cu aerul cel mai firesc din lume, zise:

— Nu ştiu ce are ceasul ăsta. Se opreşte mereu. Va trebui să-l duci la un ceasornicar.

Ceferina, în loc să toarne apa peste ceai, mi-o vărsă pe mână. Mi-a sărit ţandăra, din amor propriu rănit sau din pricina mâinii opărite.

— La un ceasornicar? Asta-i bună, şi eu ce păzesc?

Pentru prima oară de când se întorsese acasă, îi vorbeam furios.

M-am dus la atelier cu cesuleţul, un mecanism foarte solid, un „Concer” pe care i-l cumpărasem anul trecut, de sărbători, de pe strada Jose Evaristo Uriburu.

Ceferina veni îndată şi-mi zise.

— Ai fost întotdeauna foarte harnic.

— Ce vrei să spui cu asta? Am întrebat-o.

— Că îmi aminteşti de tinerei care sunt un model de cuminţenie până ce le iese în cale prima fustă. Sunt sigură că ţi s-a adunat o grămadă de lucru. Ce-or să spună clienţii?

— Oricine îşi poate lua vacanţă.

— Am o întrebare: dacă îţi plăcea aşa de mult Diana, de ce-ţi mai place şi acum? E schimbată. Vezi bine: de când s-a întors, nu i-a ieşit nici măcar un herpes la gură.

Să nu credeţi cumva că îmi vorbea în glumă.

M-am gândit că doctorul Reger Samaniego avusese dreptate când mă prevenise să nu încerc s-o împing iar pe Diana către maniile ei. Deşi încercarea nu pornea de la mine, eu trebuia să fiu cu băgare de seamă să nu plec urechea la comentariile pe care cei din jur le făceau dinadins. În clipa aceea, recomandarea medicului, întipărită în mintea mea, mi-a apărut ca un adevărat sprijin.

— Spune-mi drept, am întrebat-o pe Ceferina, nu crezi că mergi cam prea departe în ce-o priveşte pe soţia mea? Prea te înfurii.

— Nu mă înfurii pe soţia ta.

Ca să vedeţi răspuns! Imediat, Ceferina s-a închis într-una din tăcerile alea care îi sunt atât de proprii.

La rândul său, Diana începu o adevărată muncă de convingere pentru ca familia ei să ne viziteze iar. N-o să vă vină să credeţi: Adriana Măria i-a răspuns că n-avea nici o obligaţie să mă suporte, deoarece nu era măritată cu mine, şi că, dacă Diana voia s-o vadă, nimeni n-avea să-i închidă uşa acasă la tatăl lor.

Don Martin s-a lăsat convins, atras cu siguranţă de promisiunea unui prânz pregătit de Diana. Cum era să bănuiască sărmanul, că acum la noi gătea Ceferina? A venit a doua zi. După spusele Dianei, bătrânul şi cu mine ne-am uitat unul la altul cu atâta neîncredere şi îndârjire, încât ea s-a întrebat dacă nu cumva, din nerăbdare, a închis orice cale de împăcare. Trebuie să recunosc că, în privinţa asta, soţia mea a învăţat pesemne la Institut să-şi ascundă starea de spirit – ceea ce poate fi de folos – fiindcă, departe de a se arăta îngrijorată, a izbucnit în râs şi a spus pe un ton nemaipomenit de drăgălaş:

— Sunteţi ca doi câini care nu se hotărăsc dacă să se joace ori să se bată. Tată, trebuie să-1 ierţi, deoarece a făcut-o spre binele meu.

Don Martin nu se prea lăsa, dar în cele din urmă a zis:

— Îl iert dacă făgăduieşte că n-o să te mai interneze niciodată.

— N-o să mai fie nevoie, spuse Diana foarte convinsă.

Îmbrăţişându-l cu efuziune, am repetat:

— Făgăduiesc, făgăduiesc.

Cu toată firea lui bănuitoare şi rece, don Martin n-a putut să nu-mi aprecieze sinceritatea. Am trecut în sufragerie. Mâncarea i-a pricinuit o dezamăgire grozavă dar, când ne temeam mai mult, mi-a cerut papucii şi am respirat uşuraţi. Am terminat seara închinând cu cidru. Bătrâna Ceferina, care apărea din când în

când şi ne privea dispreţuitoare, a cam stricat, cel puţin aşa cred eu, aceste clipe de căldură familială.

I.

Eram atât de prinşi de întâmplările simple ale vieţii zilnice – mai bine zis, de fericirea de a fi împreună – încât vă jur că am uitat de ziua de 17, aniversarea căsătoriei noastre. Într-o seară, după cină, nu ştiu cum mi-am adus aminte de acest eveniment şi, luându-mi inima în dinţi, am mărturisit că uitasem de el. Uneori, curajul îşi primeşte răsplata. Ştiţi ce mi-a spus Diana?

— Şi eu am uitat. Când iubeşti, zilele sunt toate la fel.

— La fel de importante, am zis, rostind cuvintele rar şi cu satisfacţie.

M-am uitat la Ceferina: rămăsese cu gura căscată. Diana s-a dus îndată la culcare. Am întrebat-o pe bătrână:

— Ce părere ai?

— Că vorbeşte ca din carte.

— Nu fi rea. Eu cred că înainte mi-ar fi făcut o scenă.

— E cu putinţă, zise din vârful buzelor.

— N-o să-mi spui că nu s-a întors schimbată de la Institut.

Bătrâna zâmbi în felul ei cel mai neplăcut şi plecă.

Mie îmi va rămâne oricum consolarea că, în toate întâmplările din ultima vreme, m-am simţit mereu alături de Diana.

Sâmbăta următoare m-am întrebat cam mâhnit dacă Diana n-avea să mă roage pe neaşteptate s-o duc în Piaţa Irlanda. Când mă aşteptam mai puţin, pe la ora siestei, mi-a adresat rugămintea, pe care am ascultat-o cu un sentiment destul de apropiat de tristeţe. M-am supus dorinţei ei şi pe înserat am

ajuns în piaţă, unde ne-am plimbat cam patruzeci de minute, în tăcere.

De bună seamă ştia Reger ce făcea când îmi atrăgea atenţia asupra necesităţii de a rezista ispitei să o împing pe Diana către vechiul ei fel de a fi. Sugerându-mi parcă ceva îngrozitor, Ceferina nu se dădea în lături să-mi spună cu orice prilej: „Tu crezi că au făcut treabă bună la Institutul ăla? Nu sunt sigură că o preferi schimbată.” Altă dată, când soţia mea era prost dispusă şi îi plăcea să hoinărească, înverşunarea bătrânei mă supăra; acum mi se părea şi nedreaptă pe deasupra. Chiar în sâmbăta aceea am înfruntat-o fără menajamente şi i-am spus ce gândeam.

— Haide să facem o încercare, mi-a răspuns.

Luă telefonul şi formă un număr. Eu o priveam fără să pricep, până când indignarea m-a făcut să mă împotrivesc furios. Pe bună dreptate. Bătrâna o suna pe Adriana Maria şi o invita din partea mea să vină duminică la prânz, împreună cu Martincito şi cu puştiul din vecini.

— Cum să invit o femeie care m-a jignit şi defăimat fără nici un temei?

Nu mă luă în seamă. Adăugă, pe un ton sever, de parcă cel care protesta era un copil sau un nebun:

— Să nu cumva să-i pomeneşti nevesticii de prânzul de mâine!

Nu m-am lăsat şi i-am răspuns:

— Iar tu sună-i şi spune-le că invitaţia nu mai e valabilă.

Am fost categoric, căci mă simţeam sigur pe motivele mele. M-a întrebat:

— Şi de ce mă rog?

— Cum de ce? Nu-ţi mai dai seama nici în ce zi suntem?

— Ai dreptate, zise. Mâine e 23 iar poimâine e Crăciunul.

— Asta înseamnă că, dintr-un capriciu al tău, o să suportăm familia două zile la rând.

— Va trebui să facem faţă necazului, spuse. Nu mai puteam da înapoi.

Ceferina a fost şi ea categorică. Am recunoscut în sinea mea că nu mai puteam da înapoi, dar şi perspectiva de a petrece duminica şi seara de luni cu familia mi s-a părut imposibilă.

Noaptea, pe când încercam să adorm, am făcut o descoperire care m-a speriat. Tocmai îmi spuneam că neîncrederea mea faţă de doctori e neîntemeiată, că recomandările lui Reger se dovediseră potrivite şi că n-aveam să mă mai îndoiesc de bunele lui intenţii. N-am sfârşit bine gândul, că m-am răsucit de parcă aş fi simţit o împunsătură.

Diana mă întrebă, mai mult adormită decât trează:

— Ai păţit ceva?

— Nimic, am răspuns.

Nu puteam să-i explic că descoperisem chiar atunci că faţa palidă care mă spionase în noaptea aceea de la fereastra atelierului era a lui Reger Samaniego.

A doua zi, dimineaţa, Diana m-a întrebat cum am dormit. I-am spus că n-am închis ochii.

— O să dormi la noapte, m-a asigurat.

Am privit-o, m-am gândit că era mai frumoasă şi, în ultimul timp, mai bună decât oricine pe lume, şi m-am hotărât să nu ţin seama de părerea altora. „Ceferina scorneşte mereu motive de îngrijorare” mi-am zis. „Dacă am locui singuri, Diana şi cu mine, am fi fericiţi”. Ne-am sculat îndată şi ne-am dus să bem mate. Cu o voce dulceagă, care m-a făcut să fiu cu ochii în patru, Ceferina i-a spus soţiei mele:

— Fiindcă e duminică i-am poftit pe tatăl şi pe sora ta. Vor veni şi cu puştiul. De ce nu pregăteşti pentru prânz faimoasele tale plăcinte cu porumb?

Diana a protestat, grozav de abătută:

— Azi n-am nici un chef de gătit!

Îmi amintesc că mi-a trecut prin cap: iată o dovadă limpede că Ceferina o tulbura. Bătrâna insistă:

— Se cuvine să sărbătorim împăcarea.

— Nu trebuie să facem atâta caz. Continuară să discute, prieteneşte, până când bătrâna schimbă foaia şi zise dinadins:

— Adu-ţi aminte că pentru tine toate zilele sunt de aniversare.

Credeţi-mă, Diana părea o biată şcolăriţă scoasă la tablă de învăţătoare să spună lecţia pe care n-o ştia. În zăpăceala ei, a spus ceva care ne-a făcut să râdem:

— Vii, Lucho? M-a întrebat. Hai să cumpărăm foaia de plăcintă şi o conservă de porumb.

N-o să-mi spuneţi că vorbele ei n-aveau haz, mai ales în gura unei bucătărese care dă dovadă de atâta pricepere şi amor-propriu când pregăteşte bucatele. Ce se petrecea oare? Gospodina care totdeauna cerea vânzătorului ştiuleţii cei mai proaspeţi se mulţumea acum să cumpere în conservă? Ba şi mai de necrezut: o bucătăreasă atât de mândră de minunăţia şi fineţea neasemuită a felului în care-i ieşeau prăjiturile, plăcintele şi foietajele, de i se dusese vestea, avea să cumpere foile gata făcute?

Foarte sigură de ea, Ceferina îi ceru soţiei mele.

— Ia creion şi hârtie.

Diana ascultă ordinul şi, cu o supunere de-ţi venea să te cruceşti, se apucă să scrie după dictare lista cu tot ce trebuia să

aducem. Mi-am zis că, la timpul potrivit, când amintirea internării n-o va mai tulbura, o voi întreba pe Diana cum au izbutit cei de la Psihiatrie să-i schimbe felul de a fi.

Înainte de plecare, i-am atras atenţia bătrânei:

— Ai grijă de căţea. Să nu cumva s-o fure.

— Câtă vreme e cu mine, n-o s-o fure nimeni, răspunse. Sau ce-ţi închipui? Fiecare apără ce iubeşte, adăugă, privindu-mă în ochi, de parcă aş fi putut s-o înţeleg. Dar nu înţelegeam nimic.

Am comentat cu soţia mea că, după câte se pare, căţeaua fusese îndrăgită de toată lumea. Când am ajuns la prăvălia din colţul străzii Acha, apăru Picardo. Caraghiosul de el, ţanţoş nevoie mare, trecu înainte fără să salute.

— Ce l-o fi apucat? Am întrebat.

— Pe cine?

— Pe Picardo. Nu m-a salutat.

Ne-am dus apoi la piaţă. Văzând-o pe Diana cum ştergea de pe listă, plină de zel, cumpărăturile făcute, m-am întrebat dacă bătrâna n-o fi deocheat-o. Mi-am adus atunci aminte de recomandările doctorului şi am recunoscut iar că fusese prevăzător.

Am intrat în pasaj şi, la capătul celălalt, în grădină, am zărit-o pe bătrână în faţa porţii. Când ne-am apropiat, şi-a ridicat braţele şi a anunţat:

— A fost Aldini să te vadă, să-ţi spună că au internat-o pe Elvira la Psihiatrie.

Am reuşit să exclam:

— Nu se poate!

Cu ochii mijiţi, Ceferina se uită la Diana şi comentă:

— O să vedem cum i-o dau înapoi.

Eram aşa de tulburat că nu scoteam o vorbă, în cele din urmă am zis:

— Mă duc la Aldini.

Diana m-a îmbrăţişat şi mi-a şoptit la ureche:

— Nu pleca. Nu vreau să rămân singură cu vrăjitoarea asta.

— Mă duc şi mă întorc repede, am explicat.

— Ia-mă cu tine.

— Nu pot.

Mâhnită de-a binelea, ori speriată, m-a rugat:

— Nu întârzia!

Aldini era în curte, aşezat la marginea unei bănci lungi de pin, cu tărtăcuţa de mate în mână, ibricul alături şi cu Malandrân întins la picioare. Când m-a văzut, a ridicat cum a putut un braţ, 1-a mişcat încet în jur şi a zis:

— Scuză dezordinea. Curtea asta este o pantomimă acvatică. Bărbatul trăieşte ca un adevărat porc atunci când soţia lipseşte de acasă. E de ajuns să-ţi spun că Malandrin, ca niciodată, îşi face nevoile înăuntru. Am întrebat:

— Ce s-a întâmplat?

— Ce să se întâmple? Răspunse. Dezordinea şi murdăria se adună. Ia loc.

M-am aşezat la capătul celălalt al băncii. Şchiopul, care în general dă dovadă de o inteligenţă cu mult superioară faţă de a mea, părea în dimineaţa aceea prostit de-a binelea. O fi aşa cum spune don Martin: mâhnirea întunecă mintea. Am ridicat vocea ca să înţeleagă:

— Te-am întrebat ce s-a întâmplat cu Elvira.

— Ce să fac? Răspunse. A trebuit s-o internez. Mi-a întins anevoie ceaiul. Am chibzuit în timp ce sorbeam şi apoi m-am încumetat să întreb:

— Oare i-o fi pasionând să ne interneze soţiile?

— Să-i pasioneze? Repetă privind fix ceaiul.

Am dat să lămuresc, cu un firicel de voce, între ironică şi satisfăcută, pe care eu însumi am socotit-o neplăcută:

— Poate ne au de clienţi, dragă.

Uitam pe nedrept surpriza plăcută pe care mi-a provocat-o, la vremea ei, nota de plată de la Psihiatrie, şi mă cuprindea iar vechea ciudă împotriva doctorului.

— Nu, nu, se împotrivi Aldini, adăugând trist: în ultimul timp biata Elvira era foarte schimbată.

Era rândul meu să mă străduiesc să pricep.

— Foarte schimbată? Am repetat.

— Nu ştiu ce-avea. Nu era cea de totdeauna.

În răstimpul ăsta eu sorbeam din mate-le neîndulcit şi meditam.

— De ce nu m-ai chemat? L-am întrebat.

— Nu te-am văzut. Ieşi rar de când s-a întors Diana, şi mereu însoţit de ea. Dacă ai aflat în sfârşit ceea ce se cheamă fericire, n-o să fiu eu cel care o să ţi-o tulbur cu necazuri.

— Ţi-o vor da pe Elvira înapoi, i-am zis.

— Va dura mult.

— Şi eu am avut parte de o aşteptare nesfârşită, dar într-o bună zi mi-au dat-o înapoi.

— Schimbată? Întrebă cu un glas abia auzit. Schimbată în bine?

Am răspuns hotărât:

— Schimbată.

— Bine ar fi să am şi eu norocul ăsta!

— O să-l ai.

Se vedea bine că bietul Aldini era prea trist ca să fie încurajat cu vorbe, oricât ar fi fost ele de potrivite. Ne-am băut ceaiul în tăcere şi, fiindcă nu mai ştiam ce să-i spun, mi-am prelungit vizita peste măsură de mult. În cele din urmă m-am ridicat.

— Când ai nevoie de mine, i-am spus, cheamă-mă. Te rog s-o faci neapărat.

M-a privit nelinişţit, ca şi cum plecarea mea l-ar fi surprins. Cu toate că mă chinuiau remuşcările, deoarece era de netăgăduit că în ultimele săptămâni îl uitasem cu desăvârşire, am plecat acasă.

Cum s-au mai schimbat vremurile! Odinioară, aţi fi zis că în pasaj se trăia ca la ţară; nu se auzeau nici păsările. Duminica aceea fiind Ajunul Crăciunului, dacă nu aş fi ocolit o pocnitoare, rămâneam surd. Nu ştiu ce îi apucase pe băieţii din cartier, dar vă jur că totul părea mai curând război mondial decât sărbătoare. Prima victimă a fost căţeaua, care de frică n-a mai vrut să iasă de sub pat.

Soţia mea nu era în bucătărie. Înainte de a apuca să întreb de ea, Ceferina mi-a spus:

— Nu făcea nimic ca lumea, aşa că am trimis-o să se îmbrace.

Mi-a zburat iar gândul la Aldini. I-am spus:

— N-o să-ţi vină să crezi. Dacă mi-am amintit de Şchiop săptămâna trecută o singură dată, e mult.

— Dragostea şi prietenia nu fac casă bună, decretă bătrâna. Când prima e în floare, cealaltă păleşte.

Şi mai zice apoi că Diana vorbeşte ca din carte! M-am îndreptat spre uşă, să nu înceapă iar o ceartă.

— Pleci? Mă întrebă.

— Să mă îmbrac, am răspuns.

Sunt unii care dispun veşnic de capacitatea de a enerva. Ştiţi care a fost comentariul Ceferinei?

— Domnul se supără fiindcă i-am poftit cumnata, dar când vine se găteşte pentru ea.

M-am abţinut pentru a doua oară. În spatele meu, bătrâna bombăni cu glas ridicat:

— Bărbaţii sunt precum câinii.

M-am întrebat nedumerit dacă dragostea mea pentru Diana era de ajuns ca să-mi atragă antipatia Ceferinei.

Îmi reamintesc de evenimentele din acele ultime zile cu aceeaşi vie teamă. Îmi apar iar în minte, învăluite într-o lumină stranie, de parcă ar fi vederi ori tablouri dintr-un coşmar în desfăşurare, unde cu toţii, copiii şi fiinţele cele mai dragi inimii mele urmăresc brusc un scop necrezut de josnic. Nu vă cer să daţi crezare consideraţiilor mele, care ar putea părea aiureala unei minţi rătăcite, dar vă asigur că mă străduiesc să fiu cât se poate de exact în povestirea faptelor. Nu uitaţi că vă scrie un ceasornicar.

Prima ceartă – cei ai casei am asistat la ea ca simpli spectatori – a izbucnit când Adriana Măria nu le-a dat voie puştilor să iasă în stradă.

— Uiţi că sunt băieţi şi nu domnişoare, se împotrivi don Martin. Tendinţa firească unui băiat normal e să arunce pocnitori, să spintece pisici şi să se bată cu pumnii.

Am discutat îndelung. În sinea mea, îi dădeam dreptate Adrianei Măria, dar doream să câştige don Martin, să scăpăm, măcar pentru scurtă vreme, de Martincito şi de prietenul lui.

Atmosfera de tensiune generală era agravată de zgomotele pocnitorilor, permanente şi totuşi mereu intempestive, în pasaj şi în tot cartierul de jur-împrejur.

Aşa cum se întâmplă de obicei, la ora când copiii beau laptele încordarea s-a mai domolit, ba chiar am râs cu toţii. Pricina bunei dispoziţii era însă neplăcută. Dar s-o luăm pe îndelete, cum predică socru-meu. Prânzul şi răstimpul siestei nu numai că s-au prelungit considerabil, dar au fost şi cam agitate.

— Doar un ranchiunos nu iartă un copil, mi-a trântit la un moment dat cumnată-mea.

O fi avut dreptate, dar vă jur că Martincito şi prietenul lui, un grăsan palid, ne înnebuniseră pe toţi, şi mai ales pe Diana, ceea ce nu mi-a căzut bine, şi pe biata căţea, tiza ei, care a stat cât a fost ziua de lungă cu coada între picioare. Mi-aduc aminte că Diana s-a apropiat de mine ca să-mi spună încet:

— Mă duc să iau o aspirină, că nu mai rezist.

Trebuie să recunosc că don Martin a rămas imperturbabil. Era marele căpitan pe puntea de comandă, surd la necazurile echipajului. Pentru că urmărea un serial care-l interesa grozav, nici nu şi-a luat ochii de pe ecran atunci când şi-a scos unul din papucii mei, l-a înhăţat pe grăsan de ceafă şi l-a bătut cu mai multă furie decât ar fi procedat cu un covor.

— Doamne, ce maniere de a te purta cu un invitat, a protestat cumnată-mea. Dacă mâine îmi vine vecina să se plângă, îi spun să stea de vorbă cu tine.

În ce mă priveşte, i-am luat apărarea socrului, căci puştii se jucau de-a v-aţi ascunselea pe sub perdea ori pe sub masă şi te luau neîncetat prin surprindere, fără să-ţi dea răgaz să te întrebi cine găsea pe cine.

M-am dus în cameră să văd ce se întâmpla cu soţia mea, care nu se mai întorcea. Am găsit-o pe pat, cu batista umedă pe frunte.

— Bietul Lucho, mi-a zis. Cât de mult trebuie să mă iubeşti pentru ca să suporţi familia asta!

I-am mulţumit pentru bunătatea ei, am privit-o lung în ochi, am sărutat-o. Strâns înlănţuiţi, ne-am întors la ceilalţi, precum doi creştini în arena cu lei. Hărmălaia a atins punctul culminant când Adriana Maria a rugat-o pe sora ei să-1 ducă pe Martincito la bucătărie, să bea laptele. Spre uimirea generală, Diana s-a prezentat cu grăsanul. Toţi, vă rog să mă credeţi, am izbucnit în râs, chiar şi don Martin. Sărmana Diana s-a înroşit şi şi-a ascuns faţa în mâini; mie mi-a fost teamă să nu înceapă să plângă. Bătrâna a comentat, ca să înrăutăţească şi mai mult lucrurile:

— Acum nu-şi mai recunoaşte nepotul pe care îl iubeşte atâta!

Din fericire socrului meu nu i-au căzut bine cuvintele astea şi a strigat, suflând din greu din pricina furiei:

— S-o luăm încet. Mai întâi să-mi spuneţi cu ce drept îi vorbiţi astfel Dianei mele, care abia a ieşit de la balamuc.

Vorbele astea n-or fi fost poate cele mai potrivite, dar m-au mişcat până la lacrimi, deoarece arătau că don Martin este un apărător înverşunat al soţiei mele.

Chiar dacă nu se cade s-o spun eu, vă asigur că, de n-ar fi fost ea, cu bunătatea şi cu felul ei de a şti să se poarte cu oamenii, am fi petrecut după-amiaza tipică de familie: ştiţi şi dumneavoastră, cu bârfa şi cu prefăcătoria obişnuită. La un moment dat, Adriana Măria, toată numai miere, mi-a cerut arborele genealogic pe care, dintr-o greşeală lesne de înţeles, l-a numit ginecologic. Diana a ascultat-o fără să clipească, Ceferina i-a tot dat zor cu înţepăturile, iar don Martin, făcând pe împăciuitorul suprem, ne-a obligat să mai suportăm încă un serial la televizor. Soţia mea s-a purtat extraordinar, fiindcă însăşi Adriana Maria mi-a lăudat-o peste măsură când am rămas o clipă numai noi doi (e drept pe un ton cam intim, lăsând să se

înţeleagă că ea şi cu mine ne potriveam de parcă am fi fost complici, ceea ce mă supăra totdeauna). Când în sfârşit familia a dat să plece, soţia mea spuse:

— Îi conduc până la staţia de autobuz.

— Ce staţie, dă-o-ncolo! Protestă don Martin, cu grosolănia care-l face să se simtă atât de în largul lui. După închiderea asta obligatorie în casă, plămânii cer aer curat. Să mergem la piaţeta Zapiola.

— Cu atât mai bine, exclamă Diana. O plimbare bună pentru căţea.

— Biata de ea, am zis. Cu frica ei de pocnitori, o să fie mai curând un chin decât o plimbare.

— Trebuie să iasă, mi-a spus nerăbdătoare bătrâna. Ştii prea bine că în casă nu face nimic.

— Avem grădină s-o scoatem, am răspuns.

— Nici în grădină nu face nimic, pentru că îi e teamă şi tot vrea să intre, spuse soţia mea.

După cum vedeţi, nu totdeauna se împotriveşte spuselor bătrânei.

— Încearcă să găseşti până data viitoare arborele ăla, mă rugă Adriana Măria. L-am băgat nu ştiu pe unde, la voi în dormitor. Nu ştiu unde mi-a fost capul.

Cum eram cu gândul la treburi care mă priveau îndeaproape, am zăbovit până să pricep că îmi vorbea de arborele genealogic; îmi aminteam de timpurile, acum de neimaginat, când îndată ce ieşea soţia mea mă cuprindea neliniştea şi bănuiala. M-am gândit, pe cuvânt, că n-aveam de ce să mă plâng de soartă.

După ce familia a plecat, am recapitulat în minte după-amiaza, am calificat-o drept un adevărat coşmar, iar apoi, amintindu-mi de o vorbă foarte pe gustul lui Aldini, drept o pantomimă

acvatică. Iertaţi-mă dacă nepotrivirea acestor cuvinte vă deranjează. Eu le folosesc deoarece arată exact caracterul confuz şi poate comic al faptelor petrecute, ceea ce mie mi se pare că le face şi mai triste.

Cum musafirii plecaseră, am intrat în casă cu un sentiment de uşurare. Atunci Ceferina a declarat:

— Plimbarea asta o să-mi dea un răgaz preţios să-i inspectez lucrurile.

La început n-am înţeles, ori n-am putut crede, apoi m-am împotrivit categoric.

— Cum îţi închipui că o să permit o asemenea grozăvie?

M-a întrebat:

— Ce-i rău în asta?

— Cum adică ce-i rău în asta? Am repetat. Ca să reuşească în ce-şi propune, devine o adevărată vulpe.

— Dacă nu găsesc nimic, o să fiu prima care o să recunosc.

Cinstea mi-a dat putere şi n-am cedat nici în ruptul capului. I-am spus răspicat:

— Eu, dragă, sunt cinstit cu soţia mea.

S-a supărat de parcă ar fi văzut în cuvintele mele ceva condamnabil şi chiar ridicol. S-ar părea că uneori unei femei nu-i cade bine ca un bărbat s-o asigure că îi este fidel alteia. Ceferina şi-a ascuns furia cum a putut mai bine, pentru a mă întreba pe tonul cel mai dulceag:

— Ce câştigi dacă mă laşi cu îndoiala?

„Nimic” mi-am zis. „Doar că mă pisezi şi înnebuneşti cu aluzii. De parcă n-aş şti cât de îndărătnică poţi fi?” Luându-ne astfel cu vorba, am intrat în cameră şi, mai înainte de a înţelege tâlcul

actelor ei, a început să cerceteze dulapul. Când mi-am revenit din uimire, i-am strigat:

— E un abuz! N-o să încuviinţez una ca asta! Abia s-a întors Diana şi nimeni n-o mai respectă!

— Ai multă încredere în ea? Întrebă, aproape afectuos.

— Încredere absolută, am răspuns.

— Atunci de ce nu mă laşi să continui? Eu sunt cea care o să pic prost.

— N-o să permit una ca asta! Am repetat, fiindcă nu-mi trecea altceva prin minte.

Chiar dacă pare incredibil, uneori bătrâna mă face să mă fâstâcesc. Ce mi-a spus bunăoară imediat după aceea mi s-a părut, preţ de un minut – minutul hotărâtor, din păcate – fără replică.

— Dacă mă-nşel, a declarat cu cea mai mare solemnitate, nu mai spun niciodată un cuvânt împotriva Dianei. De ce nu dai o fugă până la poartă? Ar fi neplăcut să apară pe neaşteptate.

Am dat fuga până la poartă, m-am uitat afară şi m-am întors într-un suflet. Eram atât e tulburat încât am fost gata să-i zic: „Nu-i nici o primejdie”. I-am strigat:

— Încetează!

— Nu mai am mult, m-a asigurat, fără să-şi piardă cumpătul şi fără să-şi întrerupă căutarea.

— Nu pricepi că nu e nimic? Am întrebat-o. Termină odată!

— Dacă nu găsesc nimic, cine o să te suporte?

Ieşirea asta m-a amuzat, ba chiar m-a măgulit. M-am întrebat apoi ce-o fi căutând oare bătrâna cu atâta înverşunare. Fără să las să mi se ghicească neliniştea, am repetat:

— Termină odată!

— Vreau să las totul în ordine, zise, ca o fiinţă chibzuită. De ce nu mai dai o fugă, să vezi dacă nu apare?

M-am supărat, căci spunea că pune lucrurile la loc, dar scotocea mai departe. Vă mărturisesc că m-am gândit, la rândul meu: „Ar fi neplăcut ca Diana să apară dintr-o dată”. Am dat iar fuga până la poartă. Când m-am întors în dormitor, Ceferina agita deasupra capului, cu un aer triumfător, o fotografie. N-am simţit curiozitate, ci mai curând oboseală şi teamă. Teamă că poate o revelaţie de neconceput va distruge totul pe veci.

Bătrâna ţinea fotografia de un colţ; nu-i dădea drumul şi nici nu mă lăsa s-o văd. În cele din urmă mi-a arătat-o. Era o fată, într-un parc; o fată de vreo douăzeci de ani, destul de frumoasă, dar slabă şi, aş zice, tristă. Am privit-o cu un fel de fascinaţie pe care nu puteam să mi-o explic, în sfârşit am reacţionat, întrebând:

— Ce-i cu asta?

— Cum ce-i cu asta?

— Sigur, am spus, ai fi fost tare fericită dacă ar fi fost un tip.

Am atins-o pesemne la punctul sensibil, fiindcă a deschis gura şi a închis-o la loc, fără să rostească o vorbă. Şi-a revenit destul de repede.

— Ţie ţi-a vorbit de fata asta? Întrebă. Mie nu.

— De ce să vorbească de toată lumea? O fi poate vreo cunoştinţă de la Psihiatrie şi n-o pomeneşte dintr-o delicateţe şi un respect pe care nu le poţi pricepe. Sau pur şi simplu nu vrea să-şi mai amintească de zilele alea.

Cred că am câştigat un punct. Ceferina a lăsat mâna în jos şi i-am luat fotografia. Am văzut că hârtia era dezlipită şi răsucită la colţul pe care bătrâna îl ţinuse între degete. Am netezit-o cu grijă şi am întins-o pe carton; atunci a apărut scrisul de tipar: Amintire din Piaţa Irlanda. M-a făcut să-mi cam pierd cumpătul.

Am auzit lătratul căţelei şi n-o să vă vină să credeţi – ne-am privit ca doi complici. Ceferina a luat fotografia.

— O pun unde am găsit-o, declară.

A băgat-o printre rufe şi, cât se poate de liniştită, a început să aranjeze dulapul. Am ieşit în întâmpinarea Dianei – mi-e ruşine s-o spun – ca să-i dau timp celeilalte. Diana mi-a înmânat un pacheţel.

— Pentru tine, a spus.

S-a dus să dea apă căţelei. Dinspre bucătărie apăru bătrâna, cu un aer satisfăcut, grozav de insolent. I-am arătat pacheţelul şi i-am zis:

— Pe când eu încuviinţam aiurelile tale, Diana mi-a cumpărat un cadou.

Mi-a răspuns în şoaptă:

— Nu ştim cine este.

Când am deschis pacheţelul, am descoperit cu neplăcere că darul Dianei era un somnifer. Am întrebat-o, cătrănit:

— Cum îţi închipui că o să iau aşa ceva? Adevărul e că nu am nevoie de somnifere şi mă mândresc cu asta. A insistat:

— Azi-noapte n-ai închis ochii. Trebuie să te odihneşti.

Cred că atunci m-am înfuriat. Am repetat întrebarea:

— Cum îţi închipui că o să iau aşa ceva? Îţi garantez că n-or să-mi găsească urme de droguri în ziua când îmi vor face autopsia.

Subiectul mă interesa pesemne, căci am continuat să perorez pe tonul ăsta care, deşi nu era ostil în chip deliberat, părea violent de atâta patimă. Deodată, am băgat de seamă că Diana era foarte tristă. M-a cuprins ruşinea şi m-am întristat şi eu; aş fi făcut orice s-o văd mulţumită. Cadoul şi insistenţa ei or fi fost

poate nepotrivite, dar vina mea era mai mare: orbit de vanitate, cu toate că o iubeam mai mult decât orice pe lume, o chinuiam. De când s-a întors de la Psihiatrie nu i-am vorbit niciodată în felul ăsta şi înainte nu m-aş fi încumetat. I-am cerut iertare, mi-am recunoscut grosolănia, am început s-o mângâi dar, firește, nu i-am alungat tristeţea. Îmi amintesc că, pe când mă uitam la chipul ei atât de mâhnit şi atât de frumos, m-am întrebat, ca omul ros de o bănuială absurdă, ce-o fi întristat-o mai mult pe Diana: asprimea cuvintelor mele sau pur şi simplu că n-aveam de gând să iau picăturile. M-am ruşinat de gândul ăsta pe care l-am socotit meschin, mi-am zis că primeam neîncetat dovezi de dragoste din partea Dianei şi că ea, cel puţin în ultima vreme, nu se arăta nicicând îndărătnică ori capricioasă.

Ceferina a deschis pe neaşteptate uşa, anunţând:

— Masa e gata.

S-a întors cu spatele şi a bombănit nişte cuvinte pe care eu le-am interpretat cu „Cealaltă măcar gătea”.

Cred că Dianei îi e teamă de ea, fiindcă să fi văzut ce repede i-a trecut supărarea. A ajutat la servit, săritoare cum nu se mai poate, şi s-a străduit teribil să întreţină conversaţia. Bunăvoinţă zadarnică: am terminat masa în tăcere.

În timp ce femeile spălau farfuriile, eu mă prefăceam că citesc ziarul şi luptam cu somnul care îmi dădea târcoale, fără să fie nevoie de nici un somnifer, deoarece noaptea trecută nu dormisem deloc. Bătrânei nu-i scapă nimic, n-a fost deci o minune că mi-a zis:

— Şi tu ai devenit un adevărat trântor. Până la întoarcerea Dianei ai fost un model: când mă duceam să mă culc, mai lucrai încă la ceasuri, iar acum nu-ţi mai aduci aminte că există, nici ziua, nici noaptea. Ai de gând să trăieşti din dragostea soţiei tale?

— Cred, i-am răspuns, că şi cel din urmă sclav are dreptul la puţină vacanţă.

Abia ne-am întors în dormitor, că Diana a căzut iar pradă tristeţii. Neştiind cum s-o fac să-i treacă, i-am spus într-un târziu:

— Nu-ţi fă griji. O să iau picăturile. M-am gândit că, pentru a salva aparenţele, îmi va răspunde să nu le iau, dacă n-aveam chef. Dar mi-a răspuns îndată, de parcă s-ar fi temut să nu mă răzgândesc:

— Mă duc după un pahar cu apă.

Mi-am amintit atunci de poveşti spuse demult de Picardo despre indivizi care turnau două sau trei picături dintr-un drog în cafeaua cu lapte a domnişoarelor, ca să le exporte adormite în America Centrală. Cu toată îngrijorarea mea profundă, m-am întrebat în glumă unde aveau să mă exporte.

Nu vă închipuiţi cât e de greu să convingi pe cineva că o să iei un leac şi de fapt să nu-l iei, mai ales când acest cineva te urmăreşte, chiar dacă o face pe ascuns. De bună seamă, nu strălucesc prin puteri de vrăjitor ori de scamator. Situaţia pe care o descriu acum rapid se prelungea peste măsură, aşa că m-am dus la baie cu paharul – în mare zor, deoarece Diana mă urma – am aruncat conţinutul în lavabou, mi-am umezit gura şi am spus:

— Nu e rău.

Mi-am dat seama că soţia mă privea cu neîncredere. Ceea ce m-a ajutat în cele din urmă s-o liniştesc a fost somnul care mă cuprinsese cu adevărat. Ca s-o conving mai bine, mă frecam la ochi şi căscam, într-un simulacru ce-mi mărea starea de somnolenţă, aşa încât am adormit, pentru a mă trezi în scurtă vreme, cu o tresărire pe care am ascuns-o grabnic. Jocul ăsta s-a repetat şi, cum întredeschideam ochii, dădeam mereu peste ochii Dianei care mă priveau atent, aş spune aproape sever. Ştiu că noaptea târziu, poate fiindcă gândul se confundă cu visele, par cu putinţă lucruri cu totul de necrezut; adevărul e că pe atunci eram încredinţat că Diana, cu un scop pe care mi-l ascundea, voia să adorm. Unii spun că e o ruşine să te sperii de o femeie; eu vă mărturisesc că mi-a fost teamă. Primul simptom

a fost o trezire foarte scurtă, căci somnul m-a doborât iar. Visam tot felul de prostii, că Diana avea să profite de visul meu, că era nu numai vicleană, ci şi mincinoasă. Uneori, frica era atât de puternică, încât mă deştepta. Într-una din aceste treziri – nu mă întrebaţi dacă a fost a treia sau a patra căci pierdusem socoteala – n-am mai dat de ochii minunaţi ai soţiei mele. Am întors cu prudenţă capul şi chiar m-am ridicat puţin, străduindu-mă să descopăr unde se afla; îmi amintesc că m-am crezut singur – nu cu uşurare, ci cu nelinişte, un alt fel de nelinişte, care mă ducea cu gândul la timpuri trecute – până când un zgomot, ca al unui şoarece printre hârtii, m-a făcut să privesc spre comodă. Am văzut-o acolo, cercetându-mi sertarele, aşa cum făcuse Ceferina cu dulapul ei, cu câteva ore înainte. Pe cuvânt că la început m-am socotit spectatorul unei pantomime care nu avea alt ţel decât să mă umilească. Eram gata să strig că bătrâna a acţionat împotriva voinţei mele şi că n-a găsit nimic. M-am abţinut, pentru că era de ajuns s-o privesc ca să înţeleg că într-adevăr căuta ceva. Oricât de mult mi-am bătut capul şi mi-am trecut în revistă obiectele, n-am descoperit niciunul care să îndreptăţească atâta zel. „În afară de Eibar” m-am gândit. Spuneţi şi dumneavoastră, de ce să aibă Diana nevoie de un revolver? „Ca s-o omoare pe Ceferina” mi-am zis, fiind gata să caut o explicaţie pentru orice trăsnaie. Apoi m-am gândit mai bine că nu era cu putinţă să-i pese prea mult de bătrână şi că, de bună seamă, căuta revolverul să mă omoare şi să rămână cu lucrurile mele. Frica te face să-ţi treacă prin cap gânduri de-a dreptul ruşinoase. Eu am izbutit să nu mă afund de tot în ruşinea asta, deoarece Diana şi-a întrerupt căutarea, de parcă ar fi găsit ce urmărea. M-am mai ridicat puţin şi am văzut cum cerceta o foaie de hârtie. Operaţia asta i-a luat o groază de vreme; apoi a pus hârtia în sertarul al doilea al comodei mele. Aranjând lucrurile a fost la fel de grijulie precum Ceferina: o comparaţie proastă, întrucât în comoda mea a fost totdeauna harababură, iar Diana îşi ţine dulapul în ordine.

Deodată, părându-mi-se că a dat să se întoarcă, m-am întins la loc. Paşii care se apropiau m-au făcut să nu-mi mai simt bătăile inimii.

Diana s-a aplecat peste mine şi, pe cuvânt, m-a sărutat pe frunte şi a şoptit de două ori „sărmanul de el”. Vorbele astea au fost pentru mine un adevărat balsam, fiindcă mi-au adus aminte de mama. Cu pleoapele întredeschise am privit-o în ochi şi mi-am zis că Diana mă ocrotea de toate primejdiile de pe lume. De la acest sentiment de siguranţă am trecut iar la bănuieli şi temeri de necrezut. Nu ştiu cum, nici de ce, mi s-a năzărit să mă întreb cine mă privea prin ochii Dianei.

Apoi, soţia mea a înconjurat patul, a dat la o parte cuvertura şi, cu mişcările ei de neconfundat, pe care i le ştiu pe dinafară, s-a culcat; ca totdeauna, a încercat mai întâi o parte, pe urmă pe cealaltă (odată mi-a spus că toţi ne purtăm ca nişte căţeluşi care nu se hotărăsc ce poziţie să-şi aleagă) şi în sfârşit a adormit. M-am sculat îndată şi, cu mare băgare de seamă să n-o trezesc, m-am dus la comodă, împins nu atâta de curiozitate cât de dorinţa să-mi omor timpul. Cu surprinderea pe care v-o puteţi închipui, de cum am deschis sertarul al doilea am descoperit că hârtia căutată de Diana cu atâta înfrigurare era arborele genealogic. „La urma urmelor”, mi-am zis, „este o Irala şi pe undeva trebuia să iasă la iveală asemănarea cu restul familiei.” Bineînţeles, n-am spus asta împotriva Dianei. Reacţia mea, îndată ce am făcut descoperirea, a fost de duioşie. M-a îmboldit dorinţa s-o îmbrăţişez, s-o trezesc, să-i povestesc gândurile mele nedrepte şi s-o rog să mă ierte. M-am îndreptat spre pat cu intenţia asta când, fără să vreau, mi-a trecut prin minte altă interpretare a strădaniei ei de a găsi arborele genealogic. „A vrut să-l cerceteze, m-am gândit, pentru că e alta. Trebuie să cunoască antecedentele familiei, să ştie, bunăoară, cum o chema pe maică-sa. Asta-i explicaţia”. Am adăugat imediat, de parcă aş fi fost sigur că interpretarea asta era cea exactă: „Din nefericire pentru ea, a nimerit, săraca, într-o familie care găseşte mereu pretexte de a se grozăvi cu strămoşii”.

Întins în pat, am tot chibzuit până am ajuns să mă întreb dacă n-am luat-o razna. „Tot atât de firesc ar fi să cred că şi-a amintit de arborele genealogic, că a avut chef să mă întrebe unde să-l caute şi că mă privea să vadă dacă dormeam cu adevărat, fiindcă nu voia să mă trezească”. Începusem să respir uşurat,

când mi-a venit în minte că a insistat să iau picăturile cu mult înainte de a începe căutarea. Poate că a ţinut neapărat să le iau, socotind că în noaptea aceea trebuia să dorm adânc. Prin clinici şi prin alte locuri unde au de-a face cu personal medical oamenii capătă prostul obicei să recurgă la hapuri pentru orice. În ce mă priveşte, mi-am exagerat poate aversiunea faţă de picături. De-a lungul acelei zile nesfârşite îmi găsisem singurul refugiu lângă soţia mea, iar apoi, pentru că mi-a cumpărat un somnifer, am început să-mi imaginez tot felul de lucruri şi să devin bănuitor. Gândindu-mă întruna la toate astea, într-un târziu am adormit. Cam pe la opt, o stare de agitaţie dintr-un vis m-a deşteptat. De cum am deschis pleoapele, am dat de ochii soţiei mele privindu-mă fix, ca şi cum ar fi vrut să-mi smulgă un secret. Ideea m-a amuzat, eram gata să-i spun că eu n-aveam taine, dar mi s-a părut deodată că secretul era în ea şi m-am speriat.

Cum nu-mi mai stăpâneam nervii, m-am sculat şi m-am dus la baie. Mi-am cufundat încheieturile mâinilor în apă rece până mi s-a făcut lehamite; mi-am udat apoi fruntea şi ceafa. Eram năuc, încredinţat că aşa nu mai puteam s-o duc şi am ajuns chiar să mă întreb dacă n-aveam să dau fuga la Institut, să-mi facă vreo injecţie ori poate să mă interneze. Aşa nu mai mergea. Ceaiul, care te face nervos, din câte am citit eu în Mundo Argentina1, m-a liniştit. Oricât am fi cu gândul în altă parte, tot ne abatem puţin atenţia până îl sorbim şi-l dăm mai departe să bea şi altcineva. Aş zice că rotunjimea tărtăcuţei dă mâinii o mulţumire: nu mă întrebaţi de ce. De bună seamă că îmi stătea capul la toate astea ca să nu mă gândesc la ceea ce mă frământa. În parte, încercarea îmi reuşea.

Diana şi Ceferina comentară plictisul de a suporta iar, în seara aceea, familia Irala. Era o plăcere să le vezi cum se înţelegeau. Auzind-o, ai fi crezut că Diana n-avea de-a face în nici un fel cu Adriana Maria şi cu don Martin. Atmosfera 1 Ziar argentinian de mare circulaţie (N. Tr.). Prietenească s-a prelungit până când bătrâna n-a mai putut răbda şi a început s-o necăjească pe Diana cu sugestii pentru meniu. De fapt, o provoca. Diana a dat dovadă de un tact desăvârşit. S-a uitat la ceas, s-a scuzat că era târziu, s-a închis în baie şi a dat drumul la duş. Cât despre mine,

m-am dus la atelier: nu suportam să îmi umble mintea slobodă. Acolo, în faţa grămezii de ceasuri aduse la reparat, am recunoscut în sinea mea că în ultima vreme simţul meu de răspundere cam scăzuse. Ceferina îmi spusese odată că dragostea şi simţul răspunderii faţă de muncă nu fac casă bună; n-am ascultat-o, fiindcă o spunea împotriva Dianei.

Am lucrat cât am putut de bine, în nădejdea de a fi ceasornicarul destoinic de totdeauna, de a-mi fi recâştigat vocaţia. Deodată, m-am pomenit gândindu-mă la ziua abia începută, care mi se părea nesfârşită. Chiar şi acum, după cele întâmplate, îmi vine greu s-o spun: mi-a fost teamă de toate orele pe care aveam să le petrec cu Diana, ajungând atât de departe încât mi-am dorit să se însereze curând, s-o văd pe Adriana Măria. „Măcar asta e sora ei”, mi-am zis. Ca în vis, mi-am închipuit că o îmbrăţişam cu duioşie; spun ca în vis, pentru că imaginaţia mea a o luase razna şi mi-a înfăţişat-o pe Adriana Maria strângându-mă într-un chip de-a dreptul neruşinat, în vreme ce eu eram trist deoarece nu reuşeau să-mi interpreteze sentimentele. M-a copleşit apoi dorul după soţia mea. Mi-a fost dor de ea într-un fel foarte ciudat, împins de curiozitate, de dorinţa de a o cunoaşte mai bine, cu speranţa neţărmurită că mă înşelasem, de a plânge în braţele ei, a-i cere iertare, a uita totul.

Nu mă înţeleg nici eu însumi. Diana a sosit îndată şi mi-a venit să fug. Poate aş putea să mă explic: când nu era cu mine, bănuiam că mi-ar fi fost de ajuns să o privesc ca să mă înseninez, şi că închipuirile mele erau pur şi simplu mofturi de bărbat răsfăţat de soartă; cu ea alături însă mi se părea că, dincolo de expresia şi de pielea ei, văd o străină.

M-a rugat s-o însoţesc până la prăvălie şi la piaţă, în dimineaţa aceea se ţinea pe Balliviăn1, să poată face cumpărăturile de pe lista pregătită de Ceferina. I-am spus că mă duc să mă pieptăn puţin; am intrat în cameră şi mi-am pus în buzunar sticluţa cu picături.

Am plecat. Vă jur că mă uitam la lucrurile din preajmă de parcă aş fi vrut să-mi amintesc de ele. Sau poate ca cineva care îşi ia rămas-bun.

Patronul nu era în prăvălie. Ne-a servit fata lui, cea care este pricina faimoasei răceli între dumneavoastră şi mine. Ce părere aveţi de cum arată? E înaltă, frumoasă foc, iar pe clienţi îi serveşte ca şi când le-ar face o favoare. Ne-am dus apoi la piaţă şi în cele din urmă am trecut pe la farmacie. Sub pretextul că îl

întreb pe don Francisco dacă „Systeme Roskopf”-ul mergea cum trebuie, l-am luat de-o parte, i-am arătat sticluţa şi l-am întrebat dacă picăturile erau foarte puternice.

Mi-a răspuns:

— Le poate înghiţi şi un prunc fără nici o primejdie.

1 Stradă din Buenos Aires (N. T.).

Am luat-o pe Diana de braţ şi ne-am întors acasă; când a dus cumpărăturile la bucătărie, cealaltă Diana a ieşit cu mine la plimbare. Dacă m-a văzut cineva, o fi crezut că eram nebun căci, pe cuvânt, vorbeam de unul singur şi, când îmi dădeam seama, vorbeam cu câinele, ca să maschez asta. Nu numai ca să maschez, ci şi pentru că o simt foarte ataşată. În fond, e singura făptură în care am încredere deplină.

Ceferina a ieşit în poarta grădinii şi m-a strigat.

Am mâncat fără să-mi fie foame. După prânz, am lungit conversaţia peste poate, deşi Ceferina şi Diana, ca totdeauna când sunt împreună, mă ţineau ca pe jar. În sfârşit, Ceferina s-a apucat să spele pe jos şi am priceput că sosise ora siestei.

De la o vreme, starea mea sufletească se schimbă neîncetat. Mi-am zis că n-aveam dreptul să fiu abătut, deoarece bărbatul căruia îi place o femeie pe de-a întregul se poate considera fericit. I-am spus şi Dianei, parţial în glumă, parţial ca să mă aflu în treabă.

— Vor fi existând alte femei care nu sunt urâte, i-am explicat, ca Adriana Măria, care îţi seamănă leit, dar care nu are sufletul tău.

A izbucnit în plâns. Mi s-a părut mai frumoasă ca niciodată şi s-a arătat nespus de drăgăstoasă, până într-atât încât m-a făcut să-mi uit temerile. Am vrut apoi să mă culc, dar Diana a reluat discuţia. Nu mă întrebaţi ce mi-a spus, pentru că n-am ascultat-o. M-am întristat văzând cu ochii. Oricât v-ar părea de nepotrivit, simţeam nemulţumirea celui care şi-a înşelat nevasta.

N-am mai putut răbda, am sărit din pat, m-am dus o clipă să mă spăl şi m-am îmbrăcat în mare grabă.

— Unde te duci? Întrebă.

— Nu ştiu, i-am zis.

Ştiam; vreau să spun, ştiam amândoi.

În colţul străzii Acha l-am întâlnit pe Picardo, în costumul lui cel nou.

În momentele cele mai dificile, viaţa pare o comedie, cu câteva paiaţe care repetă mereu acelaşi număr. De data asta, Picardo îmi rezerva o surpriză:

— Maestrul, a spus sever, e supărat pe tine.

— Care maestru?

— Cum care maestru? Maestrul Rivaroli.

— Pot să aflu de ce e supărat pe mine maestrul Rivaroli?

— Nu fă pe prostul. Ţi-ai scos soţia de la balamuc fără să-i ceri ajutor. Este mâhnit.

— Iar tu, de ce ţi-ai pus costum nou? Lămureşte-mă.

Îşi agită braţele, apărându-se parcă de o lovitură, se dădu înapoi câţiva metri şi plecă în goană.

Am pornit şi eu grăbit, fiindcă mi se părea că trebuia neapărat să ajung cât mai curând. La Institutul de Psihiatrie m-a primit Campolongo. La insistenţele mele, m-a lăsat să intru în birou şi s-a dus să-l cheme pe Reger Samaniego.

Credeam că dacă Reger avea să vină curând, voi şti cum să-i vorbesc ca să nu-mi refuze o explicaţie completă şi sinceră. A trebuit, bineînţeles, să-l aştept. Când a intrat, eram nervos şi nu mai ţineam minte micul discurs pe care-l pregătisem. Ca să mă

înţelegeţi, voi încerca să relatez exact întrevederea asta, care a fost destul de agitată şi de confuză.

— Ce vă aduce pe la noi?

— Dorinţa, nevoia, am încercat să mă liniştesc, de a vă întreba ceva de cea mai mare însemnătate pentru mine.

Mi-a răspuns, pe tonul lui sâcâitor:

— Întrebaţi-mă. Totdeauna sunt pe de-a-ntregul a dispoziţia pacienţilor mei.

— Am venit să vă întreb, domnule doctor, ce e cu Diana. Vorbesc cu ea, o văd trebăluind, n-am de ce să mă plâng, dar, sincer să fiu, n-o recunosc.

Mi-a spus:

— Nu sunt sigur că vă înţeleg.

— O fi foarte bună cea pe care mi-aţi dat-o înapoi, am lămurit, însă, nu ştiu cum să vă spun, pentru mine e alta. Ce i-aţi făcut, domnule doctor?

Doctorul Samaniego şi-a ascuns faţa de lup în mâinile uriaşe şi palide. Când şi-a ridicat capul, părea nu numai obosit, ci şi foarte plictisit că mă aflam acolo.

— Amintiţi-vă, zise. V-am prevenit că există două primejdii, nu-i aşa? De fapt aceste două primejdii sunt legate.

I-am mărturisit că nu pricepeam.

— V-am prevenit că o să duceţi dorul nevestei neurastenice care a trăit ani de zile lângă dumneavoastră. V-am dat exemplul meu clasic cu calul lăptarului.

— Îmi aduc perfect aminte, am răspuns; încercam să-mi păstrez cumpătul şi să argumentez: dar Diana nu-i totuna cu calul lăptarului.

Cred că am marcat un punct în favoarea mea. Apoi m-am încurcat în explicaţii şi Samaniego m-a întrerupt.

— V-am atras atenţia şi că va fi foarte greu ca dumneavoastră să aveţi sănătatea necesară pentru a înfrunta zilnic o persoană normală. V-am amintit de exemplul cu mărul putred.

— Ascultaţi, domnule doctor, îmi tot vorbiţi prin pilde şi parabole, dar eu vă spun ce simt. Când Diana mă priveşte în ochi, mă gândesc la ceva extrem de ciudat.

— Nu-mi cereţi să îmbolnăvesc soţia fiindcă soţul e bolnav.

Cum sunt încăpăţânat, am insistat:

— Nu, domnule doctor, nu vă cer aşa ceva. Ascultaţi-mă: există ceva ciudat la Diana. E alta.

Doctorul şi-a ascuns iar faţa în mâini. Deodată s-a ridicat, şi-a îndepărtat braţele şi mi-a strigat:

— Ca să scăpaţi de îndoieli, vă sugerez o experienţă foarte simplă. Luaţi-i orice fel de amprente digitale. Îmi veţi spune apoi dacă e sau nu aceeaşi.

— Nu mă înţelegeţi. Cum vă închipuiţi că o să-i vâr degetele în porcăria aia, biata de ea?

— Atunci sunteţi încredinţat că e ea?

— Vă spun adevărul: sunt aproape încredinţat că e inutil să mai vorbesc cu dumneavoastră. N-am încotro şi trebuie să vorbesc cu ea. O să găsesc modul în care să-i smulg adevărul.

Reger s-a cufundat într-o tăcere atât de prelungă, încât m-am întrebat dacă nu era limpede că socotea întrevederea încheiată. Păşind ca un somnambul, a ocolit biroul şi a ajuns lângă chiuvetă. Cred că m-am gândit că mi-ar fi făcut plăcere să-l trezesc brusc din starea asta de visare cu o vorbă ironică despre tratamentul pe care îl aplicau. Cred că în clipa aceea mi-a înfipt acul şi-am adormit.

M-am trezit într-o cameră albă, într-un pat de fier, lângă o noptieră albă pe care se afla o veioză aprinsă. La început m-am mirat văzându-mă într-o pijama albastră, fiindcă toate pe care le am sunt cu dungi. Cât se poate de liniştit, ca şi cum aş fi explicat un fapt cunoscut, am rostit atunci cuvintele care-mi dezvăluiau nenorocirea: „Nu sunt acasă”. În faţă era o uşă, iar la dreapta mea o fereastră. M-am sculat şi am încercat s-o deschid pe prima, apoi pe cealaltă; n-am putut.

Pe stradă se auzeau pocnituri şi mi-am închipuit ce frică trebuie că îi era sărmanei Diana, căţeaua. Când au început clopotele, şuierăturile şi sirenele, am văzut că ceasul arăta douăsprezece fix. Mi-am amintit, cu mâhnire nemărginită, că era Crăciunul. „Ce noroc că nu mi-au luat ceasul. Asta ar fi culmea, doar nu sunt arestat”, mi-a trecut prin cap. Am deschis sertarul noptierei; mi-am găsit acolo portofelul cu toţi banii înăuntru, creionul şi pieptenele. Îmi lipsea totuşi buletinul de identitate. „Trebuie să-l cer”, mi-am zis.

Dormisem toată ziua. M-am întrebat ce s-o fi întâmplat acasă. Am început să mă neliniştesc că Diana şi Ceferina erau desigur îngrijorate din pricina mea. Am apăsat un buton. Voiam să verific dacă le-au dat telefon să le anunţe şi încă dinainte m-am revoltat, presupunând că nu le anunţaseră. „Bietele de ele, la ora asta sunt pesemne înnebunite din vina doctorului ăstuia.”

Eram gata să sun iar, când apăru un infirmier şi apoi sora care mi-a oferit cafea în ziua când venisem s-o iau pe Diana.

— Plec imediat, am anunţat, dar mai întâi fiţi amabili şi spuneţi-mi unde e telefonul. Vreau să vorbesc acasă şi să-mi sun avocatul, pe maestrul Rivaroli, să-l înştiinţez de abuzul acesta.

Am văzut că în spatele infirmierului sora mă privea cu un aer rugător şi făcea semn că nu din cap.

— Mai întâi de toate, explică infirmierul, o să luaţi pastila asta.

După felul în care m-a apucat, am înţeles că deocamdată era mai bine să ascult. Cum tipul îşi făcea de lucru cu un tub, m-am arătat mai bine dispus şi i-am zis:

— N-am nevoie de pastilă. Mă simt perfect. M-am gândit: cu alt somnifer ca cel de azi, mâine n-o să fiu bun de nimic.

— Şi acum să mâncaţi ceva, spuse tipul pe un ton prietenos. De ce anume vă e poftă?

Nu-mi era poftă de nimic, decât să plec de acolo şi să mă întorc acasă.

— Ce ziceţi de o supă cu tăiţei şi de un grătar? Întrebă sora.

Au ieşit să-mi aducă mâncarea. Am încercat să profit de minutele acelea ca să-mi fac o idee despre locul unde mă aflam şi să-mi pun la cale strategia. Nu e uşor să te concentrezi când te afli într-o situaţie primejdioasă, în care n-ai mai fost niciodată. Poate că injecţia pe care mi-o făcuse Samaniego îmi întuneca încă judecata. Pe de o parte, mă simţeam indignat de-a binelea; pe de alta, am reuşit să înţeleg că, în mâna unor infirmieri obişnuiţi să se lupte cu nebunii, nu mi-ar fi de nici un folos să mă revolt. Cred că chiar de pe atunci am plănuit să vă scriu, numai că la început destinatarul urma să fie Aldini. Am avut presimţirea că sora mă va ajuta şi că cel mai bine era s-o câştig de partea mea.

Mi-au adus tava cu supa, care avea mai multe steluţe de grăsime decât tăiţei, şi un grătar cu cartofi fierţi. Ca să câştig timp, am mâncat câteva bucăţele de pâine.

— Nu prea mi-e foame, am mărturisit.

— Nu trebuie să vă anemiaţi, răspunse infirmierul.

Din spatele lui, sora mă privea neliniştită şi zise:

— Încercaţi să mâncaţi puţin. Am ascultat-o.

— Acum o să luaţi vitaminele, declară tipul.

Simţeam că încep să mă revolt şi că nu mă voi mai putea abţine să nu-i spun vreo două. Femeia încuviinţa din cap. M-am dat bătut. Pilulele erau mari şi urât colorate. Mi s-au oprit în gât, aşa că am fost nevoit să mai beau încă un pahar de apă, care s-a cam vărsat.

— Sunteţi încă nervos, observă infirmierul.

— Ba nu, i-am răspuns hotărât. Nu sunt însă obişnuit să iau medicamente. M-am lăsat stăpânit de orgoliu şi le-am explicat: N-o să mă credeţi, dar vă jur că până azi n-am avut nevoie nici măcar de o injecţie.

Infirmierul m-a privit cu răceală şi a spus, pe un ton care mi-a displăcut:

— O să schimbăm noi toate astea. Haideţi, vă însoţesc la baie.

A trebuit să mă duc, să stau şi să mă întorc împreună cu el. În treburi de-astea, credeţi-mă, sunt foarte sensibil şi îmi place să fiu singur. Chiar dacă aşa stau lucrurile, o să rabd ca să le câştig încrederea şi să nu mai fie cu ochii pe mine zi şi noapte.

— Vă lăsăm puţină apă, dacă o să vă fie sete, a zis femeia.

— Mulţumesc, am răspuns. Vreau să vă rog ceva. Oricare din dumneavoastră uitaţi-vă, când puteţi, în haina mea să vedeţi dacă nu e acolo buletinul. Nu-mi place să-mi pierd actele.

— Nu trebuie să vă gândiţi acum la asta, ordonă cu asprime tipul.

— Culcaţi-vă. Să vă odihniţi bine, m-a sfătuit blând femeia. Dacă nu puteţi, sunaţi. O să vă dăm o pastilă.

Cu oamenii ăştia n-o scoţi la capăt, trăiesc pe altă lume, parcă ar fi marţieni. Nu ne înţeleg, pentru că au alte obiceiuri. Vă închipuiţi că mi-era greu să mă împac cu ideea că mă aflam în lumea aceea. Mi-am dat seama că era esenţial să mă întorc la a mea, dar nu m-am înşelat cu iluzia că ar fi uşor să ies din Institutul de Psihiatrie. Bineînţeles, dacă aş fi apreciat atunci cu

exactitate greutăţile ce-mi stăteau în cale, nu mi-aş fi stăpânit nervii şi aş fi ajuns la urmări pe care prefer să nu mi le imaginez.

Când mă voi întoarce acasă? N-am nici cea mai mică idee. Dacă vreţi să mă ajutaţi, poate că peste câteva zile voi fi la mine acasă.

A doua zi, eram treaz de-a binelea când a intrat sora aducând cafeaua cu lapte, dar m-am prefăcut că dorm. Cred că am procedat aşa cu vaga intenţie de a o spiona, uitând că nu poţi vedea cu ochii închişi. S-a întâmplat atunci ceva inexplicabil. Dacă credeţi că vă mint, înseamnă că nu aţi citit cu atenţie ce-am scris până acum; povestirea mea dovedeşte, cred eu, că spun adevărul fără să mă străduiesc să las o impresie bună. De altfel, în împrejurarea aceea am rămas de-a dreptul speriat şi supărat.

E timpul să vă spun că sora a lăsat tava pe noptieră, s-a aplecat peste mine, să mă cerceteze de aproape, şi m-a sărutat.

M-am prefăcut mai departe, cu şi mai mult temei, şi apoi am început să fac mişcările cuiva care se trezeşte dintr-un somn profund. M-a întrebat:

— Cum vă simţiţi? Aţi dormit bine?

Femeia îmi asculta răspunsul sincer interesată. Mi-am spus că atâta zel profesional nu se potrivea cu sărutarea de mai înainte. În sinea mea sunt destul de maliţios.

Sora asta n-o să mă lase s-o mint. M-am repezit la micul dejun cu o poftă de mai mare dragul. Cred că mi-a spus:

— Nu ştiţi ce bucuroasă sunt să vă văd mâncând.

Mi-a trecut deodată prin minte: cu aparenţa ei amabilă îmi dă să înţeleg că am fost, sau că mai sunt bolnav şi că am nevoie de doctor.

Sora spuse, de parcă mi-ar fi citit gândurile.

— Sunt de partea dumneavoastră. Vreau să vă ajut. Aveţi încredere în mine.

Nu-mi puteam crede urechilor.

— Dacă nu vă înţeleg greşit, am remarcat, situaţia mea aici e dificilă?

— Toţi încearcă să fugă, răspunse, dar nimeni nu reuşeşte. Dumneavoastră trebuie să fugiţi, trebuie să fugiţi.

În clipa aceea mi-am dat seama cât de presant era să vă scriu. M-am liniştit puţin şi i-am spus:

— O să vă rog ceva. Am nevoie de hârtie de scris.

— Mai târziu mă strecor până la un chioşc şi vă aduc.

— O să-mi păstraţi taina, nu-i aşa?

— V-am mai spus doar: încredeţi-vă în mine.

Am ţinut-o una şi bună:

— Numai dacă îmi păstraţi taina.

— Sunteţi rău. Neîncrezător, zise cu o grimasă.

M-a privit de aproape.

— E o scrisoare pentru un prieten, am explicat. Veţi putea să i-o duceţi? Nu stă departe.

— Chiar de-ar sta la capătul lumii.

— Nu ştiţi ce serviciu îmi faceţi. E foarte urgent.

A răspuns:

— Mai urgent ar fi să scăpaţi de aici, dar nu văd în ce chip.

Intră infirmierul şi-mi spuse:

— Haideţi la baie.

Când m-am întors în cameră, patul era făcut. N-am putut să nu mă gândesc: „Nu mă pot plânge de cum mă tratează. Numai s-o ţină tot aşa.” După cum vedeţi, aveam asigurat tot confortul şi începeam să uit de soţia mea şi de faptul că eram închis acolo. L-am întrebat pe tip dacă trebuia să mă bag în pat. A răspuns:

— Faceţi ce aveţi chef. Numai să nu vă obosiţi.

Nu l-am mai întrebat cum m-aş putea obosi.

A plecat. M-am apropiat de fereastră şi am constatat încă o dată că nu era chip s-o deschid: „Pentru ca nebunii – mi-am explicat – să nu se arunce”. Am văzut că dădea spre o curte interioară, triunghiulară, cu un strat în mijloc unde creşteau buruieni şi care forma tot un triunghi, mai mic, destul de îngust, de întunecos şi de trist. Eu mă aflam la etajul cinci. Sus mai era un rând de ferestre.

A apărut sora cu hârtia de scris.

— Nu ştiu cum să vă mulţumesc, i-am zis.

— Dacă vreţi vă spun eu cum.

— Cât vă datorez? Am întrebat.

S-au auzit bătăi în uşă (ceea ce m-a mirat, fiindcă toţi, până atunci, intrau fără să bată la uşă). Era doctorul Campolongo. L-am asigurat că am dormit dus, că mă simţeam grozav, că luasem o gustare copioasă, dar am vorbit cât mai puţin cu putinţă. Mă cunosc bine. Pentru orice prostie mi se urcă sângele la cap şi trântesc nişte tâmpenii care-mi pricinuiesc numai necazuri. Mi-a cerut să-i spun ce boli am avut. I-am zis:

— Pojar, în copilărie, şi vărsat de vânt. Am fost totdeauna un om sănătos.

Când a plecat, a intrat sora şi m-a prevenit:

— Scrieţi în timp ce eu îmi fac turul de gardă, ca să nu vă surprindă. Dacă vă fac un semn – două lovituri scurte în uşă – ascundeţi hârtia sub saltea.

Deşi aş fi jurat că femeia asta încerca să mă convingă că eram ţinut închis acolo, i-am mulţumit.

M-am apucat de treabă cu sârg, dar am bănuit îndată că povestea era prea complicată pentru a o putea explica în patru sau cinci pagini. Am perseverat, încordându-mi toată voinţa.

M-a cuprins spaima, deoarece sora a intrat şi a apărut lângă mine fără să facă zgomot. M-a întrebat:

— E gata scrisoarea?

— Da, am răspuns, însă a ieşit atât de încâlcită încât m-am apucat să scriu alta. Într-o jumătate de oră o termin.

— Mai bine lăsaţi pe mai târziu. Vă aduc prânzul.

Am mâncat cu poftă: fapt destul de surprinzător în situaţia mea, pentru că nu-mi place să fiu privit când mănânc, iar sora, sprijinită de uşă, nu-şi lua ochii de la mine. Când am terminat, n-a luat tava, ci m-a privit mai departe. Ca să pun capăt acestei scene, am spus primul lucru care mi-a trecut prin minte:

— Îmi juraţi că doctorii nu-mi vor citi scrisoarea?

— Vă jur.

— E pentru un prieten ca să mă scoată de aici, am zis, înainte de a-mi trece prin cap că am făcut o imprudenţă.

Am văzut că avea bărbia ascuţită, cu o aluniţă pe partea stângă, şi mi s-a părut că ochii îi străluceau foarte tare.

— Eu n-aş amesteca oamenii străini, spuse, dar voi face cum îmi cereţi. Sunt la dispoziţia dumneavoastră în orice privinţă, mă înţelegeţi? Mă cheamă Paula.

Făcea pauză între fraze, poate ca să înţeleg eu mai bine. O să râdeţi de răspunsul meu:

— O mătuşă de-a mea se numeşte Paula.

— Pe tine te cheamă Lucho? Când nu e nimeni de faţă, spune-mi Negra.

După oarecare ezitare am rostit cuvântul:

— Bine.

A luat tava şi a zis, părând că se gândeşte cu glas tare:

— Dacă n-are încredere în mine, e pierdut.

Într-o jumătate de oră am terminat scrisoarea, spre deplina mea satisfacţie. Cum Paula nu venea, ca să-mi omor timpul am făcut imprudenţa de a o reciti. Era mai clară, dar nu mai convingătoare decât prima: „Dacă cineva îmi cere ajutor printr-o astfel de scrisoare, ce fac?” m-am întrebat. „O arunc la coş şi mă gândesc la altceva.”

Adâncit în gânduri, m-am apropiat de fereastră. Am descoperit îndată un fapt care mi s-a părut cât se poate de straniu. Dacă priveai cu atenţie, vedeai oameni la ferestrele de la primul etaj, de la al doilea, al treilea, al patrulea şi chiar de la al şaselea; la al cincilea nu era nimeni.

Când infirmierul m-a întrebat dacă voiam să merg la baie, i-am spus că da. Ca şi în alte daţi, pe drum n-am văzut nici ţipenie. Pentru că în ziua aceea inteligenţa mea funcţiona cu o repeziciune miraculoasă, am făcut legătura între cele două observaţii şi, pe tonul celui care vorbeşte să se afle în treabă, am întrebat:

— Nu mai e nimeni la etajul cinci?

Fiindcă l-am luat prin surprindere, a bâiguit:

— Nu., nu. A adăugat imediat: dumneavoastră.

M-a lăsat în cameră şi a plecat ca şi când s-ar fi grăbit teribil. Paula a venit îndată.

— E gata scrisoarea? Întrebă.

— Da, i-am spus. O să vă rog s-o duceţi prietenului meu.

Mişcându-şi buzele de parcă ar fi avut în gură o bomboană lipicioasă, Paula citi numele şi adresa.

— Pe unde vine? A întrebat.

— Cum intri pe Acha, prima casă la stânga.

— Dacă mă duc diseară, îl găsesc?

— E acasă tot timpul, i-am zis, şi am mai rugat-o ceva: Luaţi banii, pentru că mâine mai vreau hârtie, multă de tot. Nu sunt mulţumit de scrisoare şi mâine încep din nou.

— Nu trebuie să-ţi bombardezi semenii. Dacă te socotesc nebun, nu te mai iau în seamă.

Întrucât îmi vorbea din inimă, am lămurit-o:

— E o poveste atât de ciudată, încât dacă o aştem pe patru sau cinci pagini pare de necrezut. De-a dreptul de necrezut. E atât de ciudată că trebuie s-o povestesc altcuiva ca s-o pot înţelege eu însumi.

— Te vor interpreta greşit, îmi zise cu tristeţe. Pe aici se perindă mulţi nebuni şi nu e prima dată când cineva mă asigură că povestea sa e foarte ciudată.

M-am împotrivit:

— Dacă mă crezi nebun.

Probabil că de teamă, nu de altceva, am tutuit-o. I-a plăcut.

— Dragul meu, mi-a spus, îţi stau cu totul la dispoziţie. Cu totul, mă înţelegi? Mâine îţi aduc hârtie.

— Multă, da?

— Da, multă; dar în loc să scrii, ceea ce îţi face rău, în situaţia ta eu mi-aş bate capul să găsesc o cale de a scăpa de aici.

Cu strădania scrisului, cu vizitele sorei, ale infirmierului, ale doctorului Campolongo, cu mesele regulate, a trecut şi seara. Noaptea, în pat, am început să reflectez.

Am luat hotărârea nestrămutată de a-i cere Paulei să-mi explice de ce era neapărat necesar să fug, dacă nu eram nebun. Să vedem, ce câştigau medicii că mă ţineau închis? Mai întâi, eu nu sunt cineva important; apoi, din câte îmi dau seama, nu trăim pe vremea medicilor cu redingotă şi joben, care fură nişte nefericiţi ca în filmul lui Aldini, să facă experienţe pe ei. În ziua de azi, cine ar mai crede povestea asta? Dacă i-aş vorbi calm lui Samaniego, ori chiar lui Campolongo, respectând ierarhia după cum se cuvine, mi-ar deschide larg uşa să mă întorc acasă.

Era totuşi ciudat că sora, care la urma urmelor lucra la Institut şi probabil că era la curent cu tot ce se petrecea acolo, insista atât asupra necesităţii de a mă ajuta să fug. E de ajuns să mă gândesc ceva mai mult la treaba asta, ca să nu mai am încredere în soră şi să mă întreb dacă nu e o unealtă a medicilor. Mă împingea la fugă, ca să fiu surprins infragantP. Mi-am reamintit cu oarecare strădanie că nu eram arestat sau ostatic, că nu atârna asupra mea nici o condamnare şi că o încercare de fugă nu era o crimă. De bună seamă că mă vor pedepsi, îmi vor face injecţii şi poate mă vor supune chiar la şocuri electrice. Eu mă aflam acolo în calitate de bolnav fără a fi bolnav, şi medicii mă vor lăsa să plec când îşi vor da seama de greşeala lor. Sau afacerea consta în a băga înăuntru oameni sănătoşi? Mai puţin primejdios era să internezi bolnavi, care nu lipsesc niciodată, din păcate.

M-am gândit că trebuia s-o rog neîntârziat pe Paula să găsească o cale pentru a-mi recupera buletinul. Sunt cu totul împotriva

lăsării pe mâini străine a unui document personal. Dacă îl pierd, nu servesc la nimic reclamaţiile, pentru că nu te salvează de calvarul temut de pe strada Moreno.

Pentru treaba cu buletinul m-am enervat atât de tare, încât nu izbuteam să adorm. Mi-am spus că a doua zi aveam să fiu obosit, că medicii vor observa, îmi vor administra calmante, mă vor adormi şi n-o să mai pot continua cu scrisul. În fond, aveam convingerea că mă închiseseră pentru a nu mă mai lăsa să ies de acolo.

Deodată, mi-am dat seama că de cel puţin douăzeci şi patru de ore nu mă mai gândisem serios la Diana. Biata de ea, halal de apărătorul de care a avut parte; odată închis la balamuc, nu se mai gândeşte decât la el.

Eram gata să adorm când m-au trezit nişte lătrături. M-am uitat pe fereastră, fiindcă se luminase, şi am văzut în curte un câine mare, vărgat ca un tigru. Cred că e un dulău.

Nu mă duc pe mine medicii ăştia! Ca să-mi câştige încrederea, nu m-au deranjat în prima zi, dar în dimineaţa următoare începură atacul cel mare. Înainte de cafea îmi şi luaseră sânge până şi de după ureche, iar la micul dejun, care n-a fost sărac în materie de pâine şi de marmeladă, m-au făcut să înghit o groază de pastile. Campolongo explică:

— Sunt vitamine.

— Nu ştiam că există atâtea, am răspuns.

— Să le luaţi în fiecare dimineaţă şi o să vedeţi cum vă punem pe picioare.

— Ca pe Diana, soţia mea?

— Întocmai. Aşa încât nu vă veţi afla în inferioritate. Spuneţi-mi, domnule Bordenave, nu simţiţi din când în când aşa, cum să zic, o greutate în judecată.

Am rămas trăsnit. Doctorul Campolongo ăsta, după ce mă văzuse numai de patru sau cinci ori, descoperea un simptom pe care eu îl credeam ascuns în adânciturile cele mai tainice ale creierului. Mă aflam în faţa unui ochi clinic.

— Mi-ar plăcea uneori să mă fac înţeles cu mai multă uşurinţă, i-am zis. De pildă, acum câteva zile voiam să mă cert cu doctorul Samaniego.

M-a întrerupt fără ceremonie.

— Şi pentru încetineala mintală, a explicat, avem pastile.

L-am avertizat:

— Toată ziua de ieri am gândit cu o iuţeală de-am rămas cu gura căscată.

— Vreţi să vă însănătoşiţi? Vă e teamă de tratament?

— Dimpotrivă, domnule doctor, i-am răspuns ca un ipocrit. Sunt greu de cap, recunosc, şi nu cred că dumneavoastră puteţi schimba felul de a fi al cuiva.

Am tras concluzia că l-am jignit, pentru că a răspuns cu răceală:

— Vom face cu dumneavoastră ce am făcut cu doamna.

Mi-a luat tensiunea, m-a ascultat şi mi-a spus că aveam o inimă clasa întâi. Cu mândrie justificată, l-am obligat să repete ce-a zis. În sfârşit, a plecat.

Eram enervat, poate din pricina înţepăturilor şi a pastilelor, dar mai ales a discuţiei. Urmându-mi tactica, pentru a nu da de bănuit, m-am lăsat tratat ca un bolnav. Resemnarea asta mi-a stârnit tristeţea şi mânia, de parcă m-aş fi supus dinadins la toate acestea. Mi-a făcut impresia că eram şi mai încolţit decât înainte.

Paula mi-a adus un top de hârtie.

— Ce-ai păţit, dragule? Mă întrebă. Arăţi rău. În loc să scrii atât, ia nişte picături şi o să dormi ca un înger.

Am spus doar atât:

— Ce manie cu picăturile!

— Trebuie să te odihneşti, a stăruit. Îi tot dai zor cu scrisul. Nu poate fi bun pentru sănătate.

— Foarte interesant, am zis.

— Nu te supăra. I-am dat scrisoarea prietenului ăsta al tău în persoană.

— Să vedem ce va face, am comentat. Probabil nimic, deoarece i-am trimis o scrisoare pe care n-o înţeleg nici eu. Mă apuc din nou de scris.

— E primejdios, a spus.

— Atunci ce-mi propuneţi? Să iau pastilele, să dorm şi să-i las să facă ce vor din mine?

— Nu fi rău, zise.

— Nu sunt rău, am explicat. Chiar dumneavoastră mi-aţi spus că trebuie să scap de aici. Să vedem dacă găsim o cale. În timpul ăsta îi scriu domnului Ramos despre ce se-ntâmplă. Poate îl conving şi mă ajută.

Paula s-a gândit în locul meu:

— Ca să scrii, ia o singură foaie. Pe celelalte să le ţii mereu sub saltea. Noaptea, eu le iau pe cele scrise, aşa încât dacă te descoperă salvăm măcar foile pe care le păstrez eu. De mine să nu pomeneşti, să nu ajungă să ne despartă.

E uluitor: când a spus chestia asta de la urmă, am crezut în sinceritatea sentimentelor ei. Oricum, i-am cerut:

— Juraţi-mi că după aia îmi veţi da foile înapoi.

— Jur.

— În orice caz?

— În orice caz. Jur. Dacă nu le pot da prietenului tău, ţi le aduc îndărăt.

— Pe ce juraţi?

— Pe tine. Pe ce mi-e mai drag pe lume.

Înainte de a mă apuca de scris, am recapitulat în minte ultima discuţie cu medicul. Mă neliniştea o frază: „Vom face cu dumneavoastră ce am făcut cu doamna”. Mi-am spus că, fără să mai aştept să înceapă tratamentul propriu-zis – deocamdată îmi luau sânge pentru analize şi mă întăreau cu substanţe minerale şi vitamine – trebuie să fug din Institut. Pentru a evita mai ales să mă umfle cu medicamente. Aspectul ăsta mă preocupa chiar mai mult decât posibilitatea ca ei să mă transforme, cum făcuseră cu Diana. „Să fie oare atât de mare schimbarea?”, m-am întrebat, „în aparenţă ea nu-şi dă seama. Nu m-o fi năucit oare de cap bătrâna, ceea ce e cum nu se poate mai îngrijorător? Să recunoaştem că schimbarea, dacă a existat, a fost cu totul spre bine, în afară de partea cu bucătăria, care la urma urmelor nu e singura într-o mare iubire. Sunt gata să adaug apoi că eu am fost principalul beneficiar, deoarece de când s-a întors acasă soţia mea nu m-a făcut în nici o noapte s-o aştept, înnebunit, până cine ştie la ce oră, coşmar prin care trecusem înainte de a o interna.” încă puţin şi aveam să mă întreb dacă nu cumva mi-am pierdut minţile din pricina Adrianei Maria şi a bătrânei. Ştiam că nu e aşa, dar voiam să cred că Diana era cea de totdeauna şi că, întorcându-mă în braţele ei, aveam să fiu fericit.

Deodată, am spus pe negândite, de parcă n-aş fi vorbit eu: „Nu trebuie să fiu aşa de încuiat. Poate că, dacă acum îmi fac tratamentul, când mă întorc acasă n-o să mai văd schimbări la Diana”.

Se spune despre mine că sunt încăpăţânat, dar numai prin chibzuinţă şi judecată am început să cedez.

Nu mai pricep nimic. Uneori mi se pare că n-o să mai ies vreodată de aici; alteori, că o să ies dintr-o clipă într-alta. Când cred că n-o să mai ies, mă pun pe scris cu înfrigurare, ca să mă scoateţi dumneavoastră. Când cred că sunt gata să plec, scriu mai departe, din obişnuinţă. Câte amintiri nu retrăiesc în goana peniţei! Unele tulburătoare, e drept, dar multe plăcute. Socotesc că bilanţul final e favorabil, aşa încât văd cum se confirmă convingerea mea nestrămutată că am noroc.

Nu vă ascund nici că a doua zi m-am sculat cu nădejdea că veţi veni să mă scoateţi. Ştiam că scrisoarea mea e destul de confuză pentru a vă convinge; dar cel care se află închis are timp din belşug să se gândească la toate, chiar să nutrească speranţele cele mai nesăbuite. Când a intrat sora cu gustarea de dimineaţă am avut o clipă certitudinea că avea să-mi spună: „Vă caută cineva”. Cum n-a spus nimic, am sfârşit prin a o întreba dacă nu era nimic nou. N-a înţeles şi i-am lămurit întrebarea.

Mi-a zis atunci:

— Eu în locul tău nu mi-aş face prea multe iluzii. Nu ştii câtă lume care a stat aici a trecut prin asta. Toţi ne cer nouă, infirmierilor, să le ducem o scrisoare la un cunoscut care o să vină să-i scoată, fiindcă nu sunt nebuni. Nu vine nimeni.

Am întrebat-o:

— Închid aici oameni care nu sunt nebuni?

— Poţi să ştii? Sunt nebunii care sar în ochi de la o poştă; altele, nu. Pentru medicii ăştia toată lumea e nebună. Specialistul, aduţi aminte, despică firul în patru şi e încăpăţânat.

Am privit-o în ochi, ca să-i pun o întrebare la care mă gândeam de mult:

— Spuneţi-mi acum de ce trebuie să scap de aici.

— Fiindcă nu eşti nebun, răspunse. Pentru mine problema se limpezise pe de-a-ntregul. Poate că am făcut o greşeală adăugând:

— Atunci nu înţeleg atitudinea medicilor. Paula şi-a împreunat mâinile şi m-a implorat.

— Nu mă mai întreba, a făcut o pauză, apoi s-a înviorat şi a început să vorbească iute, aproape bucuroasă: fugi. Găseşte tu cum: eşti mai deştept ca mine. Odată ajuns afară, îţi voi povesti totul. Când o să fim împreună.

I-am replicat pe loc:

— Nu putem fi împreună.

— Şi de ce mă rog?

— Sunt căsătorit.

— Asta, în ziua de azi, nu contează.

Am crezut că avea să-mi fie recunoscătoare că-i vorbesc cât se poate de cinstit, aşa că i-am spus:

— Îmi iubesc soţia.

S-a întâmplat atunci un adevărat dezastru. Poate fac rău să povestesc asta, deoarece Paula este domnişoară şi pentru că m-a ajutat întotdeauna. Sigur e că episodul m-a afectat atât de profund, încât s-a amestecat cu coşmarurile prin care mi-era dat să trec. Ca într-un delir din pricina febrei, încă o văd cum şi-a desprins şorţul, s-a aruncat pe jos, s-a zvârcolit cumplit, cu braţele desfăcute, foarte aprinsă la faţă, gemând încetişor, murmurând cele mai groaznice obscenităţi şi repetând de parcă m-ar fi chemat:

— Nu-i nimeni pe tot etajul.

— Mi-a spus şi infirmierul, am răspuns într-un târziu.

S-a ridicat cu o iuţeală nemaipomenită, şi-a încheiat şorţul, trecându-şi apoi o mână prin păr.

— Îmi împrumuţi pieptenele? Zise.

Din toată înfierbântarea şi dezordinea de mai înainte nu rămăsese altă urmă decât o lacrimă, pe care şi-o şterse nervos cu dosul mâinii.

Plecă. Deodată, mi-am zis: „Dacă nu era nimeni pe tot etajul, trebuia să fug”. Imediat a sosit infirmierul, s-a scuzat de întârziere, întrucât fusese ocupat la chirurgie. M-a însoţit la baie şi la radiologie, unde mi-au făcut radiografii la cap, la piept şi la spate. Sora nu s-a mai întors, nici măcar pentru masa de prânz. M-am întrebat dacă nu fusesem prea brutal; e limpede însă că nici n-aveam s-o las pe biata femeie să-şi închipuie tot felul de aiureli.

Situaţia mea era delicată. N-o puteam induce în eroare pe soră şi trebuia totuşi să-i recâştig bunăvoinţa (ceea ce, bineînţeles, nu mi se părea uşor). Pe când reflectam la toate acestea, priveam jos în grădină, unde se afla câinele, apoi la ferestrele goale de la etajul cinci şi la celelalte de la restul etajelor, unde se aflau mai multe personaje cu care mă obişnuisem. E ciudat cum orice loc, după o vreme, devine propria noastră casă. M-am întrebat dacă se întâmplă aşa şi cu închisorile, uitând probabil că eu constatam lucrul ăsta la balamuc, ceea ce e mai rău. În realitate, chipurile pe care le vedeam de obicei la ferestre, chiar dacă erau ale unor nebuni, nu păreau respingătoare. Se afla acolo un domn rumen la faţă şi cu un zâmbet ironic, la o fereastră de la etajul trei, care mă saluta şi dădea din umeri, de parcă ar fi spus: Ce contează? Mai era o femeie cu nasul mare – singura cam nesuferită – care părea nemângâiată; o fată slabă, palidă, cu părul şaten, scurt şi ondulat, chiar la fereastra din faţă, la etajul şase, destul de frumoasă, dar care era pesemne foarte bolnavă, deoarece urmărea ceva în aer, fără îndoială vreo muscă închipuită de ea: o strivea între mâini cu adevărată furie, pentru ca apoi s-o caute, nedumerită, mai întâi pe palme, iar apoi pe dosul lor. La etajul patru era un bătrân cu părul lung,

mereu nemişcat, care medita poate, dar mai cu seamă părea că emană un calm extraordinar.

N-o să vă vină să credeţi: m-am obişnuit cu vecinii mei şi, din când în când, ieşeam la geam să văd dacă se aflau la locurile lor. În general nu lipseau de-acolo.

Mi-am zis că erau multe de observat, că nu trebuia să-mi mai pierd timpul spionându-mi vecinii şi m-am întors la relatarea mea. Redactând-o, uitam de situaţia prezentă şi puneam lucrurile la locul lor: vreau să spun că în centrul preocupărilor mele era Diana. Din pricina asta am prins drag de munca mea şi am înaintat preţ de vreo treizeci sau patruzeci de pagini pe zi. Partea proastă e că, absorbit de relatarea mea, nu mă gândesc la fugă.

Trăgeam nădejdea că totul avea să se întâmple la timpul potrivit şi, ca să fiu sincer, nu ştiam cum să mă gândesc la fugă pentru că nu strânsesem elementele necesare unui plan.

Apoi apăru sora cât se poate de surâzătoare, „îndeplinirea obligaţiilor ei”, m-am gândit, „i-a folosit ca remediu drastic şi, dacă nu-mi păstrează ranchiună, o să fim prieteni buni.” Confirmarea nu s-a lăsat aşteptată. Paula mi-a spus:

— Dă-mi mâna.

Apoi mi-a cerut să închid ochii şi mi-au trecut prin cap lucrurile cele mai absurde, că avea poate să-mi dea un bilet de la Felix Ramos sau, mai ştii, cartea lui de vizită, şi că aveam să aud: „Este jos, aşteaptă”. Poţi să rămâi trăsnit în faţa fanteziei oamenilor. Să vă povestesc în ordine: mai întâi am simţit netezimea şi căldura, şi abia apoi am înţeles că Paula îmi pusese mâna sub corsajul ei. M-a privit plină de speranţă:

— Nu mă respinge, a spus grav. Nu mă face să sufăr.

I-am răspuns:

— Nu te resping.

Dacă am tutuit-o, a fost din nebăgare de seamă. N-am mai continuat imediat fraza, care trebuia să înşire motivele bine cunoscute (sunt însurat, îmi iubesc nevasta), fiindcă mi-am amintit de discuţia dinainte şi am crezut de cuviinţă să găsesc un mod mai puţin categoric de a spune lucrurilor pe nume. Nu voiam s-o rănesc, dar mai ales nu voiam s-o pun într-o situaţie delicată, pentru că tot ce mă interesa era să scap de acolo şi s-o regăsesc pe Diana. Sărmana Paula: a ştiut să interpreteze bâlbâială mea în aşa fel încât să nu se simtă rănită. A spus:

— Trebuie să avem grijă. Dacă ne descoperă cineva, ne despart, şi mai bine mor.

Ca să schimb subiectul, am comentat:

— Ce-mi poţi povesti despre câinele din curte?

— E pentru tine, a răspuns.

— Se pare că nu sunt singurul de aici cu chef de ducă, am răspuns, fără s-o las să vorbească. La prima încercare, câinele latră sau se repede.

Paula tăcu, de parcă s-ar fi gândit: „Să-i spun ori să nu-i spun?” în cele din urmă mi-a zis:

— Ai pregătit planul fugii?

— Când mă duc la baie, îi dau infirmierului un brânci şi-l încui.

— Te încuie el. Nu: mi-a venit în minte un plan mai greu, dar mai puţin primejdios. Într-una din nopţile astea, aduc o sculă să deschizi geamul.

Cred că nu reuşisem încă să pricep.

— Din pricina zgomotului o să latre câinele.

— Să nu faci zgomot. Mergi pe cornişă până la sala de operaţii.

— Asta ţi se pare puţin primejdios?

— Da, fiindcă nu te pot prinde.

— Ameţesc, iar câinele, jos, mă aşteaptă cu gura deschisă.

— N-are importanţă. Principalul e să scapi.

— Pe care fereastră trebuie să intru?

— Pe aceea.

A arătat-o. Am numărat, de la stânga la dreapta, şase ferestre.

— Aminteşte-ţi s-o laşi deschisă, am spus.

— O s-o las închisă, dar fără să trag zăvorul. N-avem la dispoziţie decât o singură noapte.

— Asta?

— Nu, nu. O să-ţi spun eu. Nu trebuie s-o ratăm. Când intri pe fereastră, o să vezi la dreapta şi la stânga două cămăruţe făcute din paravane de metal. Urmăreşte-mă cu atenţie: să nu intri în cea din stânga. Acolo se îmbracă medicii şi, dacă Doamne-fereşte, vreunul a uitat ceva, o să vină să caute. În cea din dreapta se află aparate chirurgicale care nu se mai folosesc. Ai să găseşti acolo o pereche de pantaloni, o haină şi nişte pantofi ai fratelui meu.

— Dacă e posibil, i-am spus, pune-mi într-un buzunar buletinul.

— Las-o baltă. Buletinul tău se află în seiful lui Samaniego, imposibil de luat. O să-l ceri mai târziu, când vei fi liber, dacă te încumeţi.

Vestea că trebuia să mă resemnez să-mi las buletinul cine ştie pe unde mi-a căzut teribil de greu. O să vi se pară ciudat, dar chiar în momentele acelea posibila rătăcire a buletinului mă neliniştea la fel de mult ca şi lipsa de libertate. Totuşi, petrecusem două sau trei zile la balamuc şi mai demult, după o seară la comisariatul nr. 1, m-am socotit cel mai nenorocit dintre oameni. Bineînţeles, prima zi e totdeauna mai grea. Ca să nu

mai vorbim şi de neplăcerea de a fi nevoit să-mi scot alt buletin, de pe strada Moreno. Am întrebat:

— Când o să fie încercarea asta nesăbuită?

— În noaptea de 31, la unsprezece şi jumătate, să începi să mergi pe cornişă. Din cauza focurilor de artificii, la ora aia câinele fie că nu latră de frică, fie o să se creadă că latră de atâtea petarde şi pocnituri. Să-ţi iei ceasul. Te îmbraci imediat. La două fix ieşi pe coridor, apoi pe uşa din dreapta şi o iei pe scara în spirală. Dacă ai noroc, n-o să te întâlneşti cu nimeni, pentru că toţi vor închina bând cidru în biroul lui Samaniego.

— Mulţumesc, am spus.

— Sunt eu grasă şi plicticoasă, răspunse, dar sunt şi iubeaţă foc.

Îmi amintesc că cineva a spus că nu există nimic mai rău decât speranţa. Nu mă întrebaţi dacă Ceferina, Aldini sau don Martin. În afară de ei trei, cine putea să fie? Sigur e că a grăit adevărat. De când Paula mi-a explicat planul de fugă, nu-mi mai ţineam firea. Ceea ce mă făcea să mai rabd puţin şi să sper mai departe era redactarea acestei relatări. Cu excepţia orelor dedicate scrisului, trăiam într-o permanentă nelinişte. Nu mă refer la Paula şi la avansurile ei. O primejdie mai mare era să nu dorm noaptea, să fiu nervos şi infirmierul sau medicul să bage de seamă, să-mi dea nişte picături care să mă adoarmă ori măcar să-mi slăbească voinţa. Trebuia să apuc noaptea de 31 într-o stare fizică bună şi nu ştiam deloc ce tratament îmi pregătiseră medicii. Nu o dată am auzit de oameni care au fost supuşi la cure de somn. Să presupunem că hotărâseră să-mi aplice această metodă. Credeţi-mă: număram de zor zilele ca să treacă mai repede.

În după-amiaza acelei zile agitaţia mea a crescut şi abia mi-am stăpânit-o cum am putut în timpul vizitei pe care mi-au făcut-o Campolongo şi infirmierul. Până şi în faţa Paulei am încercat să par liniştit, să nu se îngrijoreze şi să lase totul pentru o ocazie mai bună.

Iar în cartier, de jur-împrejur, şi, după socoteala mea, până dincolo de orizontul oraşului, creştea mereu zgomotul artificiilor şi al altor chestii pirotehnice la care se recurge pentru a se sărbători sfârşitul anului şi începutul celui nou. Se înteţiră şi lătrăturile. Mi-aduc aminte că am făcut o observaţie atât de exactă încât am rămas încântat de ea. „Ce straniu”, mi-am zis, „câinele ăsta latră pe două voci.” M-am apropiat de fereastră. Nici pomeneală de două voci: erau doi câini. Aşa cum auziţi. Noutatea era că unul din ei era probabil de vânătoare, deoarece avea urechile lungi. Mi-am spus: „E un abuz. O să fac o reclamaţie. Ăsta-i mai curând crescătorie de câini decât Institut de Psihiatrie.”

Aici reiau relatarea pentru Felix Ramos.

La opt a sosit Paula cu un prosop. Sub prosop avea o pensă şi un cleşte. Eu i-am dat paginile pe care le scrisesem. Le-a acoperit şi a plecat cu ele.

După ce m-am opintit puţin, am deschis fereastra. Pe măsură ce se apropia ora, teama de a ieşi pe cornişă şi de a merge pe ea până la fereastra din faţă căpăta proporţii uriaşe.

Se înteţiseră şi focurile de artificii. În schimb, lătrăturile din curte au scăzut până s-au prefăcut în scâncete. Am ieşit la fereastră fără chef, fiindcă acum era de ajuns să mă apropii de ea ca să ameţesc. Cel care scâncea era dulăul pentru că noul său tovarăş, cel cu urechile lungi, lipsea cu desăvârşire. M-am tot uitat, însă n-am descoperit decât un câine. E drept că în curte nu prea era lumină.

Pocniturile izbucneau parcă toate deodată. M-am gândit la spaima prin care trecea, la clipele astea, biata noastră căţea, dar mi-am zis că avea mai mult noroc decât mine, fiind acasă, cu soţia mea.

La douăsprezece fără un sfert am închis ochii şi m-am oprit pe pervazul geamului. Vă jur că ameţeala şi frica m-au făcut să mă întorc în cameră de cel puţin patru ori. Făceam câţiva paşi, pipăind cu mâna ieşiturile zidului, care nu sunt prea reliefate. Le

apuci degeaba, în dorinţa de a le prinde bine, dar îţi scapă mereu. Ca să nu cazi pe spate, trebuie într-adevăr să-ţi încordezi voinţa din răsputeri. Când mă întorceam în cameră, aveam mâinile leoarcă de sudoare şi urme de tencuială sub unghii. Am încercat ambele moduri de a înainta pe cornişă: cel cu spatele spre abis, care pentru ameţeală pare mai bun, întrucât nu vezi nimic dar, din motive pe care n-am stăruit să le înţeleg, împiedică echilibrul sau îl fac mai instabil; şi cel cu faţa spre abis, care te îngrozeşte de-a binelea, deoarece deschide în faţa ochilor panorama completă, cu dalele şi stratul de jos, dar care la urma urmelor se dovedeşte mai acceptabil, pentru că îţi permite să te susţii lipindu-te strâns de zid, trebuie doar să nu înţepeneşti, căci atunci, dacă dai de o ieşitură, te poticneşti.

În cea de a cincea şi ultima ieşire, când mă aflam la jumătatea traiectului, m-a cuprins un tremur greu de stăpânit, care se dovedea primejdios. Ştiţi cum am scăpat de el? Printr-un efort de imaginaţie: a fost de ajuns să-mi închipui fuga ca pe o stradă, cu balamucul la un capăt şi soţia la celălalt. Mi-am reluat drumul, devenit şi istovitor, fiindcă nu te puteai mişca fără să nu te expui căderii şi, din când în când, mă opream să mă odihnesc. Într-un răgaz din astea, am observat că domnul cu părul lung şi chipul gânditor nu mă pierdea din ochi. „Numai de nu s-ar speria”, m-am gândit, „de n-ar ţipa şi de n-ar da alarma.” Din fericire şi-a păstrat seninătatea imperturbabilă şi, într-o anumită măsură, mi-a transmis-o şi mie. Momentul cel mai ingrat a fost când a trebuit să ocolesc o conductă de evacuare. M-am oprit să mă odihnesc şi să mă liniştesc puţin. Nu vă pot descrie cât am mai năduşit, până m-a apucat din nou tremuriciul şi am fost nevoit să mă gândesc iar la cele două capete ale drumului meu, balamucul şi soţia. În curând am putut vedea că, pe lângă domnul cu plete, mai aveam şi alt spectator: dulăul. Mă observa de jos cu cea mai mare atenţie. Când mi s-a părut că dalele din curte şi stratul de buruieni începeau să se unduiască, precum apa la ţărm, mi-am ridicat ochii şi m-au trecut iar toate sudorile; mi-aduc aminte – fiindcă în clipele astea îţi trec prin cap chestiile cele mai neaşteptate – că odată mi-a spus un doctor că în oţelăriile ruseşti străinii asudau până la opt litri pe zi; asta era însă pe vremea ţarilor. Sudoarea care îmi curgea pe frunte mă

sâcâia şi mă împiedica să văd. Când mi-am trecut mâna peste faţă, m-am speriat îngrozitor; cât pe-aci să cad. Apoi, cu cea mai mare grijă, m-am apucat să pipăi conducta. Trebuia s-o ocolesc de la stânga spre dreapta. Mai întâi m-am străduit s-o prind cu mâna dreaptă, pe deasupra capului; am înţeles din fericire că, strecurându-mă pe partea cealaltă, mâna asta avea să-mi rămână în spate, într-o poziţie forţată, ţeapănă şi poate primejdioasă pentru echilibrul şi aşa destul de nesigur; am apucat deci conducta cu mâna strângă, într-un fel care, chiar dacă nu era prea comod la început, devenea mai suportabil pe măsură ce treceam – treaba asta nu era, bineînţeles, deloc uşoară – pe partea dreaptă. Vă jur că am avut surpriza cea mai mare din viaţă; izbutind să trec de conductă am văzut, doar pentru o clipă, pe faţa domnului impasibil, un zâmbet de aprobare. Chiar dacă vi se pare ciudat, încuviinţarea asta m-a îmbărbătat şi din acel moment mi-am continuat traversarea cu mai mult curaj. Mă apropiam în sfârşit de a şasea fereastră când un gând m-a făcut să tremur iar: uitasem să-i amintesc Paulei s-o lase deschisă. „Dacă e închisă cu zăvorul”, mi-a trecut prin cap, „mă arunc jos, să termin odată.” Am ajuns, am împins-o şi am deschis-o. M-am bucurat de parcă s-ar fi întâmplat o minune şi pe cuvânt că mi-am pierdut echilibrul, încât dacă nu m-aş fi repezit îndărăt, nu ştiu ce s-ar fi întâmplat. Am căzut pe spate, cu un zgomot zdravăn, pe pardoseala încăperii, care e foarte tare. Am rămas ameţit.

O să râdeţi. M-am aşezat pe pardoseală şi am stat nu ştiu câtă vreme cu faţa în mâini, nu atât de durerea căzăturii, care n-a fost mare lucru, cât de spaima trasă pe când mergeam pe cornişă. Voiam să mă aflu aproape de pardoseală; chiar dacă mă îndepărtasem de fereastră, în picioare simţeam că ameţesc.

M-am uitat la ceas: era douăsprezece şi trei minute. După socoteala mea pierdusem cam cinci minute cu ieşirile zadarnice, aşa încât nesfârşita călătorie de la o fereastră la alta n-a durat mai mult de zece. Deşi nu întârziasem decât puţin, nu trebuia să zăbovesc. Am cercetat sala cu cea mai mare atenţie, am distins în penumbră cele două cămăruţe laterale, care în realitate nu erau altceva decât spaţiile de la colţuri închise prin paravane

nichelate. Cu intenţia nestrămutată de a nu face vreo greşeală, am rememorat instrucţiunile Paulei şi am intrat în cămăruţa din dreapta. Am avut timp să întind mâna spre haine înainte de a se deschide uşa. Am rămas nemişcat, cu mâna întinsă, şi am auzit zgomotul roţilor de cauciuc şi al paşilor. S-a aprins lumina. Am constatat că eram mai înalt decât paravanul, aşa încât m-am lăsat puţin în jos, să nu fiu văzut. Stăteam chircit, într-o poziţie incomodă, dar ce mă supăra cel mai tare era că nu mă încadram în timp. Când paşii se îndepărtară, fiindcă nu se mai auzea nimic, m-am ridicat pe vârfuri şi, pe deasupra paravanului, am văzut o targa cu un trup, care mi s-a părut de copil, atât era de mic, acoperit în întregime cu un cearşaf. Mi-am zis: „Asta-mi mai lipsea, să-mi aducă un cadavru drept însoţitor. Nu rămân aici nici chiar de-ar fi să mă înhaţe.” Mă pregăteam să ies, când am fost nevoit să mă aplec pentru că am auzit iar roţile de cauciuc şi paşii. Îmi amintesc că mi-am zis: „Alt mort. Autopsii în lanţ. Mă aflu la morgă.”

Am auzit nişte voci de bărbaţi. Unul, cel care dădea dispoziţii, era Samaniego. Celălalt, Campolongo, aproape că nu vorbea.

Cum poziţia în care mă aflam devenea insuportabilă, cu multă prudenţă, de parcă aş fi fost din nou pe cornişă, m-am îndreptat, ascuns pe jumătate de un dulap metalic. N-am să uit în veci momentul acela, orice s-ar întâmpla. Mai întâi am văzut pete roşii pe albul halatelor doctorilor care, când s-au dat la o parte, au dezvăluit un tablou de coşmar: biata fată, destul de frumoasă, care la fereastra de la etajul de sus urmărea muşte închipuite, zăcea pe o targa cu faţa în jos, palidă ca o moartă, fără nici un cearşaf pe ea, cu o gaură rotundă în ceafă – dacă nu mă înşel, la nivelul cerebelului – de unde curgea sânge. Poate credeţi că sunt un om slab: am închis ochii, pentru că mi-era frică să nu-mi vină rău şi m-am sprijinit de dulap. Cât pe-aci să-1 mut din loc.

Închipuiţi-vă, cei doi vorbeau despre lucruri, nu despre persoane. Mi-au amintit de poveştile care circulau în anii de liceu despre erezii săvârşite de medici interni prin spitale.

M-am străduit să înţeleg ce se petrecea. Sângele care curgea din ceafă însemna că era vie. De ce aduseseră cealaltă targa? Aveau să-i transplanteze fetei vreun organ de la cel mort?

Nu mi-am putut crede urechilor. Cât se poate de firesc, Samaniego i-a spus lui Campolongo:

— Nu-i atinge coada.

M-am stăpânit înţelegând la timp că, dacă îi interpelam în plină operaţie, singura victimă a nechibzuinţei mele avea să fie sărmana fată. Am izbutit să gândesc: „Soţia mea s-a aflat pe mâna ăstora”.

M-a cuprins o tulburare atât de adâncă, încât zgomotul roţilor şi al paşilor care se îndepărtau m-a făcut să tresar. Am zăbovit puţin până să ies de acolo. „Au lăsat targa cu copilul mort”, mi-am spus. „Or să vină s-o ia.”

Trebuia să iau o hotărâre: să încerc să fug, chiar dacă lucrurile n-ar ieşi cum le prevăzuse Paula, sau să mă întorc, mergând iar pe cornişă. Mi-a fost de ajuns să-mi amintesc de cornişă ca să mă hotărăsc pentru fugă. Mi-am pus pantalonii şi haina fratelui Paulei; ca să nu fac zgomot, aveam să ţin pantofii îh mână până ajungeam în stradă. Minutele treceau şi medicii nu se mai întorceau. „Fiindcă e mort, îl lasă de izbelişte”, mi-a trecut prin minte. Eram zăpăcit la culme. Rămăsesem la ideea să fug, profitând de toastul de la miezul nopţii, chiar dacă de fapt la ora aceea medicii acţionaseră sub ochii mei. Unde mai puneţi, dacă asta nu vă e de ajuns, că trecuse de mult de unu.

Am jucat totul pe o carte, încercând să ies. Înaintam un pas şi mă opream să ascult: nu care cumva artificiile, acum mai rare, să-mi ascundă vreun zgomot primejdios. Când am trecut pe lângă targa, simpla curiozitate m-a îndemnat să ridic cearşaful. Chiar atunci am simţit muşcătura. Cu uluirea lesne de închipuit, am văzut pe targa un câine de vânătoare, care se zbătea să scape de legături. Când a lătrat, am ieşit ca din puşcă, de teamă să nu vină cineva.

După o captivitate ca cea prin care trecusem, nu vă-nchipuiţi ce înseamnă să umbli liber, noaptea, pe străzile din cartier. M-am oprit să privesc cerul, am căutat stelele pe care mama şi Ceferina mi le arătau când eram mic, Cloşca cu pui, cele trei Marii1, Crucea Sudului şi mi-am zis că, de n-ar fi fost Paula şi norocul meu, libertatea n-ar fi fost pesemne mai puţin îndepărtată. M-am întors să privesc înapoi. Nu eram urmărit, în colţul dintre strada Lugones şi pasaj m-am întors pentru ultima oară şi cineva m-a apucat de braţ. Când am văzut că era Picardo, am vrut să-l îmbrăţişez şi era cât pe-aci să-l dau jos.

— Bătrâne, i-am zis.

N-a răspuns cordialităţii mele. M-a întrebat:

— Ţi-au dat drumul sau ai plecat de capul tău? Dacă te închid iar, să nu aştepţi să te scoată maestrul. E supărat şi mi-a spus că nu-i pasă dacă îţi putrezesc oasele acolo.

Se vede că eram vlăguit, pentru că în loc să-i răspund cum merita, m-am lamentat:

— Frumoasă urare de Anul Nou. Am dat să-mi văd de drum.

— Nici la tine acasă n-o să ţi se facă alta. M-am oprit brusc, alarmat.

— Şi de ce mă rog?

— Pentru că nu e nimeni. Toată lumea a plecat la zaiafet. Pricepi sau nu?

Am priceput. Aveam să găsesc uşa încuiată, iar eu n-aveam cheie, fiindcă mi-o confiscaseră la Institut, împreună cu buletinul. Era foarte târziu. Nu ştiam dacă să mă duc la Aldini, iar pe dumneavoastră nu voiam să vă deranjez. Doar nu era să-i plictisesc pe prieteni, la ora aia, ca să-i întreb pe unde-mi umblă nevasta. O îngrijorare întemeiată pe care e mai bine să n-o dai

1 Stele strălucitoare din constelaţia Orionului (N. Tr.).

În vileag. Mi-am amintit de fereastra de la bucătărie care nu se închide bine.

Am intrat pe acolo fără greutate. Cu căţeaua ne-am îmbrăţişat ca doi creştini. Nu ştiu cum să mă explic: puţin îmi mai lipsea să mă simt fericit, dar puţinul ăsta cuprindea mâhnirea imensă de a nu şti unde-mi era soţia. M-am întrebat serios dacă n-o fi revenit la vechiul ei năravde a ieşi noaptea şi am comentat cu amărăciune: „Atunci n-o să te mai poţi plânge. O s-o ai din nou ca înainte.”

Priveam patul, la care am vrut atât să mă întorc, şi m-am speriat de gândurile ce aveau să năvălească de cum o să mă culc. Am ajuns să mă întreb dacă n-ar fi mai bine să mă îmbăt. De bună seamă că nu: trebuia să-mi păstrez mintea limpede, în eventualitatea că veneau să mă caute cei de la Institut.

Abia m-am culcat şi am închis ochii, că mi-a şi trecut prin cap ideea salvatoare. De n-ar fi fost din pricina zăpăcelii stârnite de Picardo – între noi fie vorba, cuvântul zaiafet mi-a căzut greu – mi-ar fi dat prin minte imediat, pentru că era evident. M-am gândit: „Trebuie că se află la don Martin”. M-am sculat, am dat fuga la telefon şi, tremurând plin de speranţă, am făcut numărul. Nu răspundea nimeni. Când eram gata să mă dau bătut, a răspuns Diana. Vă jur că nu-i venea să creadă că eram eu.

— Unde eşti? Întrebă.

— Acasă, am răspuns.

A zăbovit până să mai zică ceva, de parcă nu putea de emoţie.

— Ai fugit?

— Da.

A urmat o tăcere. Apoi a spus:

— Ce noroc!

Am întrebat de ceilalţi.

— Dorm cu toţii, mi-a zis. Ştii cum sunt: fac din ţânţar armăsar. Mă îmbrac şi vin.

— Singură? Nici vorbă. Unde-i Ceferina?

— În camera lui Martincito. A adormit înainte de douăsprezece. N-am vrut s-o las singură acasă. Să-ţi spun ceva? De când ai plecat, ne-am împrietenit la cataramă.

— Cum te simţi?

— Bine. Puţin obosită, fiindcă am avut o zi tare lungă.

N-am avut curajul să-i spun că o să vin s-o iau. Dacă era obosită, n-avea rost s-o fac să mă aştepte, ca s-o duc apoi acasă.

— Nu mai e mult până dimineaţă, i-am spus. O să fim curând împreună.

M-am gândit că sunt un prost-crescut şi că nu exista nici un motiv pentru bănuielile mele.

S-a făcut curând dimineaţă şi m-au trezit bătăile repetate în poartă. Fără să-mi treacă prin cap că Diana şi Ceferina au cheie, mi-am zis: „Sunt ele.” Era Samaniego.

Am deschis poarta în mare zor şi m-am pomenit cu doctorul în grădină. Un timp ce mi s-a părut fără sfârşit am stat unul în faţa celuilalt, Samaniego foarte liniştit, eu hotărât la orice, să-i dau un brânci ori să strig după ajutor. Căţeaua îi arăta dinţii. De ce să nu recunosc, pasajul nu e Institutul de Psihiatrie şi eu mă simt sigur pe mine. Doctorul zise, de parcă ar fi vorbit cu un al treilea:

— V-am regăsit-o pe Diana.

— Nu înţeleg, i-am spus.

— Dar bine, amice, dumneavoastră nu înţelegeţi niciodată, a răspuns bine dispus. La Institut vă aşteaptă soţia şi n-o să mai aveţi de ce să vă plângeţi. Mă urmăriţi?

— Cu povestea asta vreţi să mă duceţi la moarte sigură? Vă atrag atenţia că nu sunt atât de prost pe cât s-ar zice.

— Mă interpretaţi greşit, spuse. De ce nu-i daţi un telefon?

— E acasă la socru-meu.

— Era. Acum e la Institut. Sunaţi-o.

Am intrat; îmi spuse de afară un număr, dar nu l-am luat în seamă şi am căutat în cartea de telefon. Am sunat, am cerut-o pe Diana. Când i-am auzit vocea, mi s-a părut că mă ia cu ameţeală.

— Ce bine că mi-ai telefonat, spuse. Vino să mă iei.

Vă jur că era ea. Vocea îi exprima îngrijorare şi, totodată, bucurie. Am ripostat:

— De ce nu vii acasă?

Am fost îmboldit să adaug: Nu sunt atât de laş cum par. Diana răspunse:

— Doctorul vrea să stea de vorbă cu noi. Vrea să lămurim lucrurile, să se termine odată cu neînţelegerile care ne despart.

— Întâmplător, doctorul se află aici.

— Vorbeşte cu el. Pe mine m-a convins, dar fac ce vreţi voi.

Când m-am întors, era să dau peste Samaniego. Fuma, picior peste picior, instalat cum nu se poate mai comod în fotoliu.

— Simţiţi-vă ca acasă, i-am trântit ironic. Am o întrebare: Ce-i cu strădania asta de a mă aduce la Institut?

— Ca să vă arătăm date complete, pentru ca dumneavoastră să hotărâţi.

— Ce manevre aţi făcut ca s-o atrageţi în conspiraţie pe biata Diana?

— Domnule Bordenave, spuneţi-mi, vă rog, cinstit: Vă e frică să mergeţi la Institut? Ne-am purtat atât de rău?

Oarecum din sinceritate şi puţin fiindcă nu-mi place să mă plâng, i-am răspuns:

— Nu, nu v-aţi purtat rău.

— V-am supus la o cură de odihnă şi întărire. De ce atunci teama asta?

Nu ştiam dacă să mă înfurii. Încredinţat de greutatea argumentului meu, m-am stăpânit şi i-am zis:

— Nimănui nu-i place să fie închis.

— Cine a spus că eraţi închis?

— Nu contează. Fapt e că eram.

— Nu, domnule, nu eraţi închis. De altfel, nici mie, nici doctorului Campolongo, după câte ştiu, nu ne-aţi manifestat nici cea mai mică dorinţă de a pleca de acolo. Vă supăraţi dacă vă întreb ceva?

— Depinde.

— Aţi văzut la televizor serialul despre medicii ăia în redingotă, care furau cadavre?

— Furtună în zori. Un prieten al meu, domnul Aldini, îl urmăreşte.

— Şi eu, şi am descoperit un fapt interesant: frica de doctori e întotdeauna însoţită de neînţelegere.

— Nu pricep, i-am zis.

— Diabolicii ăia cu joben din film erau în realitate nişte profesionişti cinstiţi, care furau cadavre ca să cunoască mai bine corpul omenesc şi să salveze bolnavi. Mă urmăriţi?

— Vă urmăresc, dar ce legătură are chestia asta?

Samaniego explică:

— Pentru oamenii obişnuiţi, în epoca aceea de obscurantism, doctorul, şi mai ales cercetătorul, era un personaj sinistru. Mă rog, pentru copii încă mai suntem nişte torţionari. Dar dumneavoastră, domnule Bordenave, de ce presupuneţi că încercăm să vă facem rău? Spuneţi-mi ce câştig dacă vă închid? Vă rog, dacă treburile nu-mi ies bine, să nu credeţi că sunt un ticălos, ci un ageamiu, ca toată lumea.

Cu vorbele astea încărcate de modestie m-a dezarmat.

Nici nu m-a văzut bine în biroul lui, că şi-a schimbat atitudinea.

— Vreau să vă dau o ultimă şansă, a zis.

Nu mai era prietenul dornic să ajute, ci doctorul care-i vorbeşte bolnavului. Am început să intru la bănuială că am căzut într-o cursă.

Samaniego a zăbovit cu un infirmier căruia îi dădea dispoziţii. Eu priveam ghirlanda de căpşoare a biroului, dar nu mai eram în stare să-mi stăpânesc nerăbdarea. Când infirmierul a plecat, Samaniego a închis uşa şi a încuiat-o. Fără să-mi pierd curajul, i-am spus:

— Vedeţi? Asta nu-mi place. A descuiat.

— Dacă nu vă place, nu încui, zise. E un obicei.

— Eu am venit înţelegând că o s-o întâlnesc pe soţia mea.

— O s-o întâlniţi, a adăugat, dar înainte să lămurim lucrurile ca să ne înţelegem, dumneavoastră, doamna şi cu mine.

— Vă rog! Ce treabă aveţi dumneavoastră cu noi? I-am replicat: Niciuna.

Samaniego şi-a ascuns faţa palidă în mâinile de asemenea palide şi foarte mari. Când, în sfârşit, şi le-a dat la o parte, a remarcat:

— Dumneavoastră vă supăraţi mereu, domnule Bordenave. Mă tem că nechibzuinţa asta va împiedica înţelegerea. Spre răul tuturor, credeţi-mă, al tuturor.

— Nici chiar aşa. Să vă spun cinstit ce cred eu?

— Bineînţeles.

— M-aş prinde pe orice că soţia mea nu-i aici.

— Dar dumneavoastră înşivă aţi vorbit cu ea.

— Dacă e o cursă, nu-mi cereţi să v-o explic, i-am răspuns. M-aş prinde pe orice că aţi folosit-o pe Diana ca nadă.

— Urmaţi-mă, vă rog, a spus sec.

Ca să nu mă arăt încăpăţânat, l-am urmat, dar în silă. La capătul coridorului era o uşă. Samaniego a deschis-o şi am intrat într-o săliţă rotundă unde, mi s-a părut de necrezut, se afla Diana. Vorbea la telefon; cum m-a văzut, a închis telefonul şi mi s-a aruncat în braţe. Eram gata s-o întreb cu cine vorbea, când mi-a spus:

— Te iubesc. De asta va trebui să fii sigur. Te iubesc.

I-am spus că şi eu o iubesc. S-a lipit de mine şi a început să plângă. M-am convins atunci că gândurile din ultima vreme n-au fost altceva decât nebunii – i-am dat doctorului toată dreptatea, eu eram mărul putred în cuplul nostru – şi-am luat hotărârea să mă îndrept. Fără umbră de neîncredere, aveam să accept de acum înainte fericirea pe care Diana mi-o oferea din belşug.

— E de necrezut, i-am spus. A trebuit să trec prin toate astea ca să pricep că nu-i nimeni atât de norocos ca mine.

— Mulţumesc, mi-a zis.

— Plecăm acasă. Îţi făgăduiesc că n-o să-ţi mai dau de furcă. Plecăm chiar acum.

Diana răspunse:

— Nu chiar acum.

— De ce? Am izbutit să întreb.

— Pentru că ştiu prea bine că sunt lucruri care-ţi plac la mine şi altele care nu-ţi plac. Am ajuns să bănuiesc că, uneori, mă priveşti cu teamă. E oribil, îţi jur. Iar eu te iubesc atât de mult!

Am insistat cu bună-credinţă:

— Îţi făgăduiesc că n-o să mă mai apuce iar nebuniile.

Răspunsul ei m-a uluit de-a binelea:

— Poate nu sunt nebunii. Te rog să vorbeşti cu doctorul Samaniego. Nu ştii cât mă doare să simt că e în mine ceva care nu ţi-e pe plac.

Am încuviinţat:

— Să vorbim cu doctorul.

— Singuri o să vorbiţi mai nestânjenit. După ce lămuriţi lucrurile, dacă mă mai iubeşti, mă chemi. Eu o să aştept.

Doctorul m-a întrebat:

— Ne întoarcem în biroul meu?

I-am luat mâinile Dianei, am privit-o în ochi şi i-am spus:

— Te voi iubi totdeauna.

A dat din cap, ca şi când s-ar fi îndoit. Am plecat cu Samaniego.

— Să recapitulăm, a mormăit doctorul, desfăcându-şi braţele de parcă ar fi oficiat o slujbă. Sufletul doamnei era foarte bolnav.

— Am înţeles că ştiinţa neagă existenţa sufletului.

— Ştiinţa progresează făcând un pas înainte şi unul înapoi. Există suflet şi există trup, întocmai cum afirmau cărţile vechi. În ziua de azi am dovedit-o. Medicina a găsit leac pentru unele boli ale trupului (foarte puţine, ştiu bine), cât despre bolile sufletului.

— Unde o să ajungeţi cu toate astea?

— La soţia dumneavoastră. La starea ei actuală. Permiteţi-mi să reiau firul explicaţiei: bieţii bolnavi pe care lumea de rând îi numeşte nebuni sunt trataţi practic cu bătaie. Dacă nu mă credeţi, de ce nu daţi o fugă până la Vieytes1 să aruncaţi o privire? Am răspuns:

— Chiar acum, dacă vreţi.

A zâmbit prietenos, nu ştiu de ce, şi a spus:

— Eu am căutat căi noi de vindecare.

— Pentru nebuni? Pretindeţi că soţia mea e nebună?

— În nici un caz. O simplă perturbaţie, însă greu de vindecat, într-adevăr.

— Nu înţeleg.

— Încercaţi să înţelegeţi, fiindcă de răspunsul dumneavoastră depinde ce o să hotărăsc eu. Aduceţi-vă aminte, domnule Bordenave, că un medic de specialitatea mea are ceva de funcţionar de poliţie şi chiar de judecător.

Mi s-a părut că ameninţa. Am răspuns:

— Dacă vreţi să înţeleg, vorbiţi limpede.

— Prea bine. Cum vă spuneam, am găsit noi metode de vindecare. M-am gândit: cel care doarme se linişteşte, şi mi-am amintit de procedee care fac să-ţi vină somnul.

— Există?

— Cum să nu. Să vedeţi cum stau lucrurile, eu aveam probleme cu somnul. Un domn m-a sfătuit: „Aşezaţi-vă în pat în poziţia cea mai comodă, închideţi ochii şi închipuiţi-vă că înaintaţi pe o alee cu ulmi. Cu cât înaintaţi mai repede, cu atât copacii vor alerga în sens invers. Odată cu mişcarea, îşi vor pierde conturul şi veţi adormi.” 1 Mare spital de boli nervoase din Buenos Aires (N. Tr).

Metoda a dat rezultate, până când, într-o noapte, ulmii s-au prefăcut în chiparoşi şi am ajuns într-un cimitir.

— Cimitirul v-a făcut să vă treziţi?

— De bună seamă. Alt domn, tatăl unui prieten, m-a sfătuit: „Imaginează-ţi că intri într-un oraş. Treci pe atâtea străzi şi pe lângă atâtea case că, până la urmă, oboseşti şi adormi. Ca să nu-ţi fixezi atenţia, ceea ce ar produce un efect contrar, ar trebui să nu-ţi închipui prea multe detalii, iar oraşul să fie pustiu.” Ei bine, un oraş pustiu îţi aminteşte de filme de război, de oraşe cucerite, de trăgători care te pândesc de prin case. Odată ajuns aici, te trezeşti de frica unui atac.

— Şi în cele din urmă aţi găsit procedeul potrivit? Am întrebat.

— Desigur. Fără să întreb pe nimeni, v-aş spune că aproape din instinct. Îmi imaginez un câine dormind la soare, pe o plută care alunecă încet pe un râu mare şi liniştit.

— Şi atunci?

— Atunci, răspunse, îmi închipui că eu sunt câinele ăsta şi adorm.

— Că dumneavoastră sunteţi câinele?

— Bineînţeles. Vă previn că un căţeluş care latră nu-i bun. Trebuie să fie un câine mare, de preferinţă cu capul lat.

Cred că tema acestei conversaţii m-a liniştit. Era de necrezut: dacă ne-aţi fi văzut aţi fi crezut că suntem prieteni la cataramă. Încercând să reacţionez, m-am gândit: „Nu se pune problema să mă îmbrobodească şi să mă adoarmă”. I-am spus:

— Urma să-mi vorbiţi despre metodele dumneavoastră de vindecare a anumitor bolnavi.

— Să vedeţi, zise. În vreme ce noaptea căutam procedee de adormit, ziua căutam procedee de vindecat sufletul.

M-am simţit foarte inteligent că am observat:

— Şi v-aţi gândit să stabiliţi o legătură între cele două.

— Bineînţeles, a răspuns. Căutam o cură de odihnă şi am intuit oarecum că pentru om nu există cură de odihnă mai bună decât o cufundare în animalitate.

— Acum chiar că nu mai înţeleg nimic, i-am zis.

Nu s-a supărat. Mă simţeam atât de bine, încât mi-a fost teamă ca discuţia asta să nu ducă la ceva îngrozitor.

Poate că frica m-a făcut să fiu atât de chibzuit şi de prietenos. În tulburarea mea, mi-am închipuit că, dacă nu-i dădeam motive, doctorul n-avea să mă mai închidă. Deodată, am înţeles că, dacă avea un plan, nu şi l-ar schimba oricât aş face eu pe supusul. Am început să mă neliniştesc şi, când eram gata să-l interpelez, se auziră bătăi în uşă. Intră un infirmier, sau funcţionar, care îi vorbi la ureche, până când Samaniego răspunse:

— Dă-mi-o pe firul interior.

Infirmierul plecă. Eu nu ştiam dacă să vorbesc ori să aştept. Sună telefonul şi a trebuit să mă abţin. Pe când doctorul vorbea, m-am străduit să-mi pun gândurile în ordine pentru ca, îndată ce va închide telefonul, să-l întreb despre soţia mea. M-a speriat

îngrozitor când l-am auzit spunând: „Nu vă temeţi. N-o să vă fac rău în nici un caz.” Apoi a repetat. „Ireversibil, doamnă nu vă temeţi. Ireversibil.” Am avut o presimţire îngrozitoare: doamna cu care vorbea Samaniego era soţia mea. Doctorul îi spunea că n-avea să-i facă rău ca să mă favorizeze pe mine. Ca într-un coşmar, Diana era împotriva mea. Samaniego puse la loc receptorul, îşi ascunse faţa în mâini, pentru ca într-un târziu să şi le îndepărteze şi să mă întrebe, cu un zâmbet:

— Spuneţi-mi cinstit, domnule Bordenave; ce anume vă place cel mai mult la soţia dumneavoastră?

Auzind întrebarea asta, mi-am adus aminte că uneori mi-am pus-o chiar eu. Coincidenţa, sau ce-o fi fost, m-a făcut să mă simt bine dispus; mi-am înfrânat puţin neîncrederea şi am zis cu sinceritate:

— Răspunsul nu e uşor, domnule doctor. Uneori m-am întrebat dacă nu iubesc cel mai mult la ea îndeosebi înfăţişarea. Dar asta era când n-o internaserăm încă. Acum, că mi-aţi dat-o înapoi atât de schimbată, de ce să nu recunosc, tânjesc după sufletul ei de dinainte.

Fără grabă, dar categoric, a replicat:

— Trebuie să alegeţi.

— Nu înţeleg, l-am asigurat.

— De data asta aveţi motive, a răspuns amabil.

Îşi ascunse din nou faţa în mâini şi tăcu un răstimp atât de lung că m-am îngrijorat. Am întrebat:

— De ce, domnule doctor?

— Vă amintiţi ce spunea Descartes? Nu? Cum să vă amintiţi, dacă nu l-aţi citit niciodată! Descartes credea că sufletul se află într-o glandă a creierului.

A spus un nume care aducea a pineral sau mineral. Am întrebat:

— Sufletul soţiei mele?

Răspunse atât de iritat, încât m-a descumpănit:

— Sufletul oricui, stimatul meu domn. Al dumneavoastră, al meu.

— Cum se numeşte glanda?

— Daţi-o-ncolo, pentru că nu contează şi nici măcar nu are funcţia care i-a fost atribuită.

— Atunci de ce-o pomeniţi?

— Descartes nu s-a înşelat în esenţă. Sufletul se află în creier şi-l putem izola.

— Cum de ştiţi asta? A răspuns simplu:

— Fiindcă l-am izolat.

— Cine?

— Nici asta n-are importanţă. Principalul e că am reuşit să izolăm sufletul, să-l scoatem dacă este bolnav, să-l vindecăm în afara trupului.

Am întrebat, de parcă m-ar fi interesat explicaţia:

— Ce se întâmplă cu trupul în vremea asta?

— Lipsit de suflet, nu se deteriorează, îşi revine. Aş pune rămăşag că soţia dumneavoastră n-o să mai aibă herpesul acela la buze care o necăjea atâta.

„Nu”, m-am gândit. „Nu-i cu putinţă.” Am întrebat:

— N-o să-mi spuneţi că i-aţi scos sufletul soţiei mele?

— Ceea ce ne-a determinat să încercăm experienţa a fost lipsa totală de speranţă de a o vindeca prin terapeutica obişnuită.

L-am privit cu atenţie, pentru că socoteam că îşi bătea joc de mine. Nu-şi bătea joc. Am rostit cum am putut întrebarea:

— Ce-aţi făcut cu sufletul ei?

— Cred că aţi ghicit, domnule Bordenave. L-am transplantat unei căţele de vânătoare, cu pete negre pe alb albăstrui, pe care am ales-o deoarece era liniştită de felul ei, şi am menţinut corpul la o temperatură scăzută.

Deşi nu mă pătrunsesem încă de tâlcul groaznic al revelaţiei lui, m-am gândit să spun, de parcă aş fi vrut să-i dovedesc că înţelegeam perfect:

— N-o să mă faceţi să cred că mi-aţi dat-o înapoi pe Diana.

Şi-a ascuns faţa în mâini şi a stat aşa clipele cele mai lungi din viaţa mea. În sfârşit şi le-a îndepărtat; faţa lui părea ca de mort.

— În ceea ce priveşte trupul, da.

— Şi în ceea ce priveşte sufletul? A început să se învioreze.

— În ceea ce priveşte sufletul, domnule Bordenave, a intervenit un fapt cu desăvârşire neprevăzut. Cum înţelegeţi, în Institut procedăm după reguli de prevedere stricte.

Atâta a tot dat zor cu regulile sale de prevedere că m-a exasperat. L-am întrebat:

— De ce nu-mi spuneţi odată ce s-a întâmplat cu sufletul soţiei mele?

— Sufletul doamnei, răspunse, mutat într-o căţea pointer cu firea blândă, nu era expus nici celui mai mic risc, aşa cum se poate presupune logic.

Am crezut că-mi dădea o veste bună, până când ceva mi s-a părut suspect. Am întrebat:

— Nu era expus nici celui mai mic risc, dar ce s-a întâmplat?

— N-am prevăzut, n-am putut prevedea, că firea doamnei era atât de agitată.

— Mă rog, nu aţi putut prevedea, dar ce s-a întâmplat?

— Căţeaua, care era foarte liniştită, a manifestat o anumită nervozitate.

Vă asigur că, pentru a scoate adevărul, a trebuit să-mi strunesc nervii şi să insist din răsputeri. Am insistat:

— Mă rog, şi apoi?

— Nervozitatea a crescut. Daţi-vă seama de surpriza mea când un tânăr care lucrează la şcoala de dresaj şi ne dă o mână de ajutor la îngrijirea şi hrănirea câinilor de aici (un tânăr cu sprâncene groase, pe care l-aţi văzut fără îndoială prin cartier) a venit cu vestea că a scăpat căţeaua cu pricina.

— Căţeaua cu pricina e soţia mea, am răspuns deznădăjduit.

— Avea sufletul doamnei, mă corectă. Vă garantez că n-am precupeţit nici un efort ca s-o regăsim. Desigur, când am aflat că intrase în Parcul Chas, care e un adevărat labirint, speranţa ne-a cam părăsit. Dar nu şi zelul, vă sigur, absolut deloc.

Am spus ca un automat:

— Pare de necrezut. O căţea pointer, pe jumătate albăstrie, în parcul Chas. Vă jur că am văzut-o. N-a trecut nici un minut că s-a ivit şi sprâncenatul. De necrezut.

— De ce n-aţi prins-o?

— De ce s-o fi prins? Ce ştiam eu? E o nenorocire, o adevărată nenorocire.

— Nu spuneţi asta, Bordenave, îmi zise. Încercaţi să vă liniştiţi şi lăsaţi-mă să vă povestesc totul. Am veşti bune. Foarte bune.

— Mi-e greu să cred, am zis. E o adevărată nenorocire. Sunt disperat.

— Interpretaţi cum trebuie cuvintele mele; nu cred că aveţi motiv de disperare. Eu însă am avut într-adevăr, când a dispărut căţeaua. Într-o zi, doctorul Campolongo m-a văzut atât de deznădăjduit, încât mi-a relatat un caz petrecut la Tornu1, căci lucrează şi acolo. O bolnavă tânără, care nu se resemna să moară şi îi implora pe toţi doctorii s-o salveze. „Şansa noastră” i-am zis lui Campolongo. „De ce nu-i vorbiţi?” I-am vorbit. În mai puţin de cinci minute sărmana fată 1 Spital important din Buenos Aires, aparţinând Facultăţii de Medicină (N. Tr.).

Încuviinţase. Mă prind că nu ghiciţi unde s-au ivit dificultăţile. La spital, ca s-o scoatem. Desigur, asta nu vă interesează. I-am trecut sufletul în trupul soţiei dumneavoastră şi am lăsat să moară celălalt corp, condamnat de boală.

Când eşti deznădăjduit, ţi se năzar întrebările cele mai ciudate. L-am întrebat:

— Cum de persoana asta care se află în trupul soţiei mele ştie atâtea amănunte despre viaţa noastră?

— Am învăţat-o cu ajutorul datelor pe care le-am putut strânge. E o fată deşteaptă, vioaie, foarte bună, vă garantez.

— Care locuia în Piaţa Irlanda, am zis pe negândite.

— Cum de ştiţi? Întrebă.

— Nici asta nu contează, l-am asigurat. Ceea ce contează e că mi-aţi schimbat-o pe Diana.

— Dumneavoastră sunteţi câştigat în toate privinţele. Sunt de acord că frumuseţea fizică a doamnei e neasemuită. Aţi luat-o acasă. Fiţi şi dumneavoastră de acord că sufletul doamnei era bolnav şi că foarte rar boala e frumoasă. După ce tânjiţi, prietene Bordenave? După reproşuri, capricii, înşelăciuni?

Mâinile îmi ardeau de dorinţa de a-l pălmui. M-am abţinut, nu ştiu de ce, şi i-am spus:

— Nu tânjesc după reproşuri, nici după înşelăciuni. Nici nu-mi place boala. Pur şi simplu, o iubesc pe ea. O să dau un anunţ la ziar, oferind o recompensă celui care o să-mi poată găsi căţeaua pointer.

— Nu e nevoie, răspunse. Am găsit-o.

— Ideea dumneavoastră de a da un anunţ nu e rea, declară doctorul. Sunt o mulţime de oameni gata să răscolească cerul şi pământul ca să-i ajute pe cei care suferă că li s-a pierdut căţelul. Sprâncenatul, care are mână bună, a scris anunţul şi, după câteva zile, căţeaua ne-a fost adusă.

Cât pe-aci să mă scol să-l îmbrăţişez. Am mormăit:

— De ce aţi zăbovit atât până mi-aţi spus? Vocea mi s-a frânt.

— Deoarece dacă vă explic la iuţeală tot procesul, dumneavoastră, care n-aţi auzit niciodată vorbindu-se de asemenea lucruri, nu înţelegeţi nimic.

Tăcu, de parcă n-ar mai fi avut nimic de spus. Cum nu găseam o cale mai nimerită să-l întreb de ce nu mi-o dădeau chiar atunci, am exclamat:

— Ce bine! Deci am regăsit-o pe Diana!

— Sufletul ei. Aşa cum ştiţi, între timp situaţia s-a complicat.

— Nu pricep, am spus. Acum, că o avem, n-o să vreţi să mi-o daţi, domnule doctor?

— Nicidecum. Dar trebuie să înţelegeţi dificultăţile pe care le avem de înfruntat.

— Vă sunt recunoscător pentru tot ce aţi făcut, dar de ce nu mi-o aduceţi? Mi-e un dor nebun s-o revăd.

— Aşa cum e acum?

Vă jur că întrebarea asta mi-a produs efectul unei lovituri de măciucă. Abia am izbutit să bâlbâi:

— Să nu-mi spuneţi că o să-mi aduceţi căţeaua!

— Nu, nu răspunse cu un zâmbet liniştitor, dar văd că aţi început să înţelegeţi.

Speriat îngrozitor, am răspuns:

— Vă asigur că nu.

— Cu toate astea, ştiţi că trupul soţiei dumneavoastră e ocupat de fata din Piaţa Irlanda.

Nu-mi puteam crede auzului.

— Dacă-i aşa, e din vina dumneavoastră, am strigat. Scoateţi-o! Scoateţi-o imediat!

Mi-a spus:

— Nu-mi cereţi să fac rău nimănui. Opera mea îşi pierde tot rostul dacă-i sporesc nefericirea fie şi unei singure fiinţe.

— Ori mă înşel eu, ori vă consideraţi un mare binefăcător. O să vedem ce-o să zică lumea când o să afle.

— Măcar ascultaţi înainte de a judeca. V-am spus că nu vreau să sporesc nenorocirea nimănui. Vă am în vedere şi pe dumneavoastră.

— Atunci n-aveţi decât să mi-o daţi înapoi pe Diana.

— Tocmai de asta e vorba. Îmi îngăduiţi o explicaţie?

— O socotesc inutilă.

— Eu nu. Vă datorez o explicaţie, chiar dacă dumneavoastră poate n-o meritaţi. Chiar aici în Institut aveam o bolnavă

incurabilă, dar extrem de frumoasă, o fată minunată. M-am gândit.

— Ce v-aţi gândit?

— Iată ce e, vă atrag atenţia că e la fel de frumoasă ca doamna Diana. Ba încă mai tânără şi cu nişte trăsături atât de fine!

În acel moment al discuţiei am ghicit la cine se referea. Destul de indignat, i-am spus:

— Sunt puţine femei frumoase ca Diana.

— Într-adevăr. Dar e adevărat şi că fata asta e foarte frumoasă.

— Nu suferă comparaţie.

— Mai întâi vedeţi-o şi pe urmă vorbim.

— Am văzut-o deja. Dumneavoastră mă credeţi prost, dar ştiu despre cine vorbiţi: fata care prindea muşte.

A căscat gura şi i-a venit lui rândul să pară un prost, însă şi-a revenit destul de repede.

— Aţi văzut-o pe când îi era foarte rău, biata de ea. Acum, cu sufletul doamnei, e altceva. Altceva.

— Dumneavoastră nu mă înţelegeţi, domnule doctor. Eu nu vreau altceva. O vreau pe Diana.

Spuse:

— Variaţia e o plăcere.

— Aţi pierdut simţul bunei-cuviinţe. Nu vi s-a spus niciodată că nu trebuie să manipulaţi oamenii? Ştiu eu ce spun. Vă credeţi cineva important şi sunteţi doar un traficant ordinar de suflete şi de trupuri. Un măcelar.

— Nu vă enervaţi, îmi zise.

— Cum vreţi să nu mă enervez? Mi-aţi spus că o să mi-o daţi înapoi pe Diana şi aţi încercat să-mi strecuraţi o imitaţie. Nu v-aţi gândit că e groaznic să-ţi priveşti nevasta şi să bănuieşti că dinăuntrul ei te spionează o necunoscută?

— Aşa se întâmpla când nu eraţi la curent. Acum sunteţi.

— În schimb dumneavoastră nu ştiţi ce este o făptură omenească. Nici măcar n-aveaţi habar că, dacă o faceţi bucăţi, o pierdeţi.

Discutam cu doctorul ăla de parcă aş fi vrut să-l conving. În realitate, nu voiam altceva decât să-mi dea înapoi soţia şi eram nenorocit. Mi-a spus:

— Cu părerile astea, n-am mai vindeca bolile, nici n-am îndrepta defectele.

— Niciodată nu v-a trecut prin cap că poţi iubi oamenii pentru defectele lor? I-am strigat ca scos din minţi. Dumneavoastră sunteţi cel bolnav! Dumneavoastră sunteţi cel bolnav!

Cred că în momentul acela mi-a făcut injecţia.

Când m-am trezit, m-am pomenit din nou în cămăruţa albă.

Paula mi-a spus să mă grăbesc cu relatarea, fiindcă mâine o să fie schimbată la alt etaj. Când am întrebat-o dacă mă puteam bizui pe ea pentru o nouă încercare de fugă, mi-a răspuns evaziv. N-o învinuiesc. Biata de ea ştie ce păţeşte cine îi înfruntă pe medicii ăştia.

Aşa cum mi-a spus Ceferina nu o dată, nechibzuinţa e pierzania mea.

Sunt sigur că persoana care a vorbit la telefonul interior cu Samaniego, pe când mă aflam în biroul lui, e fata din Piaţa Irlanda. Când Samaniego i-a repetat: „Nu vă temeţi. E ireversibil”, îi promitea evident că nu avea s-o scoată din trupul Dianei. În orice caz, dacă nu m-aş fi înfuriat, poate îl convingeam

s-o treacă în trupul celeilalte, şi pe soţia mea în al ei. Poate că nu-i încă prea târziu.

Partea a doua de Felix Ramos.

Adesea am visat, în cursul vieţii, să primesc o veste care să-mi schimbe destinul. Fantezia asta se trage poate de la povestea, fără îndoială neadevărată, citită într-un almanah, despre tânărul acela englez, mort de foame şi disperat care, ajungând la malul mării cu gândul să se sinucidă, a dat peste o sticlă cu testamentul americanului Singer, ce îşi lăsase milioanele celui care avea să-l găsească. Într-o zi, chiar în poarta casei, visul se prefăcu în realitate, într-un mod de necrezut; dar în versiunea pe care mi-a hărăzit-o soarta dispar elementele romantice: nu-i vorba de sticlă, nici de mare ori de testament, ci de un teanc de hârtii în gura unui câine. Dorinţele noastre se împlinesc în cele din urmă în aşa fel încât ne încredinţează că e mai bine să nu dorim nimic.

Câinele, după câte mi-am dat seama, un dulău vărgat, ştia el ce face, spre deosebire de poştaşii obişnuiţi care, în fiecare lună, aruncă pe veranda vecinului revistele aşteptate de mine cu nerăbdare. După ce mi-a dat plicul, m-a privit cu hotărâre şi, aşa cum cred acum, cu speranţă. A fugit până la uşă, s-a ridicat pe labele dinapoi, a apăsat cu cele din faţă clanţa, încercând să deschidă. N-a izbutit. Bănuiesc că atunci s-a iscat o luptă între inteligenţa sa, extraordinară pentru un animal, şi reflexele proprii speciei lui. Au învins reflexele şi câinele a urlat. Urletele au călăuzit paşii grăbiţi ai unui vlăjgan cu sprâncenele foarte groase care lucra la şcoala de dresaj de pe strada Estomba. Când l-a văzut, câinele a încercat iute să contraatace şi să fugă. A fost prins fără greutate.

— A fugit, lămuri vlăjganul cu un zâmbet care-l făcea să semene a om.

Nu mi-a cerut hârtiile.

Nimic mai dezolant decât ochii unui câine trist. În cei ai bietului animal care se zbătea, aproape sufocat, era dezolare, dar şi reproş. Reproşul, bine ar fi să mă înşel, mi se adresa mie.

Am intrat în casă şi am cercetat teancul. Avea iscălitura aceluiaşi Lucio Bordenave care îmi trimisese mai demult, printr-o domnişoară, o scrisoare stranie şi confuză. După ce s-a folosit de un câine, la ce o să mai recurgă expeditorul meu ca să-mi atragă atenţia?

Din motive aparent contradictorii, nu cred în autenticitatea acestui document. Mai întâi, mi se pare ciudat că Bordenave mi se adresează mie; la urma urmelor, ne-am cam înstrăinat. De asemenea mi se pare ciudat că Bordenave îmi vorbeşte cu dumneavoastră: la urma urmelor, ne cunoaştem din copilărie. Sigur e că după ce am citit m-a cuprins nedumerirea celui care primeşte o anonimă. Sau, şi mai rău: a celui care primeşte scrisoarea unui impostor.

Am căutat în cartea de telefon numărul Institutului de Psihiatrie de pe strada Baigorria, am sunat şi am cerut-o pe domnişoara Paula.

Când mi-am spus numele, a întrebat:

— Aţi primit hârtiile?

— Da. Mi le-a adus un câine.

Fata exclamă: „Bietul căţeluş? Căţeluşul meu dragi”, izbucni în suspine sfâşietoare şi închise telefonul.

După douăzeci de zile am asistat la un episod neplăcut, petrecut pe stradă. Mă legănam în balansoarul de răchită de lângă poarta casei, când prin mijlocul pasajului se ivi Ceferina, o rudă a familiei Bordenave —, cu înfăţişare de indiană, bătrână, ciolănoasă, înaltă – cu părul despletit şi cu ochii strălucind de parcă ar fi avut febră. A luat-o la fugă până a ajuns în faţa mea, agitându-şi braţele şi strigând cu vocea răguşită:

— Cel care s-a întors nu e Lucho! Cel care s-a întors nu e Lucho!

Deodată, se făcu moale ca o cârpă. M-am apropiat să văd. Murise. Într-o clipă se îngrămădiră curioşii.

Am intrat în casă, m-am trântit pe pat, am încercat să uit şi, pentru că îmi era imposibil să fac asta, am meditat. Nu aveam decât două soluţii: să cred ce-mi povestea relatarea, să intervin şi să fiu luat drept prost, sau să nu cred, să nu intervin şi să fiu luat drept egoist.

Pentru a-l vizita pe Bordenave chiar în noaptea aceea, am profitat, ceea ce nu mi se pare delicat, de priveghiul Ceferinei. Mai frumoasă ca oricând, Diana mi-a oferit o ceşcuţă de cafea şi m-a salutat ca şi când nu m-ar fi cunoscut. Lucho m-a privit cu o indiferenţă atât de imperturbabilă, încât am căutat un refugiu într-un grup de prieteni, printre care se aflau Picardo Grasul, Aldini Paiaţa şi alţii pe care abia îi puteam identifica, fiindcă se mutaseră şi nu mai locuiau în pasaj de mulţi ani.

Către dimineaţă, în bucătărie se auziră strigăte. I-am şoptit lui Picardo, care e curios din fire: „De ce nu mergem să vedem ce se întâmplă?” O fată subţire, palidă, cu părul foarte scurt, îi striga Dianei:

— Am venit în noaptea asta ca să mă audă tot cartierul. Pleacă din casa mea! Eşti o intrusă şi ştii prea bine că-i aşa!

Lucho Bordenave şi domnul Standle, un neamţ, au luat-o de mâini şi au împins-o în stradă. Pe când o împingeau, m-am apropiat şi cred că am văzut, pe ceafa fetei, o cicatrice. Mi se pare că Bordenave avea una la fel. Cineva a spus că neamţul s-a angajat s-o ducă pe scandalagioaică la Institutul de Psihiatrie. Socrul lui Bordenave, don Martin Irala – un bătrân în cămaşă şi papuci – îşi consola fata, care părea foarte afectată de incident.

A doua zi, am telefonat la Institut şi am cerut-o pe domnişoara Paula. Am fost întrebat:

— Cine sunteţi?

— Un prieten.

— Nu mai lucrează la noi.

— Mi-aţi putea da adresa ei?

— N-o aveam. În camera unde a stat domnul Bordenave am găsit o scrisoare pentru dumneavoastră. Doriţi să v-o trimitem, domnule Ramos?

Am rămas contrariat, pentru că mă cam săturasem de scrisorile lui Bordenave şi pentru că fusesem recunoscut. Toată afacerea mi s-a părut nu numai încâlcită, ci şi primejdioasă. Am hotărât, deci, s-o dau pentru o vreme uitării.

SFÂRŞIT